

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบาน"
 ้วยการสอนแบบใบ้และไม่ใ้การแสดงบทบาทสมมุติ

ปริญญานิพนธ์

ของ

สนิย์ ชุมจิต

26 ส.ย. 2524

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
 ปริญญการศึกษามหาบัณฑิต
 สิงหาคม 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน"
ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

บทคัดย่อ

ของ

สุนีย์ ชุมจิต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สิงหาคม 2523

การศึกษาครั้งนี้โดยวิธีการทดลองครั้งนี้ เลือกใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนวัดเขาวัง และโรงเรียนเมืองราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 132 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 66 คน กลุ่มควบคุม 66 คน ซึ่งโรงเรียนแห่งหนึ่ง ๆ จะมีทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยที่โรงเรียนวัดเขาวังมีนักเรียนกลุ่มละ 36 คน และโรงเรียนเมืองราชบุรีมีนักเรียนกลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยบทเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ กลุ่มควบคุมเรียนด้วยบทเรียนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งบทเรียนทั้ง 2 ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น ใช้เวลาในการทดลอง 45 คาบ ๆ ละ 20 นาที แบบแผนการวิจัยใช้ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" (ความเชื่อมั่น .8057) และแบบสอบถามทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน (ความเชื่อมั่น .7371)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวังสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองของโรงเรียนเมืองราชบุรีสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการเรียนของโรงเรียนทั้ง 2 แห่งสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARISON OF LEARNING ACHIEVEMENTS AND ATTITUDES
TOWARDS HUMAN RELATIONS OF PRATHOM FIVE STUDENTS
ON THE TOPIC OF "FAMILY LIVING" TAUGHT BY
ROLE-PLAYING AND OTHER TEACHING METHODS

AN ABSTRACT
BY
SUNEE CHUMCHIT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree
at Srinakharinwirot University

August 1980

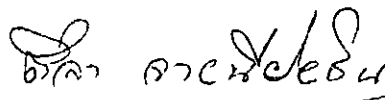
This is a comparative study of achievements and attitudes towards human relations of Prathom-Five students on the topic of "Family Living" between using role-playing and other teaching methods.

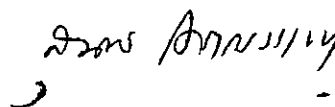
The subjects were 132 Prathom-five students from Wat Khao Wang School and Muang Ratchaburi School, Amphur Muang, Ratchaburi, during the academic year 1979. Sixty-six students were randomly selected as the experimental group, and sixty-six, the rest, were in the controlled group. Each school had both experimental group and controled group. By this, the 36 students from Wat Khao Wang School and 30 students from Muang Ratchaburi School were assigned to each group. The experimental group was taught by the role-playing method, whereas the controlled group was taught by other teaching methods. Both group spent 45 periods of 20 minutes each. The research design used was the Randomized Controlled Group Pretest-Posttest.

The tools used for collecting data constructed by the researcher were the Achievement Test on the topic "Family Living" (reliability = .8057) and the Attitude Questionnaire Human Relations (reliability = .7371).

Through the analysis of covariance the results were as followed: achievements and attitudes of students in the experimental group in Wat Khao Wang School and Muang Ratchaburi School were significantly higher than the controled group at the level .01 and .05 respectively. Also, the posttest results of achievements and attitudes towards human relations of the experimental groups in both school were significantly higher than the pretest results at the .01 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปฏิญยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

 ประชาน

 กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2523

การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. ศีลา จายนีโยธิน และอาจารย์ ดร. สุนทร โคตรบรรเทา ที่ได้ให้คำแนะนำ
และขอเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรมณี โสมประยูร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ
ในการร่างบทเรียนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิดศักดิ์
โฆวาสินธุ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จรินทร์ ประสงค์สม ที่ช่วยแนะนำในเรื่องการใช้
สถิติและวิธีหาคำนวณข้อมูลสำหรับการวิจัย และขอขอบพระคุณ อาจารย์ยนต์ ชุมจิต
ที่ได้ช่วยเหลือในเรื่องบทความภาษาอังกฤษ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ใหญ่และคณะครูอาจารย์ของโรงเรียนวัดเขาวัง
(แสง ช่วงสุวนิช) และโรงเรียนเมืองราชบุรี ที่ให้ความร่วมมือขณะทำการทดลอง
และเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ คุณแม่ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้กรุณาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ
และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สุนีย์ ชุมจิต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริม	
ประสบการณ์ชีวิต	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและ	
ทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ	30
งานวิจัยที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนทั่วไป	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียน	
การสอนวิชาสังคมศึกษา	32
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	37

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	38
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ ศึกษา	38
	การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการ ศึกษา	40
	การดำเนินการวิจัย	45
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนก่อนการ เรียนกับหลังการ เรียน	
	ของกลุ่มทดลอง	49
	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังการ เรียน	54
	เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ก่อนการ เรียนกับหลังการ เรียน	
	ของกลุ่มทดลอง	58
	เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์หลังการ เรียน	63
5	สรุป การอภิปรายผล ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ	68
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	68
	สมมติฐานของการศึกษา	68
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	69
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
	การอภิปรายผล	72
	ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้	77
	ข้อเสนอแนะ	79
	ปัญหาและข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้	80
	บรรณานุกรม	82
	ภาคผนวก	91

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบการสอนสังคมศึกษาแนวเดิมกับแนวใหม่ .	13
2 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ .	39
3 แผนการวิจัยแบบ Randomized Control Pretest- Posttest Design	46
4 แสดงการจัดชั่วโมงสอนใน 1 สัปดาห์ .	47
5 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนวัดเขาวัง .	50
6 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนเมืองราชบุรี .	51
7 คาสติพิพื้นฐานและคานัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนก่อนการดำเนินการทดลองกับผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง .	53
8 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนวัดเขาวัง .	54
9 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนเมืองราชบุรี .	56
10 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนน ก่อนการเรียนเป็นตัวแปรรวม ของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง	57
11 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนน ก่อนการเรียนเป็นตัวแปรรวม ของนักเรียนโรงเรียน เมืองราชบุรี .	58

- 12 คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ก่อนการ เรียนและภายหลัง
การเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนวัดเขาวัง 59
- 13 คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ก่อนการ เรียนและภายหลังการเรียน
 ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนเมืองราชบุรี . 60
- 14 คาสถิติพื้นฐานและค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบทัศนคติค่านิยม
 มนุษยสัมพันธ์ก่อนการดำเนินการทดลองกับทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์
 ภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง . 61
- 15 คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ก่อนการ เรียนและภายหลังการเรียน
 ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนวัดเขาวัง . 63
- 16 คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ก่อนการ เรียนและภายหลังการเรียน
 ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนเมืองราชบุรี 64
- 17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติค่านิยม
 มนุษยสัมพันธ์ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อน
 การเรียนเป็นตัวแปรรวม ของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง 66
- 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติ
 ค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้
 คะแนนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรรวม ของนักเรียนโรงเรียน
 เมืองราชบุรี . 67

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนและช่วยคนให้รู้จักคิดและคิดเป็น คือคิดอย่างมีเหตุผล หาหลักฐานและข้ออ้างอิงมาสนับสนุน มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ถี่ถ้วน และที่สำคัญมากต้องเป็นการคิดในทางสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากคนที่รู้จักคิดและคิดเป็นจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมสูง ยิ่งไปกว่านี้การศึกษายังมุ่งที่จะสนองความต้องการทั้งของส่วนบุคคลและสังคมอีกด้วย แต่การศึกษาของชาติจะเจริญก้าวหน้าไปตามวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคนได้ นอกจากจะมีหลักสูตรที่ดีที่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้แล้ว ผู้นำหลักสูตรไปใช้คือตัวครูนั้นว่ามีความสำคัญอย่างที่สุดด้วย เพราะหลักสูตรจะบรรลุตามจุดหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับการใช้ที่ครูรู้จักเลือก ใช้วิธีสอน รู้จักการกำหนดบทเรียน รู้จักการเลือกใช้กิจกรรม และรู้จักเลือกใช้อุปกรณ์ การสอน เป็นต้น (สุมิตร คุณานุกร 2518 : 132) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับผู้สอนและวิธีการสอนของครูโดยตรง

ในปัจจุบันนี้ บรรดาวิชาทั้งหลายของหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตซึ่งประกอบด้วยวิชาเดิมคือ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา น่าจะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการช่วยพัฒนาคนและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี ให้แก่เยาวชน เพราะเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตว่าด้วยการระบอบการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงและการดำเนินชีวิตที่ดี เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถช่วยพัฒนาสังคม ดังนั้นการศึกษาระดับประถมศึกษาอันเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคนส่วนใหญ่ จึงควรเน้นในด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง

ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วยคือ สิ่งมีชีวิต ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ชาติไทย ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ การทำมาหากิน พลังงานและสารเคมี จักรวาล และอวกาศ ประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสารและการคมนาคม ประชากรศึกษา การเมือง และการปกครอง เนื้อหาเหล่านี้เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคน

๑๖๔- ~~๑๖๕~~ หนึ่งจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนของหลักสูตรใหม่ ต้องการให้ผู้เรียนได้รับทั้งเนื้อหาวิชา แนวคิด ค่านิยม และจะเน้นมากที่กระบวนการเรียนการสอน กล่าวคือ ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนจากการปฏิบัติ ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจึงควรจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อสังคม (กรมวิชาการ 2520 ก.10)

ด้วยเหตุนี้กล่าวข้างต้น จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนของหลักสูตรใหม่จึงแตกต่างไปจากหลักสูตรพุทธศักราช 2503 ตรงที่หลักสูตรใหม่มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นด้วย ซึ่งในหลักสูตรเก่ามีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียว ทัศนคติจะไม่มีการวัด ในหลักสูตรเก่าจะเน้นเฉพาะในด้านความรู้ ความจำ ครูจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กแต่ฝ่ายเดียว เด็กจะไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ครูไม่ได้นับทัศนคติในด้านการเรียนการสอนเท่าไรนัก แต่การเรียนการสอนของหลักสูตรใหม่จะเน้นในเรื่องทัศนคติของผู้เรียนมาก ให้นักเรียนเกิดความรักในวิชาที่เรียน ให้สามารถนำวิชาที่เรียนไปใช้ปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน และมีการฝึกการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากเรื่องราวที่เรียนนั้นด้วย โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน เป็นการสอนคนมากกว่าการสอนหนังสือ ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักการรับผิดชอบ เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งในหลักสูตรใหม่จะเน้นที่กิจกรรมการเรียนการสอนมาก และเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักทำ และรู้จักการแก้ปัญหา

อย่างไรก็ดี วิธีสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้นักเรียนคิดเป็น
ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นมีอยู่หลายวิธี เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา การค้นคว้าอภิปราย
การทำงานกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ ฯลฯ (ชูศรี สนิทประชากร 2522 : 231)
นอกจากนี้ยังมีวิธีสอนแบบอื่น ๆ อีก เช่น การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่ง
สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ดังเช่น
การวิจัยของ (ฉันทนา ภาคบังกช) (ฉันทนา ภาคบังกช 2518 : 164) ได้วิจัย
การสอนสังคมศึกษาหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่ม
สัมพันธ์ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์
เพิ่มขึ้น แต่ในการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นั้น การแสดงบทบาทสมมุติเป็น
กิจกรรมหนึ่งในหลาย ๆ กิจกรรมของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จากผลการวิจัยดังกล่าว
ถ้าหากนำเอากิจกรรมการแสดงบทบาทสมมุติเพียงอย่างเดียวมาใช้สอน ก็จะทำให้
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีได้เช่นกัน นอกจากนี้การแสดง
บทบาทสมมุติยังเป็นการสอนที่เลียนแบบตามธรรมชาติจากสภาพชีวิตจริง เปิดโอกาสให้
นักเรียนได้แสดงท่าทาง ความรู้สึก ความคิดเห็น ผิดทักษะทางด้านภาษา ทำให้นักเรียน
สนุกสนานเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องตามหลักจิตวิทยาการเรียน
การสอน และยังช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกการสอนแบบใช้การแสดงบทบาท
สมมุติมาทำการวิจัย และการที่ผู้วิจัยเลือกใช้นิยาย "ชีวิตในบ้าน" มาทำการวิจัย
ครั้งนี้ เพราะนักเรียนทุกคนมีบ้านซึ่งอาจจะมีปัญหาในครอบครัวไม่เหมือนกัน ดังนั้นครูจึง
ควรปูพื้นฐานในบ้านที่ดีให้กับนักเรียนตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อที่นักเรียนจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง
ตามบทบาทและหน้าที่ของตน จะได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาในภายหน้า
นักเรียนจะได้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้
ด้วย และการที่ผู้วิจัยเลือกชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพราะว่า
ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะอยู่ในขั้นที่ 4 คือ

ขั้นใช้ความคิดเชิงนามธรรมหรือวัยช่วงคิด (Formal Operational Stage) เด็กสามารถแยกตัวออกจากโลกจริง ๆ ได้ โดยที่เมื่อนึกถึงปัญหา เขาจะสามารถนึกถึงวิธีแก้ทุก ๆ อย่างที่เป็นไปได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2521 : 31)

ในการสอนระดับประถมศึกษา ถ้าคำนึงถึงทฤษฎีของเพียเจต์แล้ว ควรจัดการเรียนการสอนให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ตามวัยและความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมนั้นได้ เช่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 จะเป็นกิจกรรมของนักเรียนประมาณ 40 % กิจกรรมที่ครูแนะ 60 %
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 จะเป็นกิจกรรมของนักเรียนประมาณ 60 % กิจกรรมที่ครูแนะ 40 %
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จะเป็นกิจกรรมของนักเรียนประมาณ 80 % กิจกรรมที่ครูแนะ 20 %

และเนื้อหาที่เหมาะสมในการแสดงบทบาทสมมติได้ก็คือหน่วย "ชีวิตในบ้าน" (มนัส รัตนดิลก 2522 : 1)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเอาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการวิจัยสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมติ เพราะจะช่วยฝึกทักษะทางสังคมของเด็กให้มีความรู้ทางด้านเนื้อหาและเสริมสร้างทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดในเชิงมโนธรรม นอกจากนี้ยังสามารถนำทักษะทางสังคมด้านต่าง ๆ เช่น การพูด การแสดงท่าทาง การอธิบาย มาใช้สอนเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและรู้จักคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย จึงหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้มีความมั่นใจในการใช้การแสดงบทบาทสมมติในการเรียนการสอน เพื่อจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการปูพื้นฐานความเป็นพลเมืองที่ดีตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทดลองใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" และทัศนคติค่านิยมของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติระหว่างก่อนการทดลองกับภายหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ระหว่างการสอนโดยใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติกับการสอนโดยไม่ใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมของนักเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยมีการแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้คือ เมื่อได้มีโอกาสเผยแพร่ไปในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป จะช่วยให้ครูหรืออาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษารู้จักวิธีสอนที่ผิดแผกไปจากเดิม ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ครูหรืออาจารย์ที่สอนในระดับประถมศึกษาที่จบการศึกษาไปนานกว่า 5 ปีแล้ว ครูหรืออาจารย์ที่มีพื้นฐานความรู้ยังไม่เคยได้เรียนวิธีสอนแบบใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติมาก่อน ดังนั้นครูหรืออาจารย์ดังกล่าวจะได้ประโยชน์จากเรื่องนี้ และอาจนำการสอนแบบการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติไปใช้ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหรือกลุ่มวิชาอื่น ๆ ได้
2. ในการสอนนักศึกษาและอบรมครูตามมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู คณะอาจารย์หรือศึกษานิเทศก์ที่ได้มีโอกาสศึกษางานวิจัยนี้ จะได้ใช้งานวิจัยนี้เป็นข้อมูลในการสอน

เกี่ยวกับกิจกรรมซึ่งกรมวิชาการระบุไว้ในหลักสูตรค่านิยมปฏิบัติ และเป็นข้อมูลเพิ่มเติมให้แก่ผู้ที่จะใช้หลักการเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

3. ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ครู หรือ อาจารย์ เมื่ออ่านปฏิญญานี้จนจบแล้ว จะได้เกิดแนวความคิดที่กระตุ้นให้จัดการและบริหารการศึกษาไปในแนวทางที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้กระทำกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช) สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนเมืองราชบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช) จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 36 คน

1.2 โรงเรียนเมืองราชบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่างรวม 132 คน

2. ระยะเวลาในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 45 คาบ คาบละ 20 นาที ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยที่ 2 "ชีวิตในบ้าน" ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อย 3 หน่วยคือ

- หน่วยย่อยที่ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว
 หน่วยย่อยที่ 2 ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ที่มีสุข
 หน่วยย่อยที่ 3 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. ตัวแปร

ตัวแปรในการศึกษามีดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 4.1.1 การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ
 4.1.2 การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 4.2.2 ทักษะชีวิตด้านมนุษยสัมพันธ์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงของเด็กที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมุติขึ้นมา และกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มให้แสดงบทบาทนั้นตามข้อที่กำหนดไว้ เป็นการแสดงที่ไม่มีการซ้อมล่วงหน้า แสดงบทบาทไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติที่ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้นให้สอดคล้องกับบทเรียน เป็นกิจกรรมประกอบการสอนซึ่งแบ่งการสอนออกเป็น 2 ตอนคือ

1. ให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติเป็นบุคคลต่าง ๆ เช่น เป็นพ่อ เป็นแม่ ฯลฯ ตามที่นักเรียนคิดว่าควรเป็นไปตามธรรมชาติ ใช้เวลาในการแสดงครั้งละประมาณ 10 - 20 นาที และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

2. เป้าการแก้ปัญหาโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 5 - 6 คน เพื่ออภิปรายบทบาทที่ได้แสดงนั้น โดยผู้วิจัยตั้งประเด็นที่จะศึกษาเรื่องนั้น ๆ ให้นักเรียน อภิปรายกัน

การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งการสอนส่วนใหญ่จะใช้กิจกรรมการสอนตามคู่มือครูการสอนสังคมศึกษา ตามแผนการสอนฉบับทดลองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลักษณะการสอนจะเน้นไปตามแบบอย่างที่ได้ไปสังเกตการสอนของครู อาจารย์ ในจังหวัดราชบุรีที่สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จากการไปสังเกตการสอนรวม 13 ครั้ง การสอนโดยทั่วไปคือ การบรรยาย การอธิบาย การซักถาม การแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้า การเล่าเรื่องประกอบการเรียน และการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน (ทั้งแสดงตารางการสังเกตการสอนไว้ในภาคผนวก ก. หน้า 92 - 94)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทิศทางใดทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งทัศนคตินี้จะแสดงออกหรือปรากฏให้ชัดเจนในกรณีที่มีสิ่งนั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

ทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดีเกี่ยวกับการช่วยเหลือ การเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ความสามัคคี การวางแผนในการทำงานร่วมกัน ความพากเพียรอดทน ความกล้าในการแสดงออก ความรับผิดชอบหน้าที่ การสื่อสารด้วยวาจา การให้ข้อสังเกตแก่กัน การให้และการเสียสละ การตัดสินใจ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และความมีเหตุผล ซึ่งวัดโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกตามหัวข้อได้ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริม

ประสบการณ์ชีวิต

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

และทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ

2.2.1 งานวิจัยที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียน

การสอนทั่วไป

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์

ชีวิต

ในปัจจุบันนี้สภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้นักการศึกษาทั้งหลายคิดหาแนวทางใหม่ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และชีวิตประจำวันของผู้เรียน เนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมากที่สุด

วิชาหนึ่งคือ วิชาสังคมศึกษา ซึ่งว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และทางธรรมชาติของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ เห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา จึงได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษารวอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้ประกอบด้วยวิชา เดิม 3 วิชาคือ สังคมศึกษา (เว้นศีลธรรม) วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา กลุ่มนี้ว่าด้วย กระบวนการที่เกี่ยวกับชีวิตและสังคม ซึ่งมีปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้ด้วยดี ประสบการณ์ในกลุ่มนี้จึงจัดเอาปัญหาและความต้องการของคนไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สุขภาพ ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งครอบคลุมเอาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ บางส่วนเข้าไว้ด้วย

ในหลักสูตรประถมศึกษา วิชาสังคมศึกษานับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นวิชา ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาประชากรให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการสอนในวิชานี้จะมุ่งความ สัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างจากการสอนแนวเดิมที่ มุ่งสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความจำเท่านั้น ครูและนักเรียนจะได้มีโอกาสปฏิบัติงานร่วมกัน ฝึกฝนการแก้ปัญหาด้วยกัน ที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ขึ้นมา ก็เพราะต้องการให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาให้สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมากกว่าจะแยก เป็นรายวิชา ซึ่งไม่สามารถจะประยุกต์เอามาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการของ ชีวิตได้ และต้องการให้นักเรียนใช้ความรู้ที่ได้เรียนเอาไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มากกว่าจะเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชา เพราะในชีวิตของมนุษย์ทุกคนย่อมเต็มไปด้วยปัญหา ที่จะต้องแก้ไขเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข และในการแก้ปัญหาจำเป็นต้องประมวล ความรู้จากหลาย ๆ วิชามาผสมผสานกันแล้วเอาไปแก้ปัญหานั้น (กรมวิชาการ 2520 ก.23 - 26)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบันนี้ ทำให้นักการศึกษาคิดหาแนวทางใหม่ในการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพราะนักการศึกษาเชื่อว่า การศึกษาทำให้คนเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ Benjamín (Benjamin. 1939 : 5) เห็นว่า "ขณะนี้เราอยู่ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงมีไว้เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในอดีตและปัจจุบันเท่านั้น ยังต้องเตรียมคนเพื่ออนาคต อนาคตที่ไม่สามารถทราบได้ การเตรียมคนเพื่ออนาคตจะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีการยอมรับความเปลี่ยนแปลง" และ ภิญโญ สาคร (ภิญโญ สาคร 2516 : 6) ให้ความเห็นว่า การศึกษาเป็นการพัฒนาความสามารถ พฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม และคุณธรรม เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มุ่งให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เพราะกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนว่า ให้ตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถปฏิบัติตามหลักการที่ตนเชื่อมั่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 ก. 159)

อย่างไรก็ตาม วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ที่แสดงออกในทางความคิด การพูดและการกระทำ ช่วยทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้เด็กเป็นพลเมืองดี มีความฉลาดรอบรู้ในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจต่าง ๆ ในตนเองเดียวกัน เพรสตัน (Preston. 1974 : 6) มีความเห็นว่า การสอนสังคมศึกษาในปัจจุบัน ควรให้ผู้เรียนเข้าใจถึงธรรมชาติของการพัฒนาสังคม เตรียมคนเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต และคงไว้ซึ่งค่านิยมที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ และสุน อมรวิวัฒน์ (สุน อมรวิวัฒน์ 2519 : 7) กล่าวไว้ว่า ควรให้ผู้เรียนวิชาสังคมศึกษา รู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้มีมโนธรรมประจำใจ

ในการสอนสังคมศึกษาเรามุ่งในแง่คุณธรรม และความเป็นพลเมืองดี ดังที่
 ประยอม เกษชัย (ประยอม เกษชัย 2521 : 53) กล่าวว่า การสอนสังคมศึกษา
 นั้นควรมุ่ง 3 ด้านคือ

1. บทเรียนทุกบทควรมุ่งในแง่คุณธรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง
 และผู้อื่น
2. เพื่อความเป็นพลเมืองดี เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. เพื่อให้มีสติปัญญา รู้จักวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้

ในการสอนสังคมศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จำเป็นจะต้องฝึกทักษะที่สำคัญให้แก่
 นักเรียน (Jarolimek. 1967 : 2) ดังต่อไปนี้

1. ทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกัน และทำงาน
 ร่วมกับผู้อื่น เช่น รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ๆ
2. ทักษะในการศึกษาค้นคว้า เช่น ทักษะในการรายงาน การค้นคว้า
 หาความรู้
3. ทักษะในการทำงานกลุ่ม เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. ทักษะทางปัญญา ได้แก่ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การคิด
 วิเคราะห์สร้างสรรค์ การคิดอย่างมีเหตุผล

นอกจากนี้เฟรนเคิล (Fraenkel. 1973 : 17 - 21) ได้ให้ความ
 มุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษาไว้ว่าควรครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ ทักษะ และ
 ทศนคติ และเน้นให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติและค่านิยมที่สังคมพึงปรารถนา เช่น ความสำนึก
 ถึงปัญหาของสังคมและช่วยทำให้สังคมดีขึ้น ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
 ด้วย

อย่างไรก็ดี การสอนจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้นั้น จำต้องอาศัยเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม
 และวิธีสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เพียสัน (Peason.
 1973 : 315) ได้เสนอแนะไว้ว่า เนื้อหาวิชาควรเปลี่ยนไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา

และค่านิยม มุ่งเน้นทัศนคติมากกว่าความรู้ ดังนั้นเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจึงควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมอยู่เสมอไม่ควรกำหนดตายตัว และในการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายไ้ นั้น นอกจากมีเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมแล้ว ในการสอนควรคำนึงถึงชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนด้วย จึงที่ แสงเพชร (จงดี แสงเพชร 2517 : 1) ได้ให้ความเห็นว่า ในการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น และการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไ้ นั้น บรูเนอร์ (Bruner. 1968 : 8) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่แท้จริง คือการที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ โดยอาศัยทัศนคติเป็นเครื่องนำทาง เพราะทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมและผลของการเรียนรู้

จากการเปลี่ยนแปลงแนวการสอนวิชาสังคมศึกษาใหม่นี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้แสดงแผนการสอนสังคมศึกษาไว้ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบการสอนสังคมศึกษาตามแนวเดิมกับแนวใหม่

แนวเดิม	แนวใหม่
1. <u>วิชาที่สอน</u> กระทรวงตัดสินใจเองโดยถือความต้องการของสังคม ซึ่งมักได้มาจากอดีต	1. <u>วิชาที่สอน</u> ครูตัดสินใจร่วมกับผู้ปกครอง โดยถือเอาความต้องการของเด็กชายหญิงในปัจจุบันและอนาคต
2. <u>จุดมุ่งหมาย</u> ให้รู้เรื่องราวมากมายโดยอาศัยการจดจำ เน้นอดีตและถ่ายทอดวัฒนธรรม	2. <u>จุดมุ่งหมาย</u> มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างทัศนคติ พัฒนาทักษะ และมุ่งให้เกิดความเข้าใจในความรู้ที่จะเป็นประโยชน์จริง ๆ เน้นปัจจุบันและอนาคต โดยใช้อดีตเป็นประติมากรรมถ่ายทอดวัฒนธรรม

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวเดิม	แนวใหม่
3. <u>วิธีสอนและอุปกรณ์การสอน</u> ครูวางแผนเองและใช้ตำราเล่มเดียว สำหรับนักเรียนทั้งชั้น ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีสอนจะใช้การบรรยาย การถาม และการตอบ ห้องเรียนเป็นดังเดียวสำหรับ การเรียนรู้ 4. <u>การวัดผล</u> มีการสอนแบบปรนัยน้อย ไม่มีโอกาส ฝึกการตัดสินใจ หรือพัฒนาความสามารถ ในทางสร้างสรรค์	3. <u>วิธีสอนและอุปกรณ์การสอน</u> ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันและ ใช้หนังสืออ่านประกอบอ้างอิงประกอบ หลาย ๆ เล่ม บวกกับประสบการณ์อื่นๆ เช่น หัดนักศึกษา โสตทัศนศึกษา เป็นต้น ถือว่าผู้เรียนสำคัญ โดยครูเป็นมัคคุเทศก์ ที่เชี่ยวชาญคอยนำทาง ใช้วิธีสอนหลายวิธี รวมทั้งการอภิปราย รายงาน เรียนแบบสืบสวนสอบสวนฯ ใช้แหล่งเรียนรู้หลายแหล่ง เช่น ห้องเรียน ชุมชน 4. <u>การวัดผล</u> มีการวัดผลชนิดต่าง ๆ แบบต่าง ๆ รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรม การทดสอบ ทักษะ และทัศนคติ

หมายเหตุ ข้อความในตารางนี้เป็นแนวความคิดของ วิจิตร สิ้นสิริ (วิจิตร สิ้นสิริ
2517 : 95 - 96)

จากการเปรียบเทียบการสอนสังคมศึกษาที่แสดงไว้ในตาราง 1 นี้ จะเห็นว่า
การสอนสังคมศึกษาแนวใหม่จะเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กเป็นผู้เรียนรู้จากประสบการณ์

ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากหลายแหล่ง ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เฉพาะภายในห้องเรียน เท่านั้น ในการสอนมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ให้เด็กได้เรียนจากการฝึกปฏิบัติ และครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทาง เพื่อให้การเรียนรู้การสอนได้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย ครูจึงไม่ควรทำตนเป็นผู้เผด็จการของห้องเรียน ควรเน้นที่กระบวนการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดและอภิปราย โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. ฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีการค้นคว้าความรู้
3. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือกัน เห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกัน
4. ฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหา โดยเริ่มจากสภาพปัญหาที่ผู้เรียนมองเห็นได้จากสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวก่อน เช่น ปัญหาห้องเรียนสกปรก
5. ครูยอมให้เด็กได้มีโอกาสซักถาม และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
6. ครูควรสร้างสถานการณ์สมมุติ เลียนแบบสถานการณ์ที่เป็นจริงให้เด็กได้ปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะและจำเรื่องที่เรียนได้อย่างแม่นยำ

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ

ความเป็นมาของสถานการณ์สมมุติ

สถานการณ์สมมุตินี้เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในวงการทหารมาก่อนวงการอื่น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นการฝึกการซ้อมรบของทหาร ต่อมาสมาคมผู้จัดการอเมริกัน (American Management Association) ได้นำมาปรับปรุงใช้ในวงการธุรกิจ โดยนำสถานการณ์จำลองมาใช้ฝึกผู้ที่จะทำงานธุรกิจในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ และต่อมาได้ใช้การฝึกหัดนักบินที่ยังขาดความชำนาญ โดยให้ฝึกจากเครื่องบินที่จำลองเหมือนของจริง

ส่วนสถานการณ์จำลองที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ มีผู้นำมาใช้เมื่อไม่นานมานี้เอง โดยเขตโรงเรียนเจฟเฟอร์สันทาวน์ชิพ (Jefferson Township School District) ได้เป็นผู้เริ่มนำมาใช้ในวงการศึกษาก่อนเป็นครั้งแรก สำหรับฝึกผู้บริหารการศึกษา ต่อมาในปี

พ.ศ.2504 เอช ไอ เคิร์ช (S.I. Kerch) ได้นำการแสดงบทบาทสมมุติมาใช้กับนิสิต เพื่อเตรียมตัวก่อนออกฝึกสอนที่รัฐโอเรกอน (Oregon) และในปี พ.ศ.2505 - 2506 มีการยอมรับวิธีการนี้กันบ้าง และในระหว่างปี พ.ศ. 2506 - 2508 เป็นระยะที่มีผู้นิยมรับวิธีการนี้ด้วยความพอใจ

ในระหว่างปี พ.ศ.2508 ถึงปัจจุบัน ได้มีการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมากขึ้น เพราะก่อนหน้านี้มีรายงานว่า มีการต่อต้านการนำเสนอการณสมมุติมาใช้เพื่อการศึกษา คนส่วนมากคิดว่าการแสดงบทบาทสมมุติเป็นสิ่งที่ให้ความสนุกสนาน ไม่ให้ความรู้อะไร แต่ถึงแม้จะมีการต่อต้านการใช้สถานการณ์สมมุติ ก็ยังมีผู้ใช้ในการเรียนการสอนอยู่และ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2508 เป็นต้นมา ก็มีผู้นิยมใช้วิธีการนี้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

ในปี พ.ศ.2509 ครุยช์แซงค์ (Cruchshank) และคณะ แห่งมหาวิทยาลัย แชนเนลลี ได้สร้างโรงเรียนพิเศษขึ้นที่เมืองมอนโร (Monroe) เพื่อทดลองใช้การแสดง บทบาทสมมุติ และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมการสอนในปีแรก ๆ ด้วย ซึ่งประสบความสำเร็จ มาก (เยาพา เกษะคุปต์ 2515 : 297)

ความหมายของการแสดงบทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน และกล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติไว้ดังนี้

ลี (Lee. 1974 : 316) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์จำลองนั้น การแสดงบทบาทสมมุติจะแตกต่างจากการแสดงละครคือ ผู้แสดงบทบาทสมมุติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยทันที ไม่มีการเตรียมบทพูดไว้ล่วงหน้า การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการสนทนาที่กระทำซ้ำใหม่ได้เสมอ จนกว่าการแสดงจะเป็นที่พอใจตามที่ต้องการ และการแสดงบทบาทสมมุติเป็นเพียงส่วนย่อยของการแสดงละคร

ส่วน เดวิส (Davis. 1962 : 427) ได้กล่าวถึงการเรียนที่ใช้บทบาทสมมุติว่าเป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ

โดยอาศัยบุคลิกภาพหรือเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของเขาอย่างเป็นอิสระในการรวมกลุ่ม สภาพการณ์ที่จะใช้ฝึกการแสดงบทบาทสมมุตินั้นครูจะเป็นผู้เตรียมเอาไว้ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการแสดงไม่จำเป็นต้องมีการซ้อมมาก่อน จะมีก็เพียงให้ผู้แสดงหรือสมาชิกในกลุ่มได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการของสถานการณ์ที่กำหนดไว้นั้น ระยะเวลาที่ใช้แสดงก็ใช้เวลาเพียงช่วงสั้น ๆ โดยมุ่งให้ผู้แสดงได้เรียนรู้จากการสังเกต หรือการวิเคราะห์บทบาทที่ได้แสดงไป โดยมีการอภิปรายรวมอยู่ด้วย

นอกจากนี้ เทเลอร์ และ วอลฟอร์ด (Taylor and Walford.1972 : 19) กล่าวถึง การแสดงบทบาทสมมุติว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้แสดงและผู้ควบคุมบทบาทของตน เพื่อให้มีความเข้าใจ และมีอารมณ์ในการแสดงบทบาทสมมุติ นอกจากนี้ยังทำให้ได้เรียนรู้ความต้องการที่ซ่อนเร้นภายในตัวผู้เรียน ซึ่งมีผลต่อการทำงานและการตัดสินใจของกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตัวเอง เข้าใจผู้อื่น รู้จักประเมินผลตนเอง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชากับชีวิตประจำวัน ช่วยระบายความเครียด เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น ก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม และช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้น

ส่วนนักการศึกษาไทยทั้งเช่น ทิศนา เทียนเสน (Tisana Tiansane.1972 : 137 - 138) ก็กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมุติขึ้น และกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ให้แสดงบทบาทนั้นต่อผู้อื่นตามข้อตกลงนั้น ๆ การแสดงบทบาทสมมุตินี้จะช่วยให้เห็นถึงลักษณะการตัดสินใจของบุคคล ซึ่งจะนำไปตามธรรมชาติของลักษณะนิสัยของสมาชิกแต่ละคนโดยเฉพาะและการแสดงบทบาทสมมุติ เป็นบทบาทที่เราสมมุติขึ้นมาโดยยึดความจริงเป็นหลัก เป็นบทบาทที่เลียนแบบความจริง แต่อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงในทุกกรณี เป็นการที่บุคคลหนึ่งสวมบทบาทของอีกบุคคลหนึ่ง เป็นการเรียนรู้ความรู้สึก อารมณ์ และเหตุผลของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น (วินิจ เกตุขำ และ ชาญชัย ศรีไสยเพชร 2522 : 167)

นอกจากนี้ จรูญ ภูมิ (จรูญ ภูมิ 2520 : 161) ได้กล่าวถึง การแสดง บทบาทสมมุติว่า เป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน เป็นการฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะในการสร้างสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่ เป็นจริง มักมี ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ผ่าเข้ามาคอย

ในหนังสือที่สอนเกี่ยวกับการละครสำหรับครูประถมศึกษา ได้กล่าวถึง การแสดง บทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นการแสดงที่ไม่มีการซ้อมหรือเตรียมตัวมาก่อน โดยผู้แสดงสืบทอดตัวเองไปชั่วขณะ แสดงบทบาทไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง (ฉวีวรรณ กินาวงศ์ 2520 : 74) และวิธีสอนแบบการแสดงบทบาทสมมุติ เป็นการสอนที่ให้ผู้แสดง แสดงบทบาทในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นมา เทียบเคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงตามที่ผู้แสดงบทบาท เข้าใจ เพื่อให้ผู้ดูเข้าใจว่าอะไรเกิดขึ้น โดยมีเหตุการณ์แวดล้อมอย่างไร จุดสำคัญที่ ต้องการคือสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อให้ผู้ดูนำมาอภิปรายได้ถูกต้อง (สันต์ วรศิริ มปป. : 19)

จากความหมายและคำกล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติ พอสรุปได้ว่า การแสดง บทบาทสมมุติ เป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กออกมาแสดงท่าทางเป็นบุคคลต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความ เข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน เป็นการให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าจะเป็นตามธรรมชาติ และถือเอาการแสดงออก ทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ เป็นการฝึก ให้ผู้แสดงได้ประสบกับสถานการณ์จริง ในสภาพของการสมมุติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียน ได้ทดลอง และเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

การแสดงบทบาทสมมุติแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ การเล่นละครทางจิต (Psychodrama) และการเล่นละครทางสังคม (Sociodrama) ซึ่งแตกต่างกันคือ การเล่นละครทางจิตเป็นเรื่องของการแสดงออกของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น การทำตนคือฐานะอำนาจของบิดามารดาของเด็กวัยรุ่น ส่วนการ เล่นละครทางสังคม เป็นเรื่องของการปฏิบัติต่อปัญหาในสถานการณ์ทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การมี

ทัศนคติที่ไม่ดีต่อชนกลุ่มน้อย สรุปแล้วประเภทของการแสดงบทบาทสมมุติทั้ง 2 แบบนี้จะแตกต่างกันในด้านเนื้อหา เทคนิค จุดมุ่งหมาย และปรัชญา แต่ส่วนใหญ่แล้วก็มีความคล้ายคลึงกัน (ทองเวียน อมรัชกุล 2520 : 92)

จุดมุ่งหมายและคุณค่าของการแสดงบทบาทสมมุติ

จากความหมายและประเภทของการแสดงบทบาทสมมุติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการแสดงบทบาทสมมุติเป็นวิธีสอนที่มีลักษณะเด่น คือ ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และบทบาทต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการจะแสดงออก ซึ่งบางครั้งอาจจะเรียนจากชีวิตจริงได้ เป็นการช่วยพัฒนาความรู้สึก ทัศนคติและความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผู้อื่นได้ ดังนั้นจึงได้มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและคุณค่าของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ.2510 แชฟเทล และ แชฟเทล (Shaftel and Shaftel. 1967 : 431) ได้กล่าวถึง คุณค่าของการแสดงบทบาทสมมุติในการสอนสังคมศึกษาว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่ม ทั้งผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ได้มีโอกาสวิเคราะห์ปัญหาได้ฝึกด้านมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ และฝึกการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งค่ากล่าวนี้สอดคล้องกับค่ากล่าวของ ไมเออร์ (Maier. 1952 : 63) ที่ว่าการแสดงบทบาทสมมุติเป็นวิธีการช่วยขยายความรอบรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา ทำให้คนแลเห็นปัญหาได้ในหลาย ๆ ด้าน

ในทำนองเดียวกัน ชูลทซ์ (Schultz. 1972 : 14) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสถานการณ์จำลองว่า เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังที่จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) ได้ให้ทัศนะว่าการศึกษาที่ถูกต้องควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำ (ละออ การุณยะวนิช และคนอื่น ๆ 2517 : 32)

นอกจากนี้ เนอโบวิก และ คลอสไมเออร์ (Nerbovig and Klausmeier. 1974 : 344—348) ได้กล่าวถึงลักษณะและคุณค่าของการแสดง

ละครแบบต่าง ๆ ว่า เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาสังคมศึกษา เพราะเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือรสนั้นที่เรียน เป็นแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้ เป็นการเปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียน และช่วยฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งคำกล่าวนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ ยอว์คี (Yawkey. 1979 : 121) ที่ให้ความเห็นว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการช่วยพัฒนาทางภาษาให้กับเด็ก เป็นการเพิ่มพูนบทบาทของการติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งเหมาะที่จะนำมาใช้กับเด็กในวัยประถมศึกษา นอกจากนี้ ชอว์ (Shaw. 1971 : 13) กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมติว่า เป็นการฝึกการใช้จินตนาการเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์

✓ สำหรับการศึกษไทยได้กล่าวถึง คุณค่าและประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติไว้ต่าง ๆ กัน พอสรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ 2520 ข. 186 - 190)

1. ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ ซึ่งทำให้ผู้เรียนตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ
2. ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียนลงไต่บาง
4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี
6. ให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง และหาหลักยึดเหนี่ยว

ในการดำรงชีวิตของตน

7. ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามัคคีในกลุ่มดีขึ้น
8. ช่วยให้ผู้เรียน รู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในสังคม
9. ให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

✓ นอกจากนี้ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ 2522 : 10 - 13) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับโดยตรงจากการแสดงบทบาทสมมติว่า เป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนได้รู้ถึงความขัดแย้ง ความเป็นจริงของโลก

จากสถานการณ์สมมุติที่ครูจัดขึ้น ช่วยให้การสอนของครูมีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยฝึกนักเรียนให้แสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาทางดานต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น พัฒนาการทางกาย ทางสังคม ทางภาษา และทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนสมาคมคหกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา (คหกรรมศาสตร์ :

แห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา 2517 : 55) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า ทำให้รู้ความแตกต่างทางทัศนคติของบุคคล เป็นการศึกษาค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ ช่วยให้เรียนรู้จักแก้ปัญหาโดยไม่ใช้อารมณ์ ทำให้รู้ว่าคุณค่าคนอื่นก็มีปัญหาคล้ายกับตน เป็นการนำไปสู่การอภิปราย และช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ในทำนองเดียวกัน สุกัญญา ชาริวัรรณ และคนอื่น ๆ (สุกัญญา ชาริวัรรณ และคนอื่น ๆ 2520 : 85) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการแสดงบทบาทสมมุติว่า เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหา ทำให้ผู้เรียนตื่นตัว ให้ความร่วมมือ และกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นการเปลี่ยนบทบาทของครู จากการสอนมาเป็นผู้แนะแนวทาง และการตัดสินใจปัญหา แม้ฝึกพลาก็ไม่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น นอกจากนี้ อุกม กำแหงหาญ (อุกม กำแหงหาญ 2522 : 37) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมุติว่า เป็นการฝึกความกล้าที่แสดงออกเป็นอิสระ เป็นการช่วยให้สนุกสนานในเรื่องที่เรียน ให้รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับบทบาทที่แสดง และทำให้เข้าใจเรื่องที่แสดงคือ

จากคุณค่าและประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมุติที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมุติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนรู้จากการรวมกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจเรื่องที่เรียนดีขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้เป็นกลุ่ม และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็น หรือการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคมมากยิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริมการสร้างทัศนคติที่ดี การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการทำงานร่วมกันเป็นมนุษย์สัมพันธ์ และทำให้ครูรู้จักนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

การนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ในการสอนสังคมศึกษา

เนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา เป็นเนื้อหาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ถ้าคำนึงถึงทฤษฎีของเพียเจต์แล้ว ในการจัดการเรียนการสอนควรให้เด็กได้มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ให้ได้เรียนรู้โดยการกระทำ วิธีที่เหมาะสมกับการสอนสังคมศึกษาคือการใช้การแสดงบทบาทสมมติ เพราะเป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ในการสอนสังคมศึกษามีเนื้อหาที่สามารถให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติได้ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ ศีลธรรมและวัฒนธรรม นักเรียนจะได้ฝึกการแสดงออกทางความคิดริเริ่ม (initiative) และความคิดสร้างสรรค์ (Creative Idea) ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้อีกด้วย เช่น ตอนพอขุนรามออกทัศนคติ การต้อนรับแขก ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้การแสดงบทบาทสมมดียังเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่เด็กประถมศึกษา ช่วยปลูกฝังความรักชาติได้ด้วยการที่ครูหรือนักเรียนช่วยกันแต่งบทละครสั้น ๆ ให้นักเรียนแสดงกัน หรือช่วยปลูกฝังทัศนคติโดยครูอาจแต่งบทละครที่เน้นทัศนคติที่ดีก็ได้ (นอมฤติ จงพยุหะ 2516 : 75 - 105)

นอกจากนี้ครูสามารถใช้การแสดงบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ โดยการให้นักเรียนแสดงบทบาทโดยไม่ต้องมีการฝึกซ้อมล่วงหน้า เช่น นักเรียนคนหนึ่งแสดงเป็นพนักงานขาย อีกคนหนึ่งแสดงเป็นแม่บ้าน ให้พนักงานขายจูงใจให้แม่บ้านซื้อสินค้า และแม่บ้านก็พยายามหลีกเลี่ยงไม่ซื้อ เป็นต้น (กรมวิชาการ 2521 : 23) หรือให้นักเรียนแสดงเรื่อง "บ้าน" เด็กจะได้เข้าใจหน้าที่ของแม่บ้านได้อย่างแจ่มชัด จะทำให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานไปด้วย ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน (กรมสามัญศึกษา 2516 : 29 - 30) นอกจากนี้ในการแสดงบทบาทสมมติ ผู้แสดงไม่จำเป็นต้องแต่งตัวให้วิจิตรพิสดารเหมือนของจริง เพียงแต่ให้นักเรียนแสดงท่าทางใช้คำพูดเลียนแบบตามธรรมชาติก็เพียงพอแล้ว (นิพนธ์ สุขปรกติ และ ลัดดา สุขปรกติ 2517 : 59)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายเหตุการณ์แก้ปัญหาบางอย่างหรือใช้สรุปบทเรียนก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครู แต่การแสดงบทบาทสมมุติในแต่ละครั้งควรใช้เวลาไม่มากนัก ควรกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับชั้นเรียน ส่วนสถานที่ที่จะใช้แสดงนั้นจะแสดงที่ใดก็ได้ที่ไม่มีเสียงรบกวนจนเกินไป และไม่จำเป็นต้องแต่งตัวให้วิจิตรพิสดาร

ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

การใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนมี 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. การใช้บทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้พร้อม โดยที่ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า ให้ผู้เรียนได้เรียนตามขั้นตอนที่ได้เตรียมไว้
2. การใช้บทบาทสมมุติแบบไม่มีการเตรียมบทไว้ล่วงหน้า ให้ผู้เรียนคิดหาทางในการแสดงขึ้นเองตามวาระและโอกาสที่อำนวยให้

การแสดงบทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้ล่วงหน้า นั้น ไคลน์ (Klein, 1965 : 123 - 128) ได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการไว้ดังนี้

1. การกำหนดขอบเขตหรือทำความเข้าใจกับปัญหา ก่อนการแสดงทุกคนจะได้รับทราบปัญหา ซึ่งทุกคนจะต้องเตรียมวางแผนร่วมกันว่าจะแสดงบทนั้นอย่างไร
2. การเตรียมพร้อมก่อนแสดง ในการแสดงครั้งแรกผู้แสดงมักตื่นเต้น ประหม่า ไม่กล้าแสดง ดังนั้นจึงกำหนดเรื่องง่าย ๆ ให้แสดง
3. การกำหนดสถานการณ์ ครั้งแรกควรกำหนดสถานการณ์ง่าย ๆ ให้แสดง และให้ได้อภิปรายกันอย่างทั่วถึง
4. การกำหนดบทบาทของผู้แสดง พยายามกำหนดให้ใกล้เคียงกับลักษณะของผู้จะแสดง หรือตรงกันข้ามก็ได้
5. การบรรยายสรุปและการอุ่นเครื่อง ก่อนลงมือแสดง ควรบรรยายสรุปเพื่อให้เข้าใจจุดหมายตรงกัน ส่วนการอุ่นเครื่องเป็นการช่วยให้ผู้แสดงสามารถสวมบทบาทได้ดียิ่งขึ้น

6. การแสดง ผู้กำกับการแสดงหรือครุควรดูว่าการแสดงนั้นเป็นไปตาม
บทที่กำหนดไว้หรือไม่

7. การคัดเลือกการแสดง ควรพิจารณาว่าจะให้การแสดงสิ้นสุดลงเมื่อใด

8. การวิเคราะห์การแสดง มักทำในรูปของการอภิปรายระหว่าง
ผู้แสดง ผู้ชม และผู้สังเกตการณ์

นอกจากนี้นักการศึกษาไทย ได้เสนอขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้
(เอนกกุล กริแสง 2520 : 205 - 207)

1. การกำหนดปัญหา
2. การเลือกผู้แสดง
3. เตรียมตัวผู้แสดง
4. เตรียมสถานที่
5. การแสดง
6. การอภิปรายและประเมินผล
7. การแสดงซ้ำ
8. การอภิปรายและประเมินผลครั้งใหม่
9. การถ่ายโยงและการนำไปใช้

ในทำนองเดียวกัน ชูศรี สนิทประชากร (ชูศรี สนิทประชากร 2522 :
243 - 249) ได้เสนอขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. การกำหนดขอบเขตหรือทำความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ
2. การเตรียมพร้อมก่อนแสดง
3. การกำหนดสถานการณ์
4. ขึ้นแสดง
5. การคัดเลือกการแสดง
6. ขั้นตอนวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

นอกจากนี้ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ 2522 : 13) ได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นแสดง
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

จากขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมุติที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมุติทุกครั้ง ก่อนจะเริ่มการแสดง ครูควรอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจถึงบทบาทที่ตนจะต้องแสดงออกว่าควรแสดงอย่างไร ใช้คำพูดเช่นไรจึงจะเหมาะสมกับบทบาท ซึ่งอาจจะทำได้โดยให้ผู้แสดงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก่อน แต่ละคนควรจะแสดงอย่างไรก็ได้

สำหรับผู้แสดง ครูอาจเลือกจากผู้สนใจหรือไม่สนใจก็ได้ แต่ครูต้องการให้เด็กได้แสดงออก ครูอาจให้เด็กแสดงบทบาทที่ตรงข้ามกับตัวจริงของเด็กก็ได้ เช่น เด็กที่เหนียวอายให้แสดงบทบาทของผู้นำ หรือเด็กเรียนไม่เก่งให้แสดงเป็นคนเก่ง และในการสร้างสถานการณ์ ครูควรหลีกเลี่ยงไม่บอกให้นักเรียนรู้ตัวว่าต้องการจะแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ถ้านักเรียนในชั้นไม่สนใจเรียนและไม่ทำการบ้าน ครูก็อาจเล่าสถานการณ์สมมุติให้นักเรียนฟังว่า "มีครูคนหนึ่ง เขามีเรื่องยุ่งยากเพราะนักเรียนบางคนไม่สนใจเรียน และไม่ชอบทำการบ้าน นักเรียนคิดว่าถ้านักเรียนเป็นครูคนนั้นจะให้เขาทำอย่างไรนักเรียนจึงจะสนใจในการเรียน" หลังจากนั้นก็ให้นักเรียนร่วมกันแสดงบทบาทในเรื่องนั้น ซึ่งนักเรียนไม่สนใจและไม่ทำการบ้าน และให้สมาชิกช่วยกันคิดหาทางแก้ปัญหา

นอกจากนี้ ในการแสดงบทบาทสมมุติในการสอนสังคมศึกษานั้น ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ก่อนที่จะให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติทุกครั้ง ครูจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไว้ก่อนว่า จะให้นักเรียนแสดงเพื่ออะไร เช่น เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น

2. ครูควรให้นักเรียนคิดคำพูดที่เหมาะสมที่จะใช้ในการแสดงบทบาทสมมุติ
3. ครูต้องยอมรับความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกต่าง ๆ ของนักเรียน
4. นักเรียนที่ตื่นเกินง่าย ครูอาจให้นักเรียนถือสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบทบาทไปด้วยก็ได้
5. ครูไม่ควรใช้ชื่อจริงของนักเรียน
6. ในการเลือกผู้แสดง ครูไม่จำเป็นต้องให้นักเรียนสมัครใจทุกครั้งไป โดยครูอาจมีวิธีชักจูงหรือแนะนำจนนักเรียนกลอยตามก็ได้

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคตินั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ กันคือ

อิงลิช และ อิงลิช (English and English. 1958 : 594) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้และเป็นผู้ที่มีความรู้สึกที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่คงเส้นคงวา ส่วน ครูซ (Cruze. 1974 : 187) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้อีกแนวหนึ่งว่า หมายถึง ความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับ และเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกลักษณะ

อย่างไรก็ดี คาแกน (Kagan. 1968 : 613) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่าเป็นความโน้มเอียงที่ฝังแน่นในความคิด และความรู้สึกในทางบวกหรือในทางลบที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ทัศนคติประกอบด้วย 2 อย่างคือ ความรู้ความเข้าใจกับอารมณ์ เป็นสิ่งที่ค่อนข้างทนทานและฝังแน่น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิวคอมบ์ (Newcomb. 1954 : 128) ที่ว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับ ทัศนคติแสดงออกได้ทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การแสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นชอบ ยากเข้าใกล้สิ่งนั้น และการแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ยากหนีให้พ้นจากสิ่งนั้น

นอกจากนี้ นักการศึกษาไทยได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกลักษณะที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจ ที่กำหนดทิศทาง

พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในหน้าที่การงาน (เคโซ สวานนัท 2512 : 28)

ทัศนคติเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ บลูม และคณะ (Bloom and others. 1964 : 45 - 174) มีความเห็นว่า การพัฒนาทัศนคติมีขั้นตอนเรียงตามลำดับดังนี้คือ

1. การรับรู้ เป็นขั้นแรกของสภาพจิตใจที่จะทำให้บุคคลมีความไวต่อการรับรู้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งเร้า
2. การตอบสนอง เป็นปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า เป็นพฤติกรรมที่สูงกว่าการรับรู้
3. การเกิดค่านิยม เป็นการแสดงออกที่เกิดจากความผูกพัน ความมีส่วนต่อผลผลิตของสังคมจนมีการยอมรับค่านิยม การนิยมชมชอบ และความผูกพันในค่านิยมนั้น ๆ
4. การจัดคุณค่า เป็นการจัดระบบของค่านิยม เป็นการสร้างแนวความคิดของค่านิยม
5. การสร้างลักษณะนิสัยตามแบบค่านิยมที่ยึดถือ เป็นการวางหลักทั่วไปและการสร้างลักษณะนิสัย

นอกจากนี้ในการพัฒนาทัศนคติ เราต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ

1. ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า
2. ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งเร้า
3. ความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

ดังนั้นจากความหมายและขั้นตอนในการพัฒนาทัศนคติที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงมา

ตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ และบางอย่างจะพัฒนาเพื่อนำมาสู่ความมั่นคงในภายหลัง หรือก่อตัวมาเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และมีข้อเสนอแนะในการวัดทัศนคติที่ควรพิจารณา

3 ประการ คือ

1. สิ่งเร้า

2. ช่วงของการตอบสนอง

3. ตัวบุคคลที่นำมาศึกษา โดยพิจารณาว่าสิ่งเร้าในการวัดทัศนคตินี้อยู่มากมาย

มีทั้งในรูปธรรมและนามธรรม

(เชคคักกี โทวาสินรุ 2520 : 39)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และ ทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์

เนื่องจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นสิ่งใหม่ในวงการศึกษา และเป็นกลุ่มที่เพิ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มานี้เอง ฉะนั้นการวิจัยต่าง ๆ จึงอยู่ในรูปของวิชาสังคมศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติค่านิยมสัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังนั้นจึงได้อางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์และทัศนคติค่านิยมสัมพันธ์ในวิชาสังคมศึกษามาใช้อ้างอิงแทน ซึ่งมีผู้วิจัยไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ.2518 วิไลวรรณ ตรีศรี (วิไลวรรณ ตรีศรี 2518 : 239) ได้ทดลองสอนสังคมศึกษาโดยใช้วิธีการสร้างสถานการณ์จำลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำหรับครูช่วยสอนชาวเขา ได้ทดลองกับชาวเขาจำนวน 80 คน พบว่า ผู้รับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์ในความรู้การสูงขึ้น และมีความสามารถในการสอนวิชาสังคมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจแบบการสอนและแบบจำลองการสอนเป็นที่น่าพอใจ ส่วนทางด้านทักษะ ทัศนคติ และค่านิยม ที่พัฒนาในระหว่างการสอนดีขึ้น

ในปี พ.ศ. 2519 ดินจง อินทรมพรรย์ (ดินจง อินทรมพรรย์ 2519 : 266) ได้ศึกษาการสร้างแบบจำลองการสอนสังคมศึกษา เรื่องประเทศเพื่อนบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นทักษะการใช้แผนที่ จำนวน 70 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เรียนวิชาสังคมศึกษา จากการที่ครูใช้แบบจำลองการสอนโดยเน้นทักษะการใช้แผนที่และไม่เน้นทักษะการใช้แผนที่ ต่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา พอสรุปได้ว่าการสอนสังคมศึกษาโดยใช้การสร้างสถานการณ์จำลอง และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากครูบรรยายเพียงอย่างเดียว

ในด้านการสอนสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีดังนี้

ในปี พ.ศ. 2518 ฉันทนา ภาคบงกช (ฉันทนา ภาคบงกช 2518 : 164) ได้ศึกษาการสอนสังคมศึกษาหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 70 คน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ที่ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในปี พ.ศ. 2519 สุภาพรรณ พวงจันเพชร (สุภาพรรณ พวงจันเพชร 2519 : 145) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมหน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" โดยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมคา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) จำนวน 30 คู่ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนทั้ง 2 แบบนี้ มีพัฒนาการทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แต่นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาค่านิยมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบธรรมคา และทางด้านทัศนคติ

กานมนุษย์สัมพันธ์ ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติค่านมนุษย์สัมพันธ์เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดา

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านมนุษย์สัมพันธ์ในการสอนสังคมศึกษาพอสรุปได้ว่า การสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นกว่าการสอนแบบธรรมดา ทั้งนี้ เพราะในการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะมีกิจกรรมในการสอนหลายอย่าง เช่น สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ ฯ ดังนั้นในการสอนสังคมศึกษา ถ้าหากใช้กิจกรรมต่าง ๆ เข้าช่วยในการสอน จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ

ในประเทศไทยการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติดังนั้นยังไม่มีมีการวิจัยกัน จึงทำให้วิธีสอนแบบนี้ยังไม่แพร่หลาย แต่ในต่างประเทศงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการสอนวิชาต่าง ๆ มีผู้วิจัยกันมากในหลาย ๆ วงการ เช่น วงการแพทย์ วงการแนะแนวและจิตวิทยา สำหรับในวงการศึกษามีผู้นิยมใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนในระดับชั้นต่าง ๆ กัน ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

2.2.1 งานวิจัยที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนทั่วไป
ซึ่งมีผู้วิจัยไว้ดังนี้

✓ ในปี พ.ศ. 2509 การ์เวย์ (Garvey. 1966 : 18) ได้รายงานการใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอน ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนร้อยละ 93 เห็นว่าวิธีสอนแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

✓ ในปี พ.ศ. 2517 ลี (Lee. 1974 : 269 - 290) ได้ทดลองสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาโดยใช้การแสดงละคร (Dramatic play) ประกอบการสอน ผลปรากฏว่า ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่เขาต้องการรู้ได้อย่างสนุกสนาน ผู้เรียนสนใจและได้รวมกิจกรรมในการเรียนโดยทั่วถึง และได้เสนอแนะว่า การแสดงนี้ไม่จำเป็น

ต้องจัดเป็นเวที จะจัดที่ใดก็ได้

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรมที่เกิดจากการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ได้มีผู้วิจัยไว้ดังนี้

† ในปี พ.ศ. 2520 โคโนเลย์ (Conoley. 1977 : 4977 - A) แห่งมหาวิทยาลัยเทกซัส ได้ศึกษาผลของการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เพื่อวัดพฤติกรรมของเด็ก เป็นการพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้การแสดงละครเข้าช่วยในการสอน ซึ่งทดลองกับเด็กชั้นประถมปีที่ 3 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาที ทุกวัน มีการทดสอบก่อนการเรียน และภายหลังการเรียน กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมุติเข้าเป็นองค์ประกอบในการเรียนการสอน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีสังคมมีคดียิ่งขึ้น และเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่นมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2521 คลอร์ และ เบย์ (Clare and Bray. 1978 : 156) ได้วิจัยผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งทดลองกับนักเรียนชาย ชั้นประถมปีที่ 3 จำนวน 62 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ที่เมืองเออบานา รัฐอินเดียนา มีนิทานทั้งหมด 4 เรื่อง แล้วเลือกมาใช้สอน 1 เรื่อง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับตัวละครในนิทานนั้น นิทานเป็นเรื่องของครอบครัวเปิดนาร์กครอบครัวหนึ่ง มีสมาชิกในครอบครัวถูกสัตว์อื่นล่าเอาไปเป็นเหยื่อ เมื่อเรียนจบได้วัดทัศนคติทันที ปรากฏว่า เด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ทำการวัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าการวัดทัศนคติของเด็กชายทั้ง 2 โรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายเหล่านั้นที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการทดลองนี้แสดงว่ามีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติที่มั่นคงของเด็กได้ดี

ในปีเดียวกันนี้ วากเนอร์ (Wagner, 1978 : 441) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน โดยทดลองกับนักเรียนอายุ 8 ถึง 9 ปี โดยให้แสดงบทบาทของชาวอินเดียนแดงที่แสดงความรู้สึกในการถูกรุกรานที่อยู่ เป็นการเน้นคุณค่าของการติดต่อสื่อสาร โดยการแสดงท่าทางที่ไม่ใช่คำพูด ผลปรากฏว่า เด็กมีความเข้าใจและประทับใจในเรื่องที่แสดงมาก เกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจชาวอินเดียนแดง

ในปี พ.ศ. 2522 เลเซอร์ (Leyser, 1979 : 7342 - A) แห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนนา ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติกับเด็กที่มีสังคมมีคุณค่า เป็นเด็กชั้นประถมปีที่ 3 ถึง 5 จำนวน 65 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมติในการเรียนสามารถช่วยเด็กที่มีสังคมมีคุณค่า มีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ดีขึ้น วิธีสอนแบบนี้ช่วยให้ครูเข้าใจเด็กดีขึ้น และมีผลดีมากสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางสังคม

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการใช้การแสดงบทบาทสมมติเข้าช่วยในการสอน สามารถทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมหรือเปลี่ยนทัศนคติไปในด้านที่ครูต้องการได้ และยังทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนอีกด้วย

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งได้มีผู้วิจัยไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2515 คอร์บิน (Corbin, 1972 : 1258 - A) ได้ทำการวิจัยผลของการจัดสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์ ทางด้านทัศนคติ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของนักเรียนระดับ 9 ผลการศึกษาพบว่า การใช้สถานการณ์จำลองสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสอนสังคมศึกษาได้ แม้ว่าการวัดทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปจะไม่สมบูรณ์ที่สุดก็ตาม แต่แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของนักเรียนเปลี่ยนไป

ในปี พ.ศ. 2516 แมคคินเนย์ และ โกลเดน (McKinney and Golden, 1973 : 173 - 175) ได้ศึกษาการใช้การแสดงละครในการสอนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 48 คน โดยเปรียบเทียบผลการสอนกับกลุ่มควบคุม

จำนวน 25 คน ซึ่งสอนด้วยวิธีเดิม นักเรียนในกลุ่มทดลองจะเลือกหัวข้อที่แสดงจากบทที่ครูเตรียมไว้ และกำหนดหน้าที่กันเองตามความถนัดของแต่ละคน ครูจะช่วยแนะนำและกำหนดกิจกรรมในการเรียนเตรียมไว้ให้ โดยทดลองใช้บทละคร 26 บท ในการสอนสังคมศึกษา ใช้เวลา 1 ปี ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีความคิดกว้างขวางขึ้น เข้าใจกฎเกณฑ์ทั่ว ๆ ไปของชุมชนมากกว่าการใช้วิธีสอนแบบเดิม

✓ ในปี พ.ศ. 2517 เคนดริค (Kendrick. 1974 : 4712 - 4713 - A) ได้วิจัยการสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้สถานการณ์จำลองกับนักเรียน 294 คน เป็นชาย 150 คน และหญิง 144 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 152 คน และกลุ่มควบคุม 142 คน ใช้ครูที่เข้าร่วมสังเกตการสอน 6 คน ใช้เวลา 5 สัปดาห์ หลังจากการทดลองแล้วได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการสอบโดยเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากนั้นทั้ง 2 กลุ่มเรียนวิชาสังคมศึกษาตามปกติ ในสัปดาห์ที่ 10 ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบชุดเดิม ผลปรากฏว่า ผลสอบโดยเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

✱ ในปี พ.ศ. 2518 แฮนด์เลย์ (Handley. 1975 : 3383 - 3384 - A) ได้วิจัยการสอนสังคมศึกษา 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียน 3 ระดับคือ 4 5 และ 6 จำนวน 57 คน ใช้เวลานาน 4 สัปดาห์ โดยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทสมมุติเอง ส่วนพวกที่ไม่ได้ร่วมแสดงจะเป็นผู้สังเกตและร่วมอภิปรายในตอนท้าย จากการเปรียบเทียบการทดสอบความคิดเห็นก่อนและหลังการเรียน ผลปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลการเรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิม นักเรียนมีความตั้งใจและสนใจเรียนดีกว่าเดิม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความมั่นใจในความคิดเห็นมากขึ้น

✓ ในปี พ.ศ. 2519 ชูด์ท (Shoudt. 1976 : 2754 - A) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมุติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอนุบาลจำนวน 75 คน โดยวิธีสอบก่อนการเรียน และสอบหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) ปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกและผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กที่ได้รับการฝึกมีนิสัยเอื้อเฟื้อมากขึ้น

~~✱~~ ในปี พ.ศ. 2520 แอนเดอร์สัน (Anderson. 1977 : 181) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนเรื่อง "การปักกวาดบ้าน" ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลดีต่อเด็กที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย และในทำนองเดียวกัน พาตริเซีย (Pratricia. 1966 : 1258 - A) แห่งมหาวิทยาลัยโรเชสเตอร์ ได้ฝึกทักษะการติดต่อสื่อสารกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จำนวน 75 คน ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ผลปรากฏว่าทักษะในการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์กันระหว่างสติปัญญา กับความสามารถในการอ่าน

ส่วนในด้านการสอนสังคมศึกษา ที่เกี่ยวกับคุณธรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยทางค่านิยม จริยธรรม ได้มีผู้วิจัยไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2517 ทราวิส และ ปีเตอร์ (Travies and Peter. 1974 : 3581 - A) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้ศึกษาการปลูกฝังความยุติธรรมกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการเรียน ใช้แนวเดียวกับที่เพียเจต์และโคลท์เบอร์เกอร์ได้เคยทำมาก่อน เป็นการสำรวจคุณธรรมในตัวเด็กและช่วยการสอนของครูตามที่ แชฟเทล (Shafetel) ได้เสนอเอาไว้ มีการอภิปรายสถานการณ์ทางศีลธรรมและมีการปฏิสัมพันธ์กัน ผลปรากฏว่า การพัฒนาทางศีลธรรมเกี่ยวกับความยุติธรรมของนักเรียนก็ขึ้นกว่าเดิม

ในปีเดียวกันนี้ เออร์วิน และ แอมบรอน (Irwin and Ambron. 1974 : 91) ได้วิจัยถึงการหาความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติของเด็กวัย 3 ถึง 7 ปี จำนวน 60 คน ใช้การแสดงบทบาทสมมุติทางเจตนาคติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของความยุติธรรมจากการกล่าวโทษ การล้างบาป การปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม และผลของกรรม ผลปรากฏว่า เด็กมีความเข้าใจการกล่าวโทษได้ดีที่สุด รองลงไปก็คือ

การลงบาป และการปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม และผลของการศึกษาอีกอย่างหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมกับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในปีเดียวกันนี้ เซลแมน (Selman. 1974 : 97) ได้วิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีของคนในสังคม พบว่า ความคิดรวบยอดที่ถึงทางสังคม เกิดขึ้นได้โดยการแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาทางสังคมของเพียเจต์

ในปี พ.ศ. 2519 มาแกสส์ และ หลุยส์ (Marguess and Louise. 1976 : 3397 - 3398 - A) แห่งมหาวิทยาลัยเทกซัสเหนือ ได้วิจัยผลการใช้การแสดงบทบาทสมมุติที่ส่งผลต่อค่านิยมของเด็กชั้นประถมปีที่ 3 และ 5 โดยใช้ให้นักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 จำนวน 23 คน และชั้นประถมปีที่ 5 จำนวน 19 คน ใช้แบบทดสอบความหมายทางภาษาของฮอสกุก ในเรื่องค่านิยม 3 เรื่องคือ ความซื่อสัตย์ การรู้จักพิจารณาผู้อื่น และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ 30 ฉาก โดยชั้นประถมปีที่ 3 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ชั้นประถมปีที่ 5 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ในวันเดียวกัน ผลปรากฏว่า ค่านิยมของเด็กชั้นประถมปีที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องความซื่อสัตย์ และการรู้จักพิจารณาผู้อื่น ส่วนเรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่นไม่แตกต่างกัน ส่วนค่านิยมของเด็กชั้นประถมปีที่ 5 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญใน 3 เรื่อง และการเปลี่ยนแปลงระหว่างเด็กชั้นประถมปีที่ 3 และ 5 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้วิจัยเสนอแนะว่าจะมีผลเปลี่ยนแปลงค่านิยมดีขึ้น ถ้าได้มีการอภิปรายในเรื่องที่แสดงนั้นภายหลังจากที่ได้มีการแสดงจบแล้วในแต่ละครั้ง

* ในปีเดียวกันนี้ แมนเดลบาว์ม (Mandelbaum. 1976 : 859 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการฝึกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางศีลธรรมตามหลักของเพียเจต์ และโคลท์เบอร์ก โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับการไม่ฝึก โดยทดลองกับนักเรียน 84 คน ทดสอบโดยการสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่า การฝึกโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลดีกว่าการไม่ฝึก และในปีเดียวกันนี้ เมอร์ฟี (Murphy. 1976 : 1194 - A) ได้ศึกษาการใช้การแสดงบทบาทสมมุติเพื่อสร้างภาพพจน์ทางสังคมและการใช้เหตุผลที่ชอบธรรมของเด็กชั้นประถมปีที่ 2

จำนวน 28 คน และชั้นประถมปีที่ 4 จำนวน 56 คน รวมเป็นเด็กผิวขาวทั้งหมด 84 คน ซึ่งทดลองที่เมืองออนโตริโอ ประเทศแคนาดา ชนิดแบบ 4 กลุ่มตามแบบของ โซโลมอน (Soloman Design) ผลการวิจัยพบว่า การใช้ภาพพจน์ทางสังคมโดยใช้ การแสดงบทบาทสมมุติ ช่วยให้เด็กมีเหตุผลที่ชอบธรรมตามระดับอายุ

ในปี พ.ศ. 2520 มาร์ช และเซอราฟิกา (Marsh and Serafica. 1977 : 141) ได้ศึกษาการใช้ภาพพจน์เกี่ยวกับความยุติธรรมด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ ทางสังคมทดลองกับเด็กอายุ 4 - 10 ปี จำนวน 20 คน (เป็นชาย 10 คนและหญิง 10 คน) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทางเหตุผลของเด็กมีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ภาพพจน์เกี่ยวกับความยุติธรรมมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามลำดับอายุ

ในปีเดียวกันนี้ ลอนนอตตี (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาผลการใช้ การแสดงบทบาทสมมุติที่เน้นการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ทดลองกับเด็กอายุ 6 ปี และ 9 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีการฝึกโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีพฤติกรรมในการ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม และเด็กอายุ 6 ปี และ 9 ปี มีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในปีเดียวกันนี้ อบาวด์ และมิทเชลล์ (Aboud and Mitchell . 1977 : 1968 - A) ได้ศึกษาการพัฒนาจริยธรรมโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ทดลองกับเด็กผิวขาวอายุ 6 ปี และ 8 ปี ผลการวิจัยพบว่า การใช้บทบาทสมมุติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทาง สังคม ทางศีลธรรมและทางภาษา

ในปี พ.ศ. 2521 เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219 - 235) แห่ง มหาวิทยาลัยยอร์ฮาวน์ ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองมาแสดงบทบาทสมมุติเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟัง ได้ทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน โดยใช้วิดีโอเทปเข้าช่วยในการแสดงบทบาทสมมุติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติจากสถานการณ์จำลองนั้นมีความเชื่อฟังเพิ่มมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในปีเดียวกันนี้เอง กลาสเบอร์ก

(Glassberg. 1978 : 193) ได้ศึกษาการสอนที่ช่วยในการพัฒนาภาพพจน์ทางศีลธรรม พบว่า วิธีสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการสอนในหลักสูตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการเรียนรู้

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมุติประกอบการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และการส่งเสริมคุณธรรมในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การให้เด็กได้เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียน ทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กไปในทางที่ดีขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กสนุกสนานในการเรียน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายในการเรียน และยังช่วยในการฝึกการอภิปรายเพื่อคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ดังนั้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการตั้งสมมติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ดีกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ
3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยกำหนดเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
2. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา
3. การดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช) สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนเมืองราชบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนวัดเขาวัง และโรงเรียนเมืองราชบุรีเป็นกลุ่มตัวอย่างเนื่องจาก

1. โรงเรียนทั้งสองแห่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนพอเหมาะที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ คือ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนละ 4 ห้องเรียน
2. โรงเรียนทั้งสองแห่งเปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนสหศึกษา
3. โรงเรียนทั้งสองแห่งตั้งอยู่ในชุมชนที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการเรียนการสอนพอสมควร
4. อาจารย์ใหญ่และคณะครูอาจารย์ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการที่ใช้โรงเรียนนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี Simple Random Sampling โดยจับฉลาก
มาโรงเรียนละ 2 ห้องเรียนจากทั้งหมด 4 ห้องเรียนในแต่ละโรง ได้จำนวน
นักเรียนดังนี้

โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช) จับฉลากมา 2 ห้องเรียน ได้นักเรียน
จำนวน 72 คน และจับฉลากรายชื่อนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

โรงเรียนเมืองราชบุรี จับฉลากมา 2 ห้องเรียน ได้นักเรียนจำนวน 60
คน และจับฉลากรายชื่อนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้ประชากร
กลุ่มตัวอย่างรวม 132 คน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ

เพศ \ กลุ่มตัวอย่าง	โรงเรียนวัดเขาวัง		โรงเรียนเมืองราชบุรี		รวม
	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มควบคุมที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มควบคุมที่ 2	
ชาย	18	17	22	14	71
หญิง	18	19	8	16	61
รวม	36	36	30	30	132

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง 132 คน เป็นนักเรียน
ชาย 71 คน และนักเรียนหญิง 61 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 66 คน
และกลุ่มควบคุมจำนวน 66 คน และแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มย่อยคือ
กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มควบคุมที่ 1 และกลุ่มควบคุมที่ 2 ในโรงเรียน
หนึ่ง ๆ จะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยโรงเรียนวัดเขาวัง

มีนักเรียนกลุ่มละ 36 คน และโรงเรียนเมืองราชบุรีมีกลุ่มละ 30 คน กำหนดว่า
กลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

2. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

2.1 ชุดการสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ที่สอนโดยใช้การแสดงบทบาท
สมมติ และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน"

2.3 แบบสอบถามทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์

2.1 การสร้างชุดการสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน"

2.1.1 การเลือกเนื้อหา ในการเลือกเนื้อหาผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คู่มือครูวิชาสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ
แผนการสอนฉบับทดลองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เนื้อหาที่ใช้คือหน่วย "ชีวิตในบ้าน" เหตุที่เลือกเนื้อหานี้เพราะ
เป็นเนื้อหาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ
โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน
สังคม

รายละเอียดของหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ประกอบด้วย 3 หน่วยย่อย
คือ

หน่วยย่อยที่ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว
ใช้เวลาสอน 18 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา คือ คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว
หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว และความสำคัญของหัวหน้าครอบครัว
และสมาชิกคนอื่น ๆ

หน่วยย่อยที่ 2 ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ที่มีสุข ใช้เวลาสอน 12 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา คือ ความสมบูรณ์ของจำนวนสมาชิกและฐานะของครอบครัว และปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัวและวิธีแก้ไข

หน่วยย่อยที่ 3 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้เวลาสอน 15 คาบ ประกอบด้วยเนื้อหา คือ วิธีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว และวิธีเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว

นอกจากนี้เนื้อหาหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ยังได้ผนวกเนื้อหาสาระของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเข้าไว้ด้วย คือ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความมีเหตุผล ความเอาใจใส่ การประหยัด ความขยัน และความคิดสร้างสรรค์

2.2.2 ขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยการศึกษาลักษณะหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 ก.419) คู่มือครูวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2520 (กรมวิชาการ 2520 ค. 180) แผนการสอนฉบับทดลองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (กรมวิชาการ 2522 : 41 - 52) และศึกษาเนื้อหาหน่วย "ชีวิตในบ้าน" อย่างละเอียด เมื่อศึกษาเนื้อหาอย่างละเอียดแล้ว ได้นำเนื้อหาหน่วย "ชีวิตในบ้าน" มาสร้างชุดการสอน 2 อย่างคือ

การสร้างชุดการสอนแบบปกติ สร้างตามแนววิธีสอนและกิจกรรมในคู่มือวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรพุทธศักราช 2520 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6, 7 (กรมวิชาการ 2520 ค.180) แผนการสอนฉบับทดลองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (กรมวิชาการ 2522 : 41 - 52) และโครงการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การสร้างชุดการสอนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการเรียน ได้ศึกษาถึงการสร้างบทให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยสร้างจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้สอน โดยศึกษาเรื่องเหล่านี้จากหนังสือการละครสำหรับครูประถมศึกษา ของ ฉวีวรรณ กีนาวงค์ (ฉวีวรรณ กีนาวงค์ 2520 : 135) หนังสือคู่มือครูจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ของกรมศาสนา (ศึกษาธิการ 2521 ข. 17,5) ศึกษากระบวนการใช้ละครสอนวิชาสังคมศึกษาทางวิทยุ ศึกษาหนังสือจิตวิทยา

การเรียนรู้ และพัฒนาการเด็ก และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่ใช้การสังเกตบทบาทสมมุติ
ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้สร้างไว้เป็นแผนการสอน
รวม 15 ครั้ง (ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ง. หน้า 103 - 162)

2.2.3 การทดลองใช้ชุดการสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ที่มีการแสดง
บทบาทสมมุติ ผู้วิจัยทดลองใช้บทเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ที่มีการแสดงบทบาทสมมุติ
กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดใหญ่อ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ได้ทำการทดลอง 2 ครั้งคือ

ครั้งที่ 1 ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน
เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียน เช่น การใช้ภาษา ความเหมาะสมของเนื้อหา และ
ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน ได้นำผลการทดลองสอนมาปรับปรุงแก้ไข

ครั้งที่ 2 ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน
โดยนำชุดการสอนที่ปรับปรุงจากครั้งแรกไปทดลองสอน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
อีกครั้งก่อนจะนำไปใช้กับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้สุ่มไว้

2.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน"
ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อสอบ
จากหนังสือเทคนิคการวัดผล (ชวาล แพรัตกุล 2508 : 135 - 247) และหนังสือ
เทคนิคการเขียนข้อสอบ (ชวาล แพรัตกุล 2520 : 1 - 402) แล้วทำการวิเคราะห์
หลักสูตรในเนื้อหาหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยผู้วิจัยร่วมกับศึกษานิเทศก์จังหวัดราชบุรีและ
ครูสอนสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวม 7 คน สรุปเป็นพฤติกรรม โดยยึดหลักพฤติกรรม
ของบลูม (Bloom. 1971 : 271 - 273) (ดังแสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ค.
หน้า 101 - 102)

สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" แบบปรนัย
ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช) อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน จากนั้นนำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ถูก 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือไม่ตอบเกิน 1 ตัวเลือก ให้ศูนย์คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบแต่ละฉบับแล้ว นานการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิคกลุ่มสูง-ต่ำ 27 เปอร์เซนต์ โดยเรียงคะแนนจากคะแนนสูงสุดไปหาคะแนนต่ำสุด นับคะแนนสูงสุดลงมา 27 คน เป็นกลุ่มสูง และนับคะแนนต่ำสุดขึ้นมา 27 คน เป็นกลุ่มต่ำ คิตรายละของผู้ตอบแต่ละข้อถูกในกลุ่มสูง แทนด้วย P_H ส่วนรายละของผู้ตอบแต่ละข้อถูกในกลุ่มต่ำ แทนด้วย P_L เทียบกับ P_H และ P_L ของแต่ละข้อกับตารางสำเร็จรูปของ จง เต พาน (Pan, 1952 : 3 - 32) เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ เลือกข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข. หน้า 95-97) ได้ข้อทดสอบตามเกณฑ์ดังกล่าว จำนวน 41 ข้อ (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก จ. หน้า 177) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน เพื่อนานลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร คูเคอร์-ริชาร์ดสัน 21 (Kuder-Richardson 21) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8057 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข. หน้า 98)

2.3 การสร้างแบบสอบวัดทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบวัดทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการสร้างแบบสอบวัดทัศนคตินั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างแบบสอบวัดทัศนคติจากหนังสือหลักการวิจัยเบื้องต้น (อนันต์ ศรีโสภา 2520 : 106 - 118) และหนังสือการวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 38 - 70)

ในการสร้างแบบสอบวัดทัศนคติ ได้สร้างครอบคลุมจุดมุ่งหมายค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ โดยสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนเทียบกับความรู้สึกของตนเอง ถ้านักเรียน

อยู่ในสภาพนั้น ๆ หรืออยู่ในสถานการณ์คล้ายคลึงกัน จะเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด โดยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ ของ ฉันทนา ภาคบังกช (ฉันทนา ภาคบังกช 2517 : 164) ข้อสอบที่สร้างขึ้นนี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติค่านิยม การช่วยเหลือ การให้และการเสียสละ การตัดสินใจ การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความพากเพียรอดทน ความกล้าในการแสดงออก ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การสื่อสาร ความสำเร็จ ความสามัคคี การให้ข้อสังเกตแก่กัน ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น การวางแผนในการทำงานร่วมกัน และการมีเหตุผล โดยคุณธรรมแต่ละด้านได้สร้างแบบสอบถามขึ้นประมาณด้านละ 3 - 4 ข้อ รวมแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 47 ข้อ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ชวงสุวิทย์) อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน แล้วนำแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

แบบสอบที่ข้อความเป็นเชิงนิมิต (Positive)

เกือบตลอดเวลา	ให้	5	คะแนน
บ่อย ๆ	ให้	4	คะแนน
บางครั้งบางคราว	ให้	3	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
เกือบไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

แบบสอบที่ข้อความเป็นเชิงนิเสธ (Negative) การให้คะแนนจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับข้อความที่เป็นเชิงนิมิต คือ

เกือบตลอดเวลา	ให้	1	คะแนน
บ่อย ๆ	ให้	2	คะแนน
บางครั้งบางคราว	ให้	3	คะแนน

นาน ๆ ครั้ง ให้ 4 คะแนน
เกือบไม่เคยเลย ให้ 5 คะแนน

ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของนักเรียนที่ได้คะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยเรียงคะแนนจากคะแนนสูงสุดไปหาคะแนนต่ำสุด นับคะแนนจากสูงสุดลงมา 25 คน เป็นกลุ่มสูง และนับคะแนนจากต่ำสุดขึ้นมา 25 คน เป็นกลุ่มต่ำ หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อในกลุ่มสูง แทนด้วย $\bar{X}_H$ และ S_H^2 หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อในกลุ่มต่ำ แทนด้วย $\bar{X}_L$ และ S_L^2 ใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามแต่ละข้อในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ถ้าข้อความใดมีค่า t ตั้งแต่ 1.7986322 ขึ้นไป (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ข. หน้า 99) แสดงว่าข้อความนั้นมีค่าอำนาจจำแนกสูง เชื่อถือได้ (Edward. 1960 : 104) ได้แบบสอบถามตามเกณฑ์ดังกล่าว 43 ข้อ (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก จ. หน้า 163 - 176) จากนั้นผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ Coefficient Alpha (α) (Mehrens and Lehmann. 1978 : 99) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.7371 (แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ข. หน้า 100)

3. การดำเนินการวิจัย

3.1 แผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest - Posttest Design (พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ 2519 : 202 - 203) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แผนการวิจัยแบบ Randomized Control - Group Pretest Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
$\boxed{R}$ E	T_{E_1}	X	T_{E_2}
$\boxed{R}$ C	T_{C_1}	$\sim X$	T_{C_2}

ความหมายของสัญลักษณ์

R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assigned)
E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control Group)
T_1	แทน	การทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest)
T_2	แทน	การทดสอบหลังทำการทดลอง (Posttest)
X	แทน	การจัดกระทำ
$\sim X$	แทน	ไม่มีการจัดกระทำ

3.2 วิธีการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เมื่อได้กำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว ได้ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กระทำเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วย "ชีวิตในบ้าน" จำนวน 41 ข้อ และแบบสอบวัดทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ จำนวน 43 ข้อ ไปทดสอบเพื่อนำผลการทดสอบเป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.2.2 การดำเนินการทดลอง กระทำเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 ถึงวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2523 แต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองสอน วันละ 3 คาบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้เนื้อหาเดียวกัน แต่ใช้วิธีสอนต่างกัน กล่าวคือ ผู้วิจัยสอนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยวิธีสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมติ และสอนกลุ่มควบคุมที่ 1 และกลุ่มควบคุมที่ 2 โดยวิธีสอนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ ในการจัดชั่วโมงสอนนั้น ผู้วิจัยได้จัดเวลาสลับกันทั้ง 2 โรงเรียน กล่าวคือ ได้จัดเวลาสลับเปลี่ยนกันในช่วงเวลาเช้าและบ่าย และจัดเวลาสลับกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อให้เวลาที่ใช้ในการทดลองใกล้เคียงกัน จะได้ไม่เกิดการลำเอียงในการทดลอง ในวันหนึ่ง ๆ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองสอนทั้ง 4 กลุ่ม การจัดชั่วโมงสอนได้แสดงการจัดชั่วโมงสอนไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการจัดชั่วโมงการสอนในหนึ่งสัปดาห์

โรงเรียน วัน	โรงเรียนวัดเขาวัง		โรงเรียนเมืองราชบุรี	
	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มควบคุมที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มควบคุมที่ 2
	เวลา	เวลา	เวลา	เวลา
จันทร์	8.30- 9.30	9.30-10.30	12.15-13.15	13.15-14.15
อังคาร	13.30-14.30	14.30-15.30	8.30- 9.30	9.30-10.30
พุธ	9.30-10.30	8.30- 9.30	13.15-14.15	12.15-13.15
พฤหัสบดี	14.30-15.30	13.30-14.30	9.30-10.30	8.30- 9.30
ศุกร์	8.30- 9.30	9.30-10.30	12.15-13.15	13.15-14.15

หมายเหตุ การจัดชั่วโมงสอนในสัปดาห์อื่น ๆ อีก 4 สัปดาห์ก็จัดในทำนองเดียวกัน รวมเวลาสอนทั้งหมด 45 คาบ

3.2.3 การทดสอบหลังการเรียนรู้ (Posttest) กระทำเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2523 ผู้วิจัยทดสอบหลังการเร่ยนกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเร่ยนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" และแบบสอบวัดทัศนคติ ค่านมุษยสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับที่ใช้ทดสอบก่อนการเร่ยน

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเร่ยน หน่วย "ชีวิตในบ้าน" จากการวัดทั้ง 2 ครั้งมาทำการตรวจให้คะแนนดังนี้ นักเรียนตอบถูกให้ขอละ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกิน 1 ตัวเลือกให้ 0 คะแนน รวมคะแนนการสอบแต่ละครั้งของนักเรียนแต่ละคน ได้คะแนนก่อนการเร่ยนและหลังการเร่ยน ส่วนแบบสอบวัดทัศนคติค่านมุษยสัมพันธ์ ถ้าข้อความในแบบสอบถามเป็นพฤติกรรมทางบวกให้คะแนน 5 4 3 2 1 สำหรับคำตอบที่ว่า เกือบตลอดเวลา บ่อย ๆ บางครั้งบางครั้งว นาน ๆ ครั้ง เกือบไม่เคยเลย ในแต่ละข้อตามลำดับ ถ้าข้อความในแบบสอบถามเป็นพฤติกรรมทางลบ ให้คะแนน 1 2 3 4 5 สำหรับคำตอบที่ว่า เกือบตลอดเวลา บ่อย ๆ บางครั้งบางครั้งว นาน ๆ ครั้ง เกือบไม่เคยเลย ในแต่ละข้อตามลำดับ รวมคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนแต่ละคน

เมื่อตรวจให้คะแนนแบบทดสอบแต่ละครั้งเรียบร้อยแล้ว ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเร่ยนและทัศนคติค่านมุษยสัมพันธ์ โดยนำคะแนนการทดสอบก่อนการเร่ยนและหลังการเร่ยนของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) โดยใช้คะแนนทดสอบก่อนการเร่ยนเป็นตัวแปรร่วม และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเร่ยนและทัศนคติค่านมุษยสัมพันธ์ โดยนำคะแนนการทดสอบก่อนการเร่ยนและหลังการเร่ยนของกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าที (t-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการที่ได้ไปทำการทดลองในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการดำเนินการทดลองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลอง
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง
3. เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมของนักเรียนก่อนการดำเนินการทดลองกับทัศนคติค่านิยมของนักเรียนภายหลังการดำเนินการทดลอง
4. เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมของนักเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการดำเนินการทดลองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการดำเนินการทดลองสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การสังเกตแบบทสมมุติจบแล้ว ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตาราง 5 สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง และในตาราง 6 สำหรับนักเรียนโรงเรียนเมืองราชบุรี

ตาราง 5 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนวัดเขาวัง

นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	ก่อนการเรียน เต็ม 41 X_1	หลังการเรียน เต็ม 41 X_2		ก่อนการเรียน เต็ม 41 X_1	หลังการเรียน เต็ม 41 X_2
1	20	26	2	26	32
3	27	35	4	28	34
5	12	23	6	20	28
7	33	33	8	29	35
9	17	25	10	18	32
11	12	24	12	29	36
13	27	33	14	28	31
15	24	27	16	31	36
17	28	33	18	27	28
19	33	33	20	33	36
21	28	33	22	21	28
23	28	29	24	29	35
25	30	36	26	29	34
27	28	29	28	18	23
29	18	25	30	26	32
31	25	23	32	29	37
33	21	24	34	24	28
35	22	27	36	30	37
$\Sigma X_1 = 908,$			$\bar{X}_1 = 25.22,$		
$\Sigma X_2 = 1100$			$\bar{X}_2 = 30.56$		

ตาราง 6 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนเมืองราชบุรี

นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	ก่อนการเรียน เต็ม 41 x_1	หลังการเรียน เต็ม 41 x_2		ก่อนการเรียน เต็ม 41 x_1	หลังการเรียน เต็ม 41 x_2
1	20	27	2	24	31
3	15	24	4	26	34
5	14	23	6	18	22
7	21	26	8	25	27
9	30	34	10	24	30
11	27	24	12	19	30
13	27	32	14	19	23
15	21	30	16	18	23
17	15	24	18	17	25
19	30	35	20	21	28
21	23	23	22	25	21
23	15	18	24	22	30
25	20	18	26	24	29
27	21	25	28	12	24
29	29	25	30	16	31

$$\sum x_1 = 631, \sum x_2 = 796$$

$$\bar{x}_1 = 21.03, \bar{x}_2 = 26.53$$

จากตาราง 5 และ 6 แสดงถึงคะแนนดิบของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวังและของโรงเรียนเมืองราชบุรี จึงเห็นได้ว่า ผลรวมของคะแนน ($\sum X$) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ผลรวมของคะแนนและค่าเฉลี่ยของคะแนนภายหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมุติก่อนและหลังการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจึงได้นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองของแต่ละโรงเรียนมาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าที (t-test) (Ferguson, 1971 : 154)

$$\text{จากสูตร} \quad t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนการเรียนและหลังการเรียนที่นำมาเปรียบเทียบกัน เป็นรายบุคคล
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนที่นำมาเปรียบเทียบกัน เป็นรายบุคคลแต่ละตัวยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าอัตราส่วนนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการดำเนินการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวังและโรงเรียนเมืองราชบุรี ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานและค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการดำเนินการทดลองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		t
	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	
โรงเรียนวัดเขาวัง	25.22	30.56	9.635
โรงเรียนเมืองราชบุรี	21.03	26.53	6.751

$$t_{.01} = 2.439, \quad df = 36$$

$$t_{.01} = 2.457, \quad df = 30$$

จากตาราง 7 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการดำเนินการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ภายหลังการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้านของนักเรียนที่สอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ" มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการดำเนินการทดลองและภายหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวังและของโรงเรียนเมืองราชบุรีได้แสดงไว้แล้วในตาราง 5 และ 6 ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมของโรงเรียนวัดเขาวังแสดงไว้ในตาราง 8 และของโรงเรียนเมืองราชบุรี แสดงไว้ในตาราง 9

ตาราง 8 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนวัดเขาวัง

นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	ก่อนการเรียน เต็ม 41 X_1	หลังการเรียน เต็ม 41 X_2		ก่อนการเรียน เต็ม 41 X_1	หลังการเรียน เต็ม 41 X_2
1	30	31	2	14	16
3	22	24	4	25	27
5	19	26	6	19	22
7	18	29	8	17	28
9	31	34	10	28	29
11	19	27	12	23	25
13	25	28	14	33	33
15	23	28	16	21	26
17	30	31	18	30	31
19	28	29	20	21	31
21	16	25	22	29	31
23	30	33	24	28	29
25	33	36	26	22	29
27	32	34	28	24	26
29	23	28	30	31	35
31	25	23	32	30	34
33	30	32	34	31	33
35	25	31	36	22	20

$$\sum X_1 = 907, \sum X_2 = 1034$$

$$\bar{X}_1 = 25.19 \quad \bar{X}_2 = 28.72$$

ตาราง 9 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและภายหลังจากการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนเมืองราชบุรี

นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน		ก่อนการเรียน	หลังการเรียน
	เต็ม 41	เต็ม 41		เต็ม 41	เต็ม 41
	X_1	X_2		X_1	X_2
1	25	29	2	25	21
3	19	22	4	26	31
5	20	29	6	22	17
7	28	29	8	15	16
9	23	27	10	20	16
11	28	31	12	22	28
13	26	27	14	9	14
15	12	23	16	16	21
17	18	21	18	14	15
19	28	21	20	20	24
21	20	21	22	18	29
23	32	33	24	33	31
25	14	19	26	32	35
27	25	28	28	32	29
29	27	30	30	21	23

$$\sum X_1 = 670, \sum X_2 = 740$$

$$\bar{X}_1 = 22.33, \bar{X}_2 = 24.67$$

จากตาราง 8 และ 9 แสดงถึงคะแนนดิบของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองของกลุ่มควบคุมของโรงเรียนวัดเขาวังและของโรงเรียนเมืองราชบุรี จึงเห็นได้ว่าผลรวมของคะแนน (ΣX) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ผลรวมของคะแนน และค่าเฉลี่ยของคะแนนภายหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จึงได้นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของแต่ละโรงเรียนมาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรร่วม การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมใช้สูตร (Lindquist. 1956 : 319 - 326)

$$F = \frac{MS'_A}{MS'_W}$$

MS'_A แทน ค่าปรับแล้วของค่ารายเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนนระหว่างกลุ่ม

MS'_W แทน ค่าปรับแล้วของค่ารายเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนนภายในกลุ่ม

การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรร่วมของ
นักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง

Source	SS_y	SS_x	SP	SS'_x	df	MS'_y	F
A	60.5	0.01	0.92	59.3	1	59.3	7.949
W	2037.86	1386.11	1332.5	514.83	69	7.46	
T	2037.87	1146.61	1333.42	574.13	70		

$$F_{.01} = 7.02, \quad df = 1, 69$$

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง 10

A	แทน	ภายในกลุ่ม
W	แทน	ระหว่างกลุ่ม
T	แทน	Total
SS_y	แทน	ผลบวกของกำลังสองของคะแนน : Y
SS_x	แทน	ผลบวกของกำลังสองของคะแนน : X
SP	แทน	ผลบวกของผลคูณของคะแนน
SS'_x	แทน	ค่าปรับแล้วของผลบวกกำลังสองของคะแนน : X
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS'_y	แทน	ค่าปรับแล้วของค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าวิกฤติที่ใช้ใน F-distribution

การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของโรงเรียนเมืองราชบุรี ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการเรียน เป็นตัวแปรร่วม ของ
นักเรียนโรงเรียนเมืองราชบุรี

Source	SS _y	SS _x	SP	SS _{xy}	df	MS _y	F
A	25.34	52.26	36.4	109.04	1	109.04	6.994
W	1865.64	1617.14	1165.8	888.66	57	15.59	
T	1890.98	1669.4	1129.4	997.7	58		

$$F_{.01} = 4.01, \quad df = 1, 57$$

จากตาราง 10 และ 11 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการทดลอง
ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05
หมายความว่า ภายหลังการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติของ
นักเรียนโรงเรียนวัดเขาวังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 และของโรงเรียนเมืองราชบุรีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ นักเรียนที่สอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานข้อที่ 2

3. เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ก่อนการดำเนินการทดลองกับทัศนคติค่านิยม สัมพันธ์ภายหลังการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการวัดทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการดำเนินการ
ทดลองสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติจบแล้ว ผลปรากฏ
ดังแสดงไว้ในตาราง 12 สำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง และในตาราง 13 สำหรับ
นักเรียนโรงเรียนเมืองราชบุรี

ตาราง 12 คะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนวัดเขาวัง

นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์		นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์	
	ก่อนการเรียน เต็ม 215 X_1	หลังการเรียน เต็ม 215 X_2		ก่อนการเรียน เต็ม 215 X_1	หลังการเรียน เต็ม 215 X_2
1	118	126	2	125	138
3	163	167	4	143	154
5	136	130	6	158	172
7	160	145	8	132	140
9	128	125	10	123	135
11	120	137	12	160	171
13	135	149	14	145	152
15	159	141	16	145	152
17	132	151	18	158	169
19	147	158	20	189	175
21	175	182	22	142	176
23	159	168	24	157	150
25	132	129	26	141	160
27	170	165	28	134	134
29	128	135	30	127	148
31	145	168	32	154	173
33	162	165	34	138	167
35	146	158	36	152	163

$$\sum X_1 = 5237, \quad \sum X_2 = 5528$$

$$\bar{X}_1 = 145.47, \quad \bar{X}_2 = 153.55$$

ตาราง 13 คะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มทดลอง ของโรงเรียนเมืองราชบุรี

นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์		นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์	
	ก่อนการเรียน เต็ม 215 X_1	หลังการเรียน เต็ม 215 X_2		ก่อนการเรียน เต็ม 215 X_1	หลังการเรียน เต็ม 215 X_2
1	125	136	2	136	142
3	139	154	4	152	164
5	133	149	6	132	125
7	121	143	8	155	169
9	141	145	10	148	151
11	159	175	12	140	155
13	136	158	14	128	159
15	118	125	16	147	170
17	167	188	18	126	128
19	150	186	20	135	141
21	117	134	22	155	156
23	137	135	24	132	136
25	131	153	26	125	123
27	138	151	28	137	139
29	139	152	30	122	132

$$\sum X_1 = 4121, \quad \sum X_2 = 4468 \quad \bar{X}_1 = 137.37, \quad \bar{X}_2 = 148.92$$

จากตาราง 5 และ 6 แสดงถึงคะแนนดิบของการวัดทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวังและของโรงเรียนเมืองราชบุรี จึงเห็นได้ว่า ผลรวมของคะแนน (ΣX) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ผลรวมของคะแนน และค่าเฉลี่ยของคะแนนภายหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมุติก่อนและหลังการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจึงได้นำคะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองของแต่ละโรงเรียนมาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าที (Ferguson, 1971 : 154)

การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวัง และโรงเรียนเมืองราชบุรี ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสถิติพื้นฐานและค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ ก่อนการดำเนินการทดลองกับทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ยทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์		t
	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	
โรงเรียนวัดเขาวัง	145.47	153.55	4.144
โรงเรียนเมืองราชบุรี	137.37	148.93	6.172

$$t_{.01} = 2.439, \quad df = 36$$

$$t_{.01} = 2.457, \quad df = 30$$

จากตาราง 14 แสดงว่า ทักษะคิดคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนของโรงเรียนทดลองสูงกว่าทักษะคิดคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ทั้งที่โรงเรียนวัดเขาวังและโรงเรียนเมืองราชบุรี หลังเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ของนักเรียนที่สอนโดยใช้การสังเกตบทบาทสมมุติที่มีทักษะคิดคำนวณของนักเรียนสูงขึ้นก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

4. เปรียบเทียบทักษะคิดคำนวณของนักเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการวัดทักษะคิดคำนวณของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งจะแนบทักษะคิดคำนวณของนักเรียนของโรงเรียนวัดเขาวังและโรงเรียนเมืองราชบุรีได้แสดงไว้แล้วในตาราง 12 และ 13 ส่วนจะแนบทักษะคิดคำนวณของนักเรียนกลุ่มควบคุมของโรงเรียนวัดเขาวัง ดังแสดงไว้ในตาราง 15 และของโรงเรียนเมืองราชบุรีดังแสดงไว้ในตาราง 16

ตาราง 15 คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ก่อนการ เรียนและภายหลังการ เรียนของ
นักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนวัดเขาวัง

นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์		นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์	
	ก่อนการ เรียน เต็ม 215 X_1	หลังการ เรียน เต็ม 215 X_2		ก่อนการ เรียน เต็ม 215 X_1	หลังการ เรียน เต็ม 215 X_2
1	194	194	2	121	123
3	124	126	4	148	156
5	121	119	6	161	157
7	181	182	8	144	146
9	163	165	10	173	167
11	152	143	12	164	151
13	140	143	14	141	149
15	122	122	16	169	124
17	147	152	18	169	166
19	168	174	20	179	182
21	134	135	22	118	127
23	165	164	24	156	168
25	130	127	26	141	144
27	186	198	28	149	125
29	155	143	30	179	181
31	135	146	32	181	167
33	169	166	34	131	140
35	145	145	36	139	140

$$\sum X_1 = 5444, \sum X_2 = 5457$$

$$\bar{X}_1 = 151.22, \bar{X}_2 = 151.58$$

ตาราง 16 คะแนนทัศนคติค่านิยมบุษยสัมพันธ์ก่อนการเรียนและภายหลังการเรียนของ
นักเรียนกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนเมืองราชบุรี

นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติค่านิยมบุษยสัมพันธ์		นักเรียน คนที่	คะแนนทัศนคติค่านิยมบุษยสัมพันธ์	
	ก่อนการเรียน เต็ม 215 X_1	หลังการเรียน เต็ม 215 X_2		ก่อนการเรียน เต็ม 215 X_1	หลังการเรียน เต็ม 215 X_2
1	135	135	2	135	148
3	139	140	4	166	159
5	111	115	6	166	170
7	164	147	8	117	121
9	169	138	10	132	146
11	168	172	12	119	125
13	128	132	14	125	146
15	137	132	16	135	136
17	143	154	18	126	106
19	158	160	20	128	130
21	134	120	22	120	151
23	171	170	24	127	130
25	129	131	26	177	173
27	140	150	28	148	146
29	169	174	30	141	129

$$\sum X_1 = 4257, \sum X_2 = 4286$$

$$\bar{X}_1 = 141.9, \bar{X}_2 = 142.87$$

จากตาราง 15 และ 16 แสดงถึงคะแนนดิบของการวัดทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองของกลุ่มควบคุมของโรงเรียนวัดเขาวัง และของโรงเรียนเมืองราชบุรี จึงเห็นได้ว่า ผลรวมของคะแนน (ΣX) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือผลรวมของคะแนน และค่าเฉลี่ยของคะแนนภายหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จึงได้นำคะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ภายหลังการทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของแต่ละโรงเรียนมาเปรียบเทียบกันด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) โดยมีคะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ก่อนการดำเนินการทดลองเป็นตัวแปรร่วม การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมใช้สูตร (Lindquist. 1956 : 319-326) ซึ่งเป็นสูตรเดียวกันกับที่ได้แสดงไว้แล้วในหน้า 56

การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของคะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวัง ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติด้าน
 มนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการเรียน
 เป็นตัวแปรรวมของโรงเรียนวัดเขาวัง

Source	SS _y	SS _x	SP	SS' _x	df	MS' _y	F
A	2200	80.9	398	4592.88	1	4592.88	11.259
W	28115.3	51904.5	23759.9	28046.38	69	407.92	
T	30315.3	51990.4	24157.9	32739.26	70		

$$F_{.01} = 7.02, \quad df = 1, 69$$

จากตาราง 17 แสดงว่า ทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ภายหลังการทดลองของ
 กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของโรงเรียนวัดเขาวังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของกลุ่ม
 ควบคุมและกลุ่มทดลองของนักเรียนโรงเรียนเมืองราชบุรี ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์
ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรรวม
ของโรงเรียนเมืองราชบุรี

Source	SS _y	SS _x	SP	SS _x '	df	MS _y	F
A	808.3	552.0	-412.0	1499.12	1	1499.12	6.115
W	22685.7	25349.4	16065.4	13973.65	57	245.15	
T	23494	25901.4	15652.8	15472.77	58		

$$F_{.05} = 4.01, \quad df = 1, 57$$

จากตาราง 18 แสดงว่า ทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ภายหลังการทดลองของ
กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองของโรงเรียนเมืองราชบุรีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นจากตาราง 17 และ 18 แสดงว่า ทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ภายหลัง
การทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 และ .05 หมายความว่า ภายหลังการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดง
บทบาทสมมุติและการสอนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติของนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง
มีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และของ
นักเรียนโรงเรียนเมืองราชบุรีมีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติ
ค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่สอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานข้อที่ 3

สรุป การอภิปรายผล ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" และทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบการแสดงบทบาทสมมุติกับการสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ สรุปสำคัญขึ้นและผลการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทดลองใช้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย "ชีวิตในบ้าน" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วย "ชีวิตในบ้าน" และทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติระหว่างก่อนการทดลองกับภายหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ระหว่างก่อนการสอน โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับการสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยมีการแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ดีกว่าก่อนการทดลอง

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ชวงสุวิธ) และโรงเรียนเมืองราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 132 คน เป็นชาย 71 คน และหญิง 61 คน ซึ่งจำนวนนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดเขาวัง 72 คน และโรงเรียนเมืองราชบุรี 60 คน

2. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลอง

2.1 การสร้างชุดการสอนที่สอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติและการสอนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คู่มือครู แผนการสอนฉบับทดลองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คู่มือการสอนจริยศึกษา แล้วเลือกเนื้อหาหน่วย "ชีวิตในบ้าน" มาสร้างชุดการสอน ซึ่งได้ชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วคือ

หน่วยย่อยที่ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

หน่วยย่อยที่ 2 ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข

หน่วยย่อยที่ 3 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง แล้วนำไปทดสอบใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 100 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักการตัดกลุ่ม

27 เปอร์เซ็นเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อทดสอบที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ 41 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน 21 (Kuder - Richardson 21) ได้เท่ากับ 0.8057

2.3 การสร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของ ฉันทนา ภาคบังขช ซึ่งเป็นแบบสอบถามสถานการณจำลอง จำนวน 37 ข้อ และผู้วิจัยร่างเพิ่มเติมอีก รวมทั้งสิ้น 47 ข้อ แล้วนำไปสอบใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 100 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักการตัดกลุ่ม 25 เปอร์เซ็นต์ เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกหรือค่า r วิฤติตั้งแต่ 1.7986322 ขึ้นไป ได้แบบสอบถามที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ 43 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ Coefficient Alpha (α) ได้เท่ากับ 0.7371

3. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิธีจับฉลากรายชื่อ โรงเรียนวัดเขาวังมี 2 กลุ่ม กลุ่มละ 36 คน และโรงเรียนเมืองราชบุรีมี 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยโรงเรียนแต่ละแห่งจะมีทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทุกกลุ่ม ก่อนทำการทดลองได้ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" และแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ แล้วจึงดำเนินการสอนกลุ่มทดลอง โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ในการทดลองใช้เวลากลุ่มละ 45 คาบ เมื่อสอนเนื้อหาจบแล้วจึงทำการทดสอบหลังการเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" และแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับการสอบครั้งแรก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนดำเนินการทดลองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติค่าที (t-test)

4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการเรียน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) ของคะแนนก่อนการเรียนและหลังการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรร่วม

4.3 เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติค่าที (t-test)

4.4 เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) ของคะแนนก่อนการเรียนและหลังการเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ระหว่างก่อนการเรียนกับภายหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปรากฏว่า ผลการเรียนภายหลังการทดลองที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนดำเนินการทดลอง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

3. ผลของทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างก่อนการเรียนกับภายหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปรากฏว่าทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ภายหลังการเรียน โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์สูงกว่าก่อนดำเนินการทดลอง

4. ผลของทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

การอภิปรายผล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยใช้เนื้อหาเฉพาะหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ซึ่งเป็นเนื้อหาหน่วยหนึ่งในทั้งหมด 12 หน่วย ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และใช้กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 2 โรงเรียน ผลการศึกษาทดลองจึงมีขอบเขตเฉพาะในการทดลองครั้งนี้ ซึ่งจะอภิปรายถึงผลที่ปรากฏดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนดำเนินการทดลองกับภายหลังการทดลอง

ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนดำเนินการทดลองกับภายหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติระหว่างก่อนการทดลองกับภายหลังการทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติแล้ว 'สามารถทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้' ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้แสดงบทบาทนั้น ๆ ด้วยตนเอง โดยเฉพาะนักเรียนได้คิด

ท่าทาง คำพูด และหาสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการเรียนด้วยตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนยังเรียนเรื่องราวเหล่านี้ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน หลังจากนักเรียนได้แสดงบทบาทจบแล้ว ได้ร่วมกันอภิปรายแก้ปัญหาต่าง ๆ จากเรื่องที่แสดงนั้น ๆ โดยแบ่งนักเรียนเป็นหมู่ ๆ ละ 5 - 6 คน จึงทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ แอนด์เลย์ (Handley. 1975 : 3383 - 3384 - A) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการสอนสังคมศึกษา 4 หน่วย ทดลองกับนักเรียน 57 คน เป็นนักเรียนผสมกัน 3 ระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นก่อนและหลังการเรียน ผลปรากฏว่า ผลการเรียนภายหลังการเรียนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการแสดงบทบาทสมมุติและเรียนดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กลาสเบิร์ก (Glassberg. 1978 : 193) ที่ได้ศึกษาถึงการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการช่วยพัฒนาทางศีลธรรมของเด็ก ช่วยทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางศีลธรรมได้ดี ดังนั้นการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติสามารถช่วยให้การเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มวิชาอื่น ๆ บางวิชาเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นกว่าเดิมบ้าง ซึ่งตรงกับที่ทางกรมวิชาการได้เสนอแนะให้ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นวิธีสอนอย่างหนึ่งในแผนการสอนในระดับชั้นต่าง ๆ ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ทั้ง 2 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติและไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้ เพราะตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ การที่นักเรียนได้แสดงออกด้วยตนเอง ได้ทำงานร่วมกัน

ได้ร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ แมคคินเนย์ และ โกลเดน (McKinney and Golden. 1973 : 173 - 175) ได้ทำการวิจัยการใช้การแสดงละครในการสอนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 48 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ การแสดงละครมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเก่า และ เคนดริค (Kendrick. 1974 : 4712 - 4713 - A) ได้วิจัยการสอนสังคมศึกษา โดยใช้สถานการณ์จำลอง ทดลองกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 294 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเดิม ผลสอบโดยเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้การแสดงบทบาทสมมติช่วยในเรื่องการเรียน การสอน ซึ่งจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนแบบอื่น ๆ ที่เคยใช้ อยู่เดิม เพราะการที่เด็กได้เห็นและได้แสดงบทบาทด้วยตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจเรื่องที่ เรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้เด็กยังสนุกสนานเพลิดเพลินในเรื่องที่เรียน ไม่เบื่อหน่ายต่อ การเรียน ตรงตามหลักจิตวิทยาเด็กซึ่งเด็กชอบแสดงออก ชอบการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ และได้แสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ อีกด้วย ดังนั้นจากผลการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า การที่หลักสูตรใหม่เสนอให้ใช้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่ง ในแผนการสอนระดับชั้นต่าง ๆ จึงเป็นการเหมาะสม

3. เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างก่อนการเรียนและภายหลัง การเรียนของกลุ่มทดลอง

ในการเปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างก่อนการทดลองกับ ภายหลังการทดลอง ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ระหว่างก่อนการเรียนกับภายหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้มีโอกาสร่วมกลุ่มกันแสดงและอภิปราย

มีการฝึกการทำงานกลุ่ม เด็กได้เห็นความสำคัญของการทำงานกลุ่ม ได้มีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน จึงทำให้เด็กมีทัศนคติค่านิยมบุคลิกสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ คลอร์ และ เบรย์ (Clare and Bray. 1978 : 156) ซึ่งได้วิจัยผลของการใช้นิทานที่มีผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 62 คน ผลปรากฏว่า การวิจัยนี้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ ทำให้เด็กมีนิสัยเมตตากรุณาต่อสัตว์และเลิกการล่าสัตว์ต่าง ๆ ด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอบาวด์ และ มิทเชลล์ (Aboud and Mitchell. 1977 : 165) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติสอนเด็กอเมริกันผิวขาวอายุ 6 และ 8 ปี ผลปรากฏว่า เด็กได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางพฤติกรรมและทางภาษาไปในทางที่ดีขึ้น และ พাত্রีเซีย (Patricia. 1966 : 1258 - A) ได้ทดลองฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสารของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ พบว่า การฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสารของเด็กมีเพิ่มมากขึ้น และมีสหสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและความสามารถในการอ่านด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่แท้จริง คือ การที่ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ แต่การที่จะให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมได้ต้องอาศัยทัศนคติเป็นเครื่องนำทาง ฉะนั้นผลสำเร็จของการเรียนจะมาจาก การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เพราะทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรม สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้เรียนอย่างแท้จริง จากผลการวิจัยที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุตินั้น จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสามารถที่จะนำวิธีสอนนี้ไปสอนเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีให้กับนักเรียนได้ด้วย

4. เปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมบุคลิกสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

ในการเปรียบเทียบทัศนคติค่านิยมบุคลิกสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติและไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมบุคลิกสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมบุคลิกสัมพันธ์ดีกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดง

บทบาทสมมุติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวางแผนในการทำงานและได้ร่วมกันอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น นักเรียนมีความสนิทสนมและเกิดความสามัคคีในการทำงานมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งนักเรียนไม่ได้มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนต่างก็คิดแก้ปัญหาของตนเพียงคนเดียว ไม่ได้ช่วยกันคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ ชวาร์ตซ์ (Schwartz. 1974 : 176) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้การสอนแบบการแสดงบทบาทสมมุติ ปรากฏว่า นักเรียนมีทัศนคติเปลี่ยนไปในทางบวก โดยมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และประสบผลสำเร็จในการทำงานมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และสอดคล้องกับการวิจัยของ โคโนเลย์ (Conoley.

1977 : 4977 - A) ได้วิจัยใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 4 และ 5 จำนวน 142 คน เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุม ทำให้เด็กมีสังคมมีดีขึ้น และเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่ผู้อื่นมากขึ้น

ดังนั้นในการสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้นักเรียนนั้น การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติเป็นวิธีสอนอย่างหนึ่งที่น่าจะได้นำมาพิจารณาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนตนเองว่าควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ยังทำให้ผู้รู้ถึงความต้องการที่ซ่อนเร้นภายในตัวของนักเรียน ได้แก่ แรงจูงใจ ความต้องการ ซึ่งมีผลต่อการทำงาน และการตัดสินใจของกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคม รู้จักประเมินผลตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ได้ระบายความเครียด เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง ดีขึ้น เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาค้างนี้

จากการทดลองสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" โดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ กับไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ผู้วิจัยได้พบข้อที่น่าสนใจเกิดอยู่หลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

1. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ในตอนแรก ๆ นักเรียนมักตื่นเต้นวุ่นวายใจ ไม่ค่อยกล้าแสดงออก นักเรียนยังมีความเหนียมอายและเก้อเขินอยู่ แต่เมื่อนักเรียนได้แสดงผ่านไป 2 - 3 เรื่องแล้ว นักเรียนได้คุ้นเคยกับการแสดงบทบาทสมมุติ นักเรียนจะสามารถคิดหาทางในการแสดงได้เอง รู้จักใช้คำพูดในการแสดงเรื่องราวได้เหมาะสมขึ้น ส่วนนักเรียนคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้แสดงในเรื่องนั้น ๆ จะเป็นผู้คอยสังเกตการแสดง เมื่อได้แสดงจบเรื่องหนึ่ง ๆ แล้ว ผู้สังเกตการแสดงจะมีข้อเสนอแนะและติชมการแสดงของผู้แสดง เป็นการแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมแรงให้กับผู้แสดง ทำให้นักเรียนคนที่จะแสดงในเรื่องต่อไปมีกำลังใจและพยายามแสดงให้ดีที่สุด ไม่ให้มีข้อบกพร่อง นักเรียนแต่ละกลุ่มที่ได้รับมอบหมายเรื่องราวที่จะแสดงนั้น นักเรียนจะมีการวางแผนและร่วมมือกันคิดหาทางในการแสดงออก เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กอีกด้วย

ส่วนนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ไม่ค่อยมีปัญหา เพราะเป็นผู้คอยรอรับจากครู ไม่ได้เป็นผู้แสดงออก

2. ในการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ โดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5 - 6 คน โดยมอบให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบเรื่องที่กลุ่มของตนต้องแสดงโดยให้นักเรียนในกลุ่มนั้น ๆ คิดหาทาง คำพูดที่ต้องแสดงเอง ครูไม่ควรบังคับนักเรียนบางคนที่ยังไม่ยอมแสดง ควรให้นักเรียนภายในกลุ่มจัดการกันเอง ถ้าผู้แสดงภายในกลุ่มมีไม่เพียงพอกับสมาชิกในเรื่องนั้น ๆ ก็ให้นักเรียนกลุ่มนั้นติดต่อขอสมาชิกจากกลุ่มอื่นมาช่วยแสดงในเรื่องนั้น ๆ ได้ เป็นการฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วย ไม่ควรบังคับนักเรียนที่เหนียมอายให้แสดง ควรให้เป็นผู้สังเกตการแสดงไปก่อน เมื่อเรียนไปได้ระยะหนึ่งจึงให้นักเรียนแสดงโดยกำหนดบทบาททาง ๆ ที่ไม่ซับซ้อนเกินไปให้แสดง

3. สภาพของห้องเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ ควรจัดสภาพห้องเรียน โดยจัดโต๊ะเป็นกลุ่ม ไม่ควรจัดโต๊ะเป็นแถว เพราะทำให้เสียเวลาในการจัดโต๊ะเป็นกลุ่ม และควรมีที่ว่างสำหรับให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติด้วย นอกจากนี้เด็กในวัยประถมศึกษา เป็นวัยที่ชอบการแสดงออก ควรส่งเสริมและปล่อยให้เด็กมีอิสระบ้าง

4. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้น ที่จะเรียน โดยสังเกตได้จากการที่นักเรียนจะรีบมาเรียนเมื่อถึงชั่วโมงเรียน รีบจัดโต๊ะ เข้ากลุ่ม และรีบจัดสถานที่แสดงโดยเร็ว จะเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงมาพร้อม โดยที่ครูไม่ต้องตักเตือนหรือสั่งเลย เพราะเด็กอยากเรียนและอยากแสดงออกอยู่แล้ว

5. ในการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ควรมอบหมายให้นักเรียน แต่ละกลุ่มรับผิดชอบเรื่องที่แสดงแต่ละเรื่อง โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มที่จะแสดงนั้นได้อ่าน เรื่องย่อก่อน 1 วัน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเตรียมอุปกรณ์ และเตรียมคิดท่าทางและ คำพูดที่จะแสดงไวล่วงหน้า

6. การจัดให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม ทำให้ครูได้เข้าใจ พฤติกรรมของเด็กมากขึ้น เด็กได้มีโอกาสวางแผนในการแสดงบทบาทสมมติร่วมกัน ได้แสดง ออกถึงความเป็นผู้นำและผู้ตาม โดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นประธาน เลขานุการ ผู้รายงาน และผู้คิด โดยไม่ซ้ำกันทุกครั้ง นักเรียนได้มีโอกาสถกเถียงปัญหากัน ทำให้เด็กเป็นคนกล้า ในการแสดงออกด้วย โดยแต่ละกลุ่มจะพยายามทำให้กลุ่มของตนแสดงให้ดีและแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

7. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิด ความคิดสร้างสรรค์ จากการที่ต้องคิดคำพูด คิดท่าทางต่าง ๆ และการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จากเรื่องราวที่ได้แสดงไปนั้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมทางด้านภาษาให้กับเด็กได้เป็น อย่างดี ช่วยฝึกทักษะในการพูด ให้เด็กรู้จักใช้ภาษาได้ถูกต้อง

8. ในการทดลองครั้งนี้ หน่วย "ชีวิตในบ้าน" เป็นหน่วยที่นักเรียนแสดง ได้ดี เพราะเป็นเรื่องราวที่นักเรียนพบเห็นในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงไม่เป็นปัญหาสำหรับ นักเรียนนัก ทำให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาในชีวิตของครอบครัวได้ดีขึ้น โดยฝึกให้นักเรียน รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนในฐานะเป็นลูก ควรจะปฏิบัติตนอย่างไร และถ้า โตเป็นผู้ใหญ่ควรจะทำปฏิบัติตนอย่างไร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอน

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติสูงกว่า แบบที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ดังนั้นในการเรียนการสอน ครูควรใช้การแสดงบทบาทสมมุติเป็นส่วนประกอบในกิจกรรมการเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และเพื่อแก้ปัญหาการเบื่อหน่ายต่อการเรียนด้วย

2. การสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2521 ครูควรยึดแนวการสอนและกิจกรรมการสอนที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยพยายามดัดแปลงบทเรียนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น

3. การสอนที่ดีควรให้เด็กได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เด็กในวัยประถมศึกษาควรใช้กิจกรรมที่ใช้เวลาไม่มากนัก และเรื่องที่แสดงบทบาทนั้นไม่ควรซับซ้อนจนเกินไป

4. ควรจัดการอบรมครูให้รู้จิตวิทยาการเรียนรู้อยู่ และจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กในวัยประถมศึกษา ซึ่งเด็กในวัยนี้ชอบการเคลื่อนไหว อยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ และชอบการแสดงออก

5. ในการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ มีวิธีสอนอยู่หลายวิธี เช่น การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ การสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ฯลฯ ผู้สอนจะต้องมีความรู้และใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี ประกอบกัน

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ในวิชาอื่น ๆ และในห้องอื่น ๆ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมของนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบว่าวิธีสอนแบบนี้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นใด เนื้อหาหรือวิชาใด และห้องใดที่สอนได้ผลดี
2. ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติ เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน โดยการที่ผู้วิจัยบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกตลอดระยะเวลาที่มีการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งควรใช้เวลาพอสมควร
3. ใช้ทดลองกับนักเรียนหลายกลุ่ม เช่น การสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมุติ แบบไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และแบบการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ผสมกัน ไปทดลองกับนักเรียน 3 กลุ่ม เพื่อศึกษาว่านักเรียนไหนเหมาะสมกับการเรียนการสอนมากที่สุด
4. ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติ โดยใช้เนื้อหาทางจริยธรรมเพื่อศึกษานักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยม จรรยาบรรณ พัฒนาการทางด้านภาษา พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียน
5. ศึกษาองค์ประกอบที่ช่วยในการเรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ได้ผลดี เช่น ระยะเวลาของผู้เรียน ลักษณะของเนื้อหาวิชา ลักษณะของบทบาทระยะเวลาที่ใช้แต่ละครั้ง เป็นต้น

ปัญหาและข้อจำกัดในการวิจัย

1. ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลายกลุ่มและอยู่ห่างไกลกันทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางไปทำการทดลองไม่สะดวก
2. ปัญหาในเรื่องเด็กนักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอในระหว่างทำการทดลอง ทำให้ผลการเรียนโดยเฉลี่ยไม่ได้ออกผลดีเท่าที่ควร

3. ปัญหาเกี่ยวกับครูสอนบางวิชา เมื่อหมดชั่วโมงสอนแล้วให้นักเรียนเปลี่ยนชั่วโมงเรียนช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้เวลาในการสอนไม่เพียงพอตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

4. กิจกรรมพิเศษของทางโรงเรียนทำให้การทดลองสอนต้องเปลี่ยนแปลงเวลาไป ไม่ได้ทดลองตามเวลาที่กำหนดไว้ เช่น ให้เด็กพัฒนาโรงเรียนเมื่อเวลา มีแขกมาเยี่ยมโรงเรียน คนตรีของคนพิการมาเล่นให้นักเรียนชม เป็นต้น

5. ข้อจำกัดของการสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมติ สอนได้ผลดีในบางวิชา เช่น วิชาสังคมศึกษา วรรณคดี กลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น แต่บางกลุ่มวิชาก็ควรใช้วิธีสอนแบบอื่น ๆ สลับกันบ้าง เช่น กลุ่มทักษะ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

คหกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทยสหรัฐอเมริกา, สมาคม คู่มือกลวิธีและเทคนิคการสอนใช้กับ
บทเรียนคหกรรมศาสตร์ มิตรนราการพิมพ์ 2517, 102 หน้า

จงดี แสงเพชร "กระบวนการวางแผนการศึกษา" สามัญศึกษา 11 : 16 มกราคม
2517

จรรยา ภูมิ การสอนวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2520,
236 หน้า

ฉันทนา ภาคบงกช การสอนสังคมศึกษาหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ปริญญาโท ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2517, 164 หน้า อักษรสำเนา

ฉวีวรรณ กีนาวงค์ การละครสำหรับครูประถม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2520, 135 หน้า

✓ ชีวาล แพทย์กุล เทคนิคการเขียนข้อสอบ โรงพิมพ์สุภา 2520, 407 หน้า

✓ เทคนิคการวัดผล วัฒพานิช 2508, 452 หน้า

ชูศรี สนิทประชากร การประเมินศึกษา ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
วิทยาลัยครูจันทระเกษม 2522, 330 หน้า

เชิดศักดิ์ ไชวสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและ
จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 132 หน้า

เกษ สวนานนท์ ปทานุกรมจิตวิทยา โอเดียนสโตร์ 2512, 394 หน้า

ทองเวียน อมรัชกุล กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2520, 222 หน้า

นิพนธ์ คุชปรีดี และ ลัดดา คุชปรีดี เทคโนโลยีทางการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2517,
167 หน้า

นอมฤที จงพยุหะ คู่มือการศึกษาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษา โรงพิมพ์มิตรสยาม
2516, 186 หน้า

ประนอม เกษชัย แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ 2521, 146 หน้า

พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516, 210 หน้า

วิญญู สาร หลักบริหารการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพานิช 2516, 695 หน้า
มนัส รัตนคิลก การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฝ่ายนิเทศ

การสอนประถมศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2522, 16 หน้า อีกสำเนา
เยาวพา เกษะคุปต์ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในโรงเรียนประถม
ปริญญานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516, 297 หน้า
อีกสำเนา

ละออ การุณยะวนิช และคนอื่น ๆ วิธีสอนทั่วไป รุ่งเรืองธรรม 2517, 266 หน้า

ลินจง อินทร์พรมย์ การสร้างแบบจำลองการสอนสังคมศึกษา เรื่องประเทศเพื่อนบ้าน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นทักษะการใช้แผนที่ ปริญญานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 320 หน้า อีกสำเนา

วิจิตร ลินสิริ "ตัวอย่างนวัตกรรมการสอน การวัดผลและอุปกรณ์การสอนวิชาสังคมศึกษา"
นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการศึกษา สุนทรกิจการพิมพ์ 2517, 116 หน้า

วิชาการ, กรม คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จงเจริญการพิมพ์
2520 ก., 144 หน้า

_____. คู่มือครูวิชาสังคมศึกษาหลักสูตร พุทธศักราช 2520 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6, 7
2520 ค., 180 หน้า

_____. แผนการสอนฉบับทดลองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
หน้า 41 - 52 2522 อีกสำเนา

_____. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร คู่มือการอบรมผู้ฝึกอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรใหม่
หน้า 186 - 190 2520 ข.

- วิชาการ, กรม สำนักทดสอบทางการศึกษา การประเมินผลการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2521, 106 หน้า
- วิชัย วงษ์ใหญ่ พัฒนาหลักสูตรและการสอน รุ่งเรืองธรรม 2521, 162 หน้า
- วินิจ เกตุขำ และ ชาญชัย ศรีไวยเพชร วิชาการศึกษา 130 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ โอเคียนสโตร์ 2522, 472 หน้า
- วิไลวรรณ ศรีศรี การสร้างสถานการณ์จำลองการสอนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำหรับครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ปริญญาพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 239 หน้า อักสำเนา
- ศิริกาญจน์ ไกลุมภ์ "การใช้บทบาทสมมุติในห้องเรียน" วิทยาสาร 30(7) : 10 - 13 1 เมษายน 2522
- ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2521 ก., 426 หน้า
- _____ กรมการศาสนา คู่มือครูสอนวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงพิมพ์กรมการศาสนา 2521 ข., 175 หน้า
- สามัญศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์ คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2516, 53 หน้า
- สุกัญญา ชาริวัตร และคนอื่น ๆ การศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา 2520, 274 หน้า
- สุภาพรรณ พวงจันเพชร เปรียบเทียบผลการสอนวิชาเคมีธรรมชาติหน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" โดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมชาติ ปริญญาพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 145 หน้า อักสำเนา
- สุมิตร คุณานุกร หลักสูตรและการสอน โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ 2518, 259 หน้า
- สุนน อมรวิวัฒน์ "หลักสูตรประถมศึกษาฉบับใหม่" เอกสารประชุมทางวิชาการของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) 17 - 18 มกราคม 2519, 7 หน้า อักสำเนา

สันต์ วรศิริ เอกสารประกอบการสอนวิชาระเบียบวิธีสอนทั่วไป มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มปป., 43 หน้า

อนันต์ ศรีโสภณ หลักการวิจัยเบื้องต้นเล่ม 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2520, 215 หน้า

อุดม กำนะหาญ วิธีสอนหลักสูตรใหม่ ภาคศิลปศึกษา : ศูนย์ฝึกประสบการณ์

วิชาวิพฤกษและการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรี 2522 , 65 หน้า

เอนกกุล กรี่แสง จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
2520, 244 หน้า

Aboud, France F. and Frank G. Mitchell. "Taking the Role of Different Ethnic Group : A Developmental Study," Research in Education (ERIC). 12 : 168, March, 1977

✓ Anderson, Roberta T. "CHARGE...A Simulation Game Designed to Teach Group Member Roles to Prospective Teacher...FOUND TO BE EFFECTIVE," Resources in Education (ERIC). 12 : 181, July, 1977.

Benjamin, Harold Raymond Wayne. Saber Tooth Curriculum, Including Other Lectures in the History of Paleolithic Education. p.x, New York, Mc Graw-Hill, 1939.

Bloom, Benjamin S., Editor. Taxonomy of Educational Objectives. New York, Longmans, Green and Co., 1971. 292 p.

Bruner, Jarome S. Inquiry Techniques for Teaching Science. New Jersey, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, 1968. p.18.

✓ Clore, Gerald L. and Robert H. Bray. "The Effects of Children's Stories on Behavior and Attitudes. Modeling and Vicarious Role Playing" Resources in Education (ERIC). 13 : 156, April, 1978.

✱ ✓ Conoley, Jane Close. "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role Play on Sociometric Patterns, Work Norm Measures and Behavior in the Elementary Classroom," Dissertation Abstracts International. 37 : 4977-A, February, 1977.

Corbin, Warren Spencer. "The Effects of a Simulation Game about Southeast Asia on Political, Economic and Social Attitudes of Ninth Grade Students," Dissertation Abstracts International, 32 : 1258-A, September, 1971.

Cruze, Wendel W. Educational Psychology. New York, The Ronald Press Company, 1942. 573 p.

- ✓ Davis, Keith. Human Relations at Work. 2nd ed. New York, McGraw-Hill, 1962. 642 p.
- Edwards, Allen L. Experimental Design in Psychological Research. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1960. 455 p.
- English, Horace B. and Ava Charney English. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms, a Guide to Usage. 1st ed. New York, Longmans, Green, 1958. 594 p.
- Fan, Chung Teh. Item Analysis Table. Education Testing Service, Princeton, New Jersey, 1952. 32 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. New York, McGraw-Hill Book Company, 1971. 492 p.
- Fraenkel, Jack R. Helping Students Think and Value : Strategies for Teaching the Social Studies. New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1973. p.17
- Garvey, Dale M. A Preliminary Evaluation of Simulation. A paper presented at 46 th Annual Meeting of the National Council for the Social Studies Cleveland, Ohio, November, 1966. 18 p.
- Geller, Daniel M. "Involvement in Role-Playing Simulations : A Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality and Social Psychology. 36 : 219-235, March, 1978.
- Glassberg, Sally. "Student-Teaching Supervision Designed, Implemented and Evaluated from a Developmental Perspective," Resources in Education (ERIC). 13 : 193, November, 1978.
- Handley. "The Relationship of Role Playing and Opinion Change in Elementary School Children," Dissertation Abstracts International. 36 : 3383-3384-A, December, 1975.
- Irwin, D. Michelle and Sueann R. Ambron. "Moral Judgment and Role-Taking in Childrer Age Three to Seven," Research in Education (ERIC). 9 : 91 March, 1974.
- Jarolimek, John. Social Studies in Elementary Education. 4th ed. New York, The McMillan Company, 1971. 534 p.
- Kagan, Jerome. and Hareman Ernest. Psychology. New York, Harcourt, Brace and World, 1968. 673 p.
- Kendrick, Cherry. "Simulation in High School Social Studies : Student Cognitive Retention and Pupil Teacher Affective Perceptions," "Dissertation Abstiacts International. 34 : 4712-4713-A, February, 1974.

- Klein, Alan F. How to Use Role Playing Effectively. New York, Association Press, 1965. 176 p.
- Lee, John R. Teaching Social Studies in the Elementary School. New York, Free Press, 1974. 367 p.
- Leyser, Yona. "The Effects of Role Playing in Elementary School Classroom on Children with Low Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 36 : 7342-A, May, 1979.
- Lindquist, E.F. Design and Analysis of Experiments in Psychology and Education. Boston, Houghton Mifflin Company, 1956. 393 p.
- Lonnotti, Ronald J. "A Longitudinal Investigation of Role-Taking, Altruism, and Empathy," Resources in Education (ERIC). 12 : 142, August, 1977. ✓
- Maier, Norman R.E. Principles of Human Relations Applications to Management. New York, John Wiley and Son, Inc., 1952. 474 p.
- Mondelbaum, David Ira. "A Comparative Study of Role-Taking Training for the Enhancement of Moral Development," Dissertation Abstracts International. 37 : 859-A, August, 1976.
- Marquess, Alma and Robinson Louise. "The Impact of Role-Playing on Selected Values Claims Held by Third and Fifth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 37 : 3397-3398-A, December, 1976.
- Marsh, Diane T. and Felicissima C. Serafica. "Perspective Taking and Moral Judgment : A Developmental Analysis," Resources in Education (ERIC). 12 : 141, August, 1977.
- McKinney, James D. and Loretta Golden. "Social Study Dramatic Play with Elementary School Children," The Journal of Educational Research. 67 : 173-175, December, 1973.
- Mehrens, William A. and Irvin J. Lohmann. Measurement and Evaluation in Education and Psychology. 5th ed. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1978. 743 p.
- Murphy, Herbert Joseph. "The Contribution of Role Playing to the Social Perspective-Taking Levels and Moral Reasoning Levels of Elementary School Pupils," Dissertation Abstracts International. 37 : 1994-A, October, 1976.
- Nerbovig, Marcella H. and Herbert J. Klausmeier. Teaching in the Elementary School. 3rd. ed. New York, Harper & Row, Publishers, 1974. 419 p.

Newcomb, Theodore M. Social Psychology. New York, The Dryden Press, Inc., 1950. 223 p.

✓ Patricia, Thomas Botkin. "Improving Communication Skills in Sixth-Grade Students Through Training in Role Taking," Dissertation Abstracts A The Humanities and Social Sciences. 27 : 1258-A, November, 1966.

Peason, Robert. "Beyond the New Social Studies," The Social Studies. LXIV December, 1973. 413 p.

Preston, Ralph C. and Wayne L. Herman, Jr. Teaching Social Studies in the Elementary Schools. 4th ed. New York, Holt Rinehart and Winston, Inc., 1974. 382 p.

Schultz, Landall L. Simulation in Social and Administrative Science, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, 1972. 768 p. ✓

Schwartz, Henrietta S. "Contrived Role Playing and Attitude Change" Research in Education (ERIC). 9 : 176, Number, 1974.

Selman, Robert L. "A Structural Analysis of the Ability to Take Another's Social Perspective : Stages in the Development of Role-Taking Ability," Resources in Education (ERIC). 9 : 97, January, 1974.

✗ Shaftel, Fannie R. and George Shaftel. Role Playing for Social Value : Decision Making in the Social Studies. New Jersey, Englewood Cliffs, : Prentice-Hall, 1967, 431 p.

Shaw, Mavin E. Group Dynamics : The Psychology of Small Group Behavior. 2nd ed. New York, Mc Graw-Hill book Company, 1971. 464 p.

Shoudt, John Thomas. "The Effect of Varying Levels of Role-Taking Skills on the Efficacy of Role Playing Training with Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 2754-A, November, 1976.

Taylor, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Harmondsworth : Penguin Book, 1974. 190 p. ✓

Tisana Tiansane. "A Model for Pre Service Teacher Training for Thailand," Unpublished Ph.D. Dissertations Arizona. State University, 1972. 150 p.

Traviss, O.P. and Sister Mary Peter. "The Growth of Moral Judgment of Fifth Grade Children through Role Playing," Dissertation Abstracts International. 35 : 3581-A, December, 1974.

Wagner, Betty Jane. "The Use of Role," Resources in Education (ERIC). 13 : 441, April, 1978.

Yawkey, Thomas Daniels. "Role Playing as an Impinative Experience for Language Growht, Resources in Education (ERIC). 14 : 121, March, 1979.

๖

ภากษณว,

ภาคผนวก ก.
ตารางการสังเกตการสอน

ตารางการสังเกตการสอนที่ครูอาจารย์สอนทั่วไปในจังหวัดราชบุรี

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ชั้น	วิชา	เวลา	สถานที่	วิธีสอนที่ใช้
1	8 ม.ก. 23	ป.5	สังคมศึกษา	8.30-9.30	ร.ร.วัดเขาวัง	สนทนา บรรยาย ซักถาม
2	8 ม.ก. 23	ป.6	วิทยาศาสตร์	9.30-10.30	ร.ร.วัดเขาวัง	สนทนา แบ่งกลุ่ม ทดลอง อภิปราย
3	8 ม.ค. 23	ป.4	สังคมศึกษา	12.30-13.30	ร.ร.วัดเขาวัง	ใช้แผนที่ประกอบ การอธิบาย ซักถาม
4	8 ม.ค. 23	ป.3	สังคมศึกษา	13.30-14.30	ร.ร.วัดเขาวัง	แบ่งกลุ่มศึกษา กันกว่า อภิปราย
5	9 ม.ก. 23	ป.4	สังคมศึกษา	8.30-9.30	ร.ร.เมืองราชบุรี	สนทนา บรรยาย ซักถาม
6	9 ม.ค. 23	ป.5	วิทยาศาสตร์	9.30-10.30	ร.ร.เมืองราชบุรี	แบ่งกลุ่มศึกษา กันกว่า รายงาน ผลการศึกษาค้นคว้า
7	9 ม.ค. 23	ป.6	สังคมศึกษา	10.30-11.30	ร.ร.เมืองราชบุรี	ทบทวน ครูเล่า- เรื่องให้นักเรียนฟัง

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ชั้น	วิชา	เวลา	สถานที่	วิธีสอนที่ใช้
8	9 ม.ก. 23	ป.4	สังคมศึกษา	13.30-14.30	ร.ร.เมืองราชบุรี	ใช้รูปภาพ- ประกอบการ บรรยาย ซักถาม
9	10 ม.ก. 23	ป.5	สังคมศึกษา	8.30-9.30	ร.ร.วัดใหญ่อ่างทอง	สนทนา ซักถาม ทำแบบฝึกหัด
10	10 ม.ก. 23	ป.4	สังคมศึกษา	9.30-10.30	ร.ร.วัดใหญ่อ่างทอง	บรรยาย ซักถาม
11	10 ม.ก. 23	ป.6	วิทยาศาสตร์	10.30-11.30	ร.ร.วัดใหญ่อ่างทอง	แบ่งกลุ่ม ศึกษาค้นคว้า อภิปราย
12	11 ม.ก. 23	ป.4	สังคมศึกษา	8.30-9.30	ร.ร.วัดบ้านโพธิ์	ใช้รูปภาพ ประกอบ การบรรยาย
13	11 ม.ก. 23	ป.6	สังคมศึกษา	9.30-10.30	ร.ร.วัดบ้านโพธิ์	สนทนา อธิบาย ประกอบการ ใช้อุปกรณ์

ภาคผนวก ข.
การวิเคราะห์ข้อมูล

.

ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 41 ข้อ

ข้อที่	P _H	P _L	p	r
1	.33	.15	.24	.24
2	.52	.30	.41	.23
3	.89	.70	.80	.28
4	.85	.59	.73	.32
5	.93	.56	.77	.49
6	.67	.41	.54	.27
7	.89	.67	.79	.31
8	.85	.59	.73	.32
9	.63	.37	.50	.26
10	.89	.48	.70	.48
11	.56	.26	.41	.31
12	.89	.63	.77	.37
13	.85	.56	.71	.34
14	.78	.56	.67	.25
15	.67	.19	.42	.49
16	.89	.67	.79	.31

ข้อที่	P _H	P _L	p	r
17	.78	.41	.60	.39
18	.93	.37	.68	.62
19	.67	.41	.54	.27
20	.93	.59	.78	.47
21	.56	.33	.44	.24
22	.74	.30	.52	.44
23	.59	.19	.38	.42
24	.89	.37	.65	.56
25	.63	.30	.46	.34
26	.85	.67	.76	.24
27	.81	.44	.63	.41
28	.77	.14	.44	.63
29	.89	.67	.79	.31
30	.63	.30	.46	.34
31	.59	.33	.46	.27
32	.78	.19	.48	.58

ردیف	P _H	P _L	p	r
33	.44	.11	.26	.41
34	.78	.15	.46	.62
35	.67	.48	.58	.20
36	.90	.48	.76	.62
37	.67	.33	.50	.34

ردیف	P _H	P _L	p	r
38	.81	.41	.62	.42
39	.89	.44	.68	.51
40	.89	.48	.70	.48
41	.59	.59	.56	.67

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากสูตร
$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\bar{x} (n - \bar{x})}{ns^2} \right]$$

เมื่อ
$$\begin{aligned} r_{tt} &= \text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ} \\ n &= 41 \\ \bar{x} &= 32.39 \\ s^2 &= 31.79 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} r_{tt} &= \frac{41}{41 - 1} \left[1 - \frac{32.39 (41 - 32.39)}{41 \times 31.79} \right] \\ &= \frac{41}{40} \left[1 - \frac{32.39 \times 8.61}{1303.39} \right] \\ &= 1.025 \left[1 - \frac{278.8779}{1303.39} \right] \\ &= 1.025 \quad 1 - 0.2139635 \\ &= 1.025 \times 0.7860365 \\ &= 0.8056874 \end{aligned}$$

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" มีความเชื่อมั่น .8057

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้ค่า t วิฤติ
เป็นเกณฑ์ในการเลือกแบบสอบถามแต่ละข้อ ได้แบบสอบถามจำนวน 43 ข้อ

ข้อที่	ค่า t วิฤติรายข้อ
1	2.3946039
2	2.1905873
3	1.7986322
4	3.9970898
5	3.3032490
6	5.2541419
7	3.6483831
8	4.3061790
9	3.9897291
10	2.5652999
11	2.6491455
12	2.9920236
13	2.2546782
14	2.0419062
15	1.8808693
16	2.4511475
17	3.6447968
18	2.3807148

ข้อที่	ค่า t วิฤติรายข้อ
19	2.9378085
20	3.0785944
21	5.6591654
22	3.7485368
23	4.3271039
24	4.0480759
25	3.4623362
26	3.9665156
27	4.9535061
28	3.2247149
29	4.5173014
30	4.1330814
31	3.8804373
32	2.3242571
33	2.0581771
34	5.5923548
35	1.8932061
36	4.0618126

ข้อที่	ค่า t วิฤติรายข้อ
37	4.7142278
38	3.0451570
39	4.0218496
40	3.1328559
41	4.8393286
42	5.0743298
43	3.8309149

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์

จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

$$n = 43$$

$$\sum s_i^2 = 60.88$$

$$s_x^2 = 210.86$$

$$\alpha = \frac{43}{42} \left[1 - \frac{60.88}{210.86} \right]$$

$$= \frac{43}{42} \left[1 - .28 \right]$$

$$= 1.0238095 \times .72$$

$$= 0.7371428$$

แบบสอบถามวัดทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์มีความเชื่อมั่น = .7371

ภาคผนวก ค.
ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

ตารางวิเคราะห์หลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วย "ชีวิตในบ้าน"

เนื้อหา / กิจกรรม	พฤติกรรม							อันดับความสำคัญ
	ความรู้-ความจำ	ความเข้าใจ	ทักษะและการนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	ทัศนคติและการประเมินค่า	รวมย่อย	
	10	10	10	10	10	10	60	
<u>หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว</u>								
คุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัว	8	10	8	2	1	2	33	7
หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว	10	10	10	7	4	4	44	1
ความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกคนอื่นๆ	9	10	10	6	1	1	38	5
มารยาทในบ้าน	9	9	10	2	1	1	32	8
<u>ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข</u>								
ความสมดุลของจำนวนสมาชิกและฐานะของครอบครัว	9	9	9	4	1	2	34	6
ปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัว	6	9	10	6	2	6	39	4
<u>การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</u>								
วิธีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว	10	10	10	2	3	6	41	2
วิธีเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว	9	10	10	4	2	5	40	3

ภาคผนวก ง.

ชุดการสอนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ
และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ชุดการสอน

หน่วยที่ 2 "ชีวิตในบ้าน" กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เวลา 45 คาบ คาบละ 20 นาที

คู่มือครู

1. เนื้อหา หน่วย "ชีวิตในบ้าน" ประกอบด้วยหน่วยย่อย 3 หน่วย ดังนี้
 - 1) หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว
 - 2) ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข
 - 3) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. ความคิดรวบยอด/หลักการ
 - 1) การที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี
 - 2) มีจำนวนสมาชิกสมดุลกับฐานะย่อมเป็นครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข
 - 3) การใช้เวลาว่างทำงานหรือกิจกรรมที่เหมาะสม นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยต้านเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้นด้วย
3. จุดประสงค์
 - 1) ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้
 - 2) อธิบายปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัวและวิธีแก้ไขปัญหานั้นๆ
 - 3) ปฏิบัติงานหรือกิจกรรมโดยใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวได้
4. อุปกรณ์
 - 1) เรื่องตัวอย่างหรือสถานการณ์สมมุติ
 - 2) ป้ายนิเทศ
 - 3) สมุดจกบันทึก
 - 4) ภาพบุคคลในครอบครัว

- 5) อุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ
- 6) รูปภาพของการที่บุคคลใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 7) วัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์ของใช้ต่างๆ

5. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ให้ครูสอนตามแผนการสอน กลุ่มหนึ่งสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ
อีกกลุ่มหนึ่งสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

6. การประเมินผล

- 1) การสังเกตจากการทำงานของเด็ก
- 2) สังเกตจากความสนใจ ความร่วมมือและความรับผิดชอบในการทำงานของกลุ่ม
- 3) การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ ความสำเร็จในหน้าที่ของนักเรียน
ป้ายนิเทศ สมุดจดบันทึก
- 4) การทดสอบด้วยวาจา และข้อเขียนในการแก้ปัญหาของเด็ก

แผนการสอนครั้งที่ 1

1. เรื่อง คุณสมบัติที่ดีของสมาชิกที่ดีของครอบครัว

เวลา 3 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

การที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีได้
ครอบครัวย่อมมีความสุข

3. จุดประสงค์

- 1) อธิบายคุณสมบัติของสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้
- 2) บอกถึงการปฏิบัติตนต่อเครือญาติในครอบครัวได้
- 3) นักเรียนสามารถเรียงลำดับเครือญาติได้

4. อุปกรณ์

- 1) รูปภาพบุคคลต่างๆในครอบครัว
- 2) แผนภูมิลำดับเครือญาติ
- 3) เอกสารเรื่องสั้น
- 4) วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

1) ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวของนักเรียน
และให้ลำดับเกี่ยวกับเครือญาติของนักเรียน การปฏิบัติต่อเครือญาติในครอบครัว
การเคารพเชื่อฟังบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่

2) ครูเล่าเรื่องสั้นที่เป็นสถานการณ์สมมุติของครอบครัวหนึ่งให้นักเรียน-
ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับที่ใช้สอนอีกกลุ่มหนึ่งที่ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ เป็นเรื่อง
เกี่ยวกับครอบครัวที่ทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี

- 3) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุป เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ดีของสมาชิกในครอบครัว
 - 4) ให้นักเรียนรวบรวมเขียนลงสมุดจกบันทึก
 - 5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง
- ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้กับทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย เรื่องคุณสมบัติที่ดีของสมาชิก

ครอบครัวที่นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทนี้มีสมาชิก 5 คนด้วยกัน หัวหน้าครอบครัวชื่อ นายเจริญ รักชาติ เขามีภรรยาชื่อ นางนวลอนงค์ รักชาติ มีลูกด้วยกัน 2 คน ชื่อ เด็กหญิงณลินี และ เด็กชายเจริญ ครอบครัวของนายเจริญนี้เป็นครอบครัวชาวนา ซึ่งทุกคนมีความขยันขันแข็ง คำนอนแต่เช้า พ่อออกไปทำงานในทุ่งนา แม่หุงหาอาหาร ลูกคนโตคือเด็กหญิงณลินีเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ช่วยแม่ทำงานบ้าน ลูกคนเล็กคือเด็กชายเจริญเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ช่วยเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ เมื่อทำงานบ้านเสร็จแล้วจึงรับประทานอาหารเช้าและพากันไปโรงเรียน เมื่อแม่ทำงานบ้านเสร็จแล้วก็นำอาหารไปให้พ่อในทุ่งนาและช่วยพ่อทำงาน ส่วนย่าซึ่งเป็นแม่ของพ่อจะอยู่เฝ้าบ้านให้ ในตอนเย็นแม่จะรีบกลับบ้านก่อนเพื่อกลับมาหุงหาอาหาร เมื่อลูกกลับมาจากโรงเรียน ทั้งสามคนแม่ลูกช่วยกันทำงานบ้าน จวนจะค่ำพ่อจึงกลับมาจากนา รับประทานอาหารเช้าด้วยกัน ก่อนนอนพ่อแม่ช่วยกันอบรมสั่งสอนลูกทุกวัน จนลูกทั้งสองคนเป็นคนดี เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท มีกิริยามารยาทประพฤติน่าชื่นชม ก่อนไปโรงเรียนไหว้แม่และย่า ก่อนนอนไหว้พ่อแม่ ระลึกถึงพระคุณของศาสนาที่ช่วยกล่อมเกลাজิตใจ

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในการ์ครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนแสดง

ขอให้ทุกคนแสดงบทบาทตามนิสัยใจคอของตัวละครที่กำหนดให้ อย่าแสดงตาม
ความคิดเห็นของตนเอง ถ้าทุกคนเข้าใจตามนี้แล้วลงมือแสดงได้
เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายจรัญ รักชาติ

สมมุติว่าฉันชื่อ นายจรัญ รักชาติ มีลูกสองคน คนโตชื่อเด็กหญิงณลินี กำลังเรียน
อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คนเล็กชื่อเด็กชายจรัญ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ฉันเป็นชาวนา
ที่มีนิสัยขยันขันแข็ง คำนอนแต่เช้ามืด เตรียมตัวออกไปทำงานในทุ่งนา ตอนเย็นจวนจะ
ค่ำฉันจึงจะกลับมาจากนา รับประทานอาหารพร้อมกับ ย่า ภรรยา และ ลูกๆ ก่อนนอนจะ
ช่วยภรรยาอบรมสั่งสอนลูกๆ ทุกวัน จนลูกทั้งสองคนเป็นคนดี มีความประพฤติดี และ
สั่งสอนลูกๆ ให้เคารพ ย่า และดูแลเอาใจใส่ย่า ไม่ให้ย่าต้องทำงานหนักหรือเคียดแค้นใจ
เช่น สอนลูกว่าเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ต้องก้มศีรษะ หรือเวลาไปโรงเรียนอย่ารับขนมหรือของ
จากบุคคลอื่นที่เราไม่รู้จักเป็นต้น

บทบาทของนางนวลอนงค์ รักชาติ

สมมุติว่าฉันชื่อ นางนวลอนงค์ ฉันตื่นนอนแต่เช้าเข้าครัวเตรียมหุงหาอาหารให้
ทุกคนในบ้านรับประทาน และเมื่อทำงานบ้านเสร็จแล้วก็นำอาหารไปให้สามีที่ทุ่งนา และ
ช่วยสามีทำงานที่ทุ่งนาจนเย็น แต่ฉันต้องรีบกลับบ้านก่อน เพื่อมาเตรียมหุงหาอาหารใน
ตอนเย็น ตอนกลางคืนก่อนนอนก็ช่วยสามีอบรมสั่งสอนลูกให้มีความประพฤติดีและมีกิริยา
มารยาทเรียบร้อย เช่น เมื่อพบครูอาจารย์หรือญาติผู้ใหญ่ก็ควรจะยกมือไหว้ หรือให้รู้จัก
ขยันหมั่นเพียรในการเรียนหนังสือ ลูกๆ ทุกคนเป็นคนดี มีกิริยามารยาทเรียบร้อยน่ารักทุกคน
และดูแลเอาใจใส่การกินอยู่หลับนอนของย่าเป็นอย่างดี เมื่อยกอาหารมาก็เรียกให้ย่า
รับประทานก่อน

บทบาทของย่า (แม่ของนายจัญญ์)

สมมุติว่าฉันเป็นคุณย่า เป็นหญิงแก่ที่ทำอะไรไม่ค่อยได้แล้ว มีหน้าที่คอยดักเตือนลูกหลานให้ประพฤติดี รู้จักระวังอันตรายต่างๆ เช่น เวลาไปโรงเรียนให้หลานรู้จักระวังอันตรายจากรถต่างๆ เป็นต้น ย่ามีหน้าที่ดูแลบ้าน เฝ้าบ้าน และ คอยดักเตือนลูกหลานให้ทำความดี

บทบาทของเด็กหญิงนลินี รักษาติ

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงนลินี เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเด็กที่ขยันขันแข็งและเมตตาต่อสัตว์ ช่วยแม่ทำงานบ้าน เช่น บัควาด ถูบ้าน ล้างจาน ตอนเย็นโรงเรียนเลิกก็รีบกลับบ้านมาช่วยแม่ทำงานบ้าน ช่วยจัดโต๊ะอาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วก็รีบเก็บถ้วยชามไปล้างและรีบทำการบ้าน อ่านหนังสือ และ ฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และนำไปปฏิบัติ ก่อนไปโรงเรียนก็ไหว้พ่อแม่และย่า ก่อนนอนก็ไหว้พ่อแม่ ย่าและไหว้พระทุกคืน

บทบาทของเด็กชายจัญญ์ รักษาติ

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายจัญญ์ รักษาติ เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ฉันเป็นเด็กที่ขยันขันแข็งและเมตตาต่อสัตว์ ฉันช่วยเลี้ยงเป็ดไก่ ทำความสะอาดเล้าไก่ก่อนที่จะไปโรงเรียนทุกวัน ฉันเป็นเด็กที่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่

แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวนี้มีหน้าที่อย่างไร
พ่อ.....แม่.....ย่า.....นลินี.....จัญญ์.....
2. ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวนี้ นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร และจะนำตัวอย่างจากเรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างไรบ้าง

3. ในเรื่องนี้มีคุณธรรมอะไรบ้าง
4. นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 2) สังเกตจากการตอบคำถามและการแก้ปัญหา
- 3) สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติ ของนักเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 2

1. เรื่อง หน้าทีและความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

เวลา 3 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

การที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี
ครอบครัวย่อมมีความสุข

3. จุดประสงค์

- 1) แจกแจงหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวได้
- 2) บอกความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวได้
- 3) บอกความสำคัญของแม่บ้านได้

4. อุปกรณ์

- 1) รูปภาพสมาชิกในบ้าน
- 2) เอกสารเรื่องสั้น
- 3) วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

- 1) ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่เป็นรายบุคคล
- 2) ครูเล่าเรื่องสั้นให้นักเรียนฟังว่า มีครอบครัวหนึ่งที่พ่อชอบเมาสุรา กลับบ้านดึกๆ ทุกวัน แม่ต้องหาเลี้ยงครอบครัวและลูกๆ ก็ช่วยแม่ทำงาน
- 3) ให้นักเรียนร่วมกันสรุปอภิปรายเรื่องนี้และช่วยกันหาวิธีแก้ไขให้ครอบครัวมีความสุขหรืออยู่ได้ไม่เดือดร้อน
- 4) ให้นักเรียนเขียนรวบรวมและออกมารายงานข้อสรุปหน้าชั้นที่ละกลุ่ม

5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ
เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย

ครอบครัวที่นักเรียนจะแสดงบทบาทนั้นมีสมาชิก 5 คนด้วยกัน หัวหน้าครอบครัวชื่อนายมิ่ง คุณากร ไปทำงานที่โรงงานแห่งหนึ่ง เขามีภรรยาชื่อนางดาวเรือง คุณากร ทำขนมขายที่หน้าบ้าน มีลูกด้วยกัน 3 คน คนโตชื่อเด็กชายต้น เรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 1 คนกลางชื่อเด็กหญิงคิม เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และคนเล็กชื่อเด็กชายเตย เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครอบครัวนี้พ่อแม่ชอบกลับบ้านดึกๆ เมาสูรากลับบ้านทุกวัน แม่ต้องรับผิดชอบทุกอย่างในบ้าน ส่วนลูกๆ ก็ขยันขันแข็งช่วยแม่ทำงานทุกคน

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนแสดง การแสดงจะเริ่มจากการที่พ่อกลับบ้านมาดึกๆ เมาสูรากลั่งเสียงเอะอะ และมาขอเงินจากภรรยาไปอีก ลูกๆ รักและสงสารแม่ และช่วยแม่ทำงานหารายได้พิเศษในวันเสาร์อาทิตย์ ทำให้ครอบครัวครองชีพอยู่ได้

ขอให้ทุกคนแสดงบทบาทตามนิสัยใจคอของตัวละครที่กำหนดให้ อย่าแสดงตามความคิดของนักเรียนเอง เมื่อทุกคนเข้าใจจดจำแล้วให้ลงมือแสดงได้

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายมิ่ง คุณากร (พ่อที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว)

สมมุติว่าฉันชื่อนายมิ่ง คุณากร มีลูกอยู่ 3 คน ฉันทำงานอยู่ที่โรงงานแห่งหนึ่งไม่เคยรับผิดชอบต่อครอบครัวเลย เงินเดือนแต่ละเดือนไม่เคยถึงมือภรรยา บางครั้งก็ยังมาขอจากภรรยาไปอีก มีเงินเท่าไรก็เอาไปดื่มเหล้า เมาสูรากลับบ้านดึกๆ ทุกวัน ลั่งเสียงเอะอะมาด้วย ดื่นนอนก็สายเป็นประจำ บางทีก่อนจะไปทำงานก็ต้องไปขอเงิน

จากกรรยาไปคืมเหล้าอีก

บทบาทของนางสาวเรือง คุณากร (เป็นแม่ที่มีความรับผิดชอบต่อลูกๆ)

สมมุติว่าฉันชื่อ นางสาวเรือง คุณากร เป็นแม่ของลูกๆ 3 คน เป็นคนที่ขยันขันแข็ง ประหยัด อึดทน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวดี เลี้ยงลูกๆด้วยความรัก และเอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดี ฉันจะต้องตื่นนอนแต่เช้ามีคโมแบ่งทำขนมขายที่หน้าบ้าน มีรายได้พอจุนเจือครอบครัว ทำให้ครอบครัวครองชีพออยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน บางครั้งฉันยังถูกสามีขโมยเงินไปกินเหล้าอีก

บทบาทของเด็กชายต้น คุณากร

สมมุติว่าฉันชื่อ เด็กชายต้น คุณากร ฉันตื่นนอนแต่เช้าครู ช่วยแม่ทำงานบ้านจนเสร็จเรียบร้อยจึงไปโรงเรียน เช่น ช่วยหุงหาอาหารให้แม่ ปักกวาดบ้าน เมื่ออยู่ที่โรงเรียนก็เป็นเด็กที่เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ทำงานที่ครูมอบหมายให้จนเสร็จเรียบร้อยเสมอ เมื่อโรงเรียนเลิกก็รีบกลับบ้าน มาช่วยแม่ทำงานบ้าน เวลากลางวันก็ทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว และเตรียมบทเรียนต่อไป วันเสาร์อาทิตย์ฉันจะไปขายหนังสือพิมพ์หรือสลากกินแบ่ง เพื่อหารายได้พิเศษมาช่วยครอบครัว

บทบาทของเด็กหญิงคิม คุณากร

สมมุติว่าฉันชื่อ เด็กหญิงคิม คุณากร กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตื่นนอนแต่เช้าช่วยพี่ชายปักกวาดบ้าน ทำงานบ้านก่อนจะไปโรงเรียน เมื่ออยู่ที่โรงเรียนก็เคารพเชื่อฟังครู ทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยเสมอ พอโรงเรียนเลิกฉันจะรีบกลับบ้านมาช่วยแม่ทำงาน เช่น ช่วยหุงข้าว ปักกวาดบ้าน กลางคืนก็อ่านหนังสือ ในวันเสาร์อาทิตย์ก็ช่วยแม่ขายขนมที่หน้าบ้าน

บทบาทของเด็กชายเตย คุณากร

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายเตย คุณากร กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 3 ฉันตื่นนอนแต่เช้า ช่วยแม่เลี้ยงเปิดเลี้ยงไก่ก่อนไปโรงเรียน เมื่ออยู่ที่โรงเรียนฉันตั้งใจเรียน พอโรงเรียนเลิกก็รีบกลับบ้านมาช่วยแม่ทำงานที่บ้าน

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ช่วยกันอภิปรายในประเด็นที่ศึกษาค้างนี้

1. จงวิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวนี้ว่าใครเป็นอย่างไร
2. นักเรียนเห็นว่าสมาชิกคนใดในครอบครัวนี้ที่บกพร่องต่อหน้าที่ ชาคคุณธรรมข้อใด ถ้านักเรียนเป็นบุคคลนั้น นักเรียนจะแก้ปัญหายังไง
3. ในเรื่องนี้คุณธรรมอะไรบ้าง
4. นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจของนักเรียนในการแก้ปัญหาและการตอบปัญหา
- 2) สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของนักเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 3

1. เรื่อง หน้าทีและความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

เวลา 3 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

การที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีได้
ครอบครัวย่อมมีความสุข

3. จุดประสงค์

- 1) แจกแจงหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวได้
- 2) บอกความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและแม่บ้านได้
- 3) ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้

4. อุปกรณ์

- 1) เอกสารเรื่องสั้น
- 2) วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

- 1) ทบทวนความรู้เดิมที่เรียนมาจากชั่วโมงที่แล้ว
- 2) ครูซักถามนักเรียนถึงความเป็นอยู่ภายในครอบครัวของนักเรียน

ของนักเรียน

3) ครูเล่าเรื่องสั้นให้นักเรียนฟัง ครอบครัวหนึ่งที่แม่บ้านไม่รับผิดชอบ
ภายในบ้านเลย พ่อต้องรับผิดชอบงานในบ้านทุกอย่าง และลูกก็ช่วยทำงานบ้านจนไม่มี
เวลาดูหนังสือเลย

- 4) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงปัญหาของครอบครัวนี้และหาวิธีแก้ไข
- 5) ให้นักเรียนเขียนรวบรวมลงในสมุดบันทึก
- 6) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำความเข้าใจคำถามในตอนท้าย

ครอบครัวหนึ่งที่มีนักเรียนจะต้องแสดงบทบาทที่มีสมาชิก 4 คนด้วยกัน หัวหน้าครอบครัวชื่อ นายสุชาติ เฒ่าไทย เขามีภรรยาชื่อ นางวิภาวดี เฒ่าไทย มีลูกด้วยกัน 2 คน ชื่อเด็กชายตุ๊กตุ๋ กับ เด็กหญิงเจียม ครอบครัวนี้ นายสุชาติไปทำงาน ส่วนนางวิภาวดีจะไปเล่นไพ่ทุกวัน งานบ้านก็ไม่ทำ ปลอมให้ทุกอย่างสกปรกเลอะเทอะ เมื่อนายสุชาติกลับมาจากทำงานก็จ่ายกับข้าวกลับมา ลูกทั้งสองคนเมื่อกลับมาจากโรงเรียนก็ช่วยพ่อปรุงอาหาร กวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า รีดผ้า จนไม่มีเวลาทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน

ให้นักเรียนแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับบทแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนการแสดง การแสดงจะเริ่มจากการที่พ่อกลับจากที่ทำงานมาถึงบ้าน บ้านช่องยังสกปรกเลอะเทอะอยู่ และลูกๆ ช่วยพ่อทำงาน

ขอให้ทุกคนแสดงบทบาทตามนิสัยใจคอของตัวละครที่กำหนดให้ อย่าแสดงตามความคิดเห็นของนักเรียนเอง เมื่อทุกคนเข้าใจตามนี้แล้วให้ลงมือแสดงได้

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายสุชาติ เฒ่าไทย

สมมุติว่าฉันชื่อ นายสุชาติ เฒ่าไทย ไปทำงานที่บริษัทแห่งหนึ่ง ฉันเป็นคนที่มีนิสัยใจคอเยือกเย็น มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวเป็นอย่างดี ขยันขันแข็งและมีความอดทนต่อความเกียจคร้านของภรรยา ฉันพยายามตักเตือนไม่ให้ภรรยาไปเล่นการพนัน เพราะเป็นสิ่งที่นำไปสู่ทางแห่งความฉิบหาย แต่ภรรยาก็ไม่ค่อยจะเชื่อฟังเลย ฉันก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เมื่อฉันกลับจากที่ทำงานฉันต้องจ่ายกับข้าวมาบ้าน เมื่อมาถึงบ้านก็ต้องทำกับข้าวให้กับลูกๆ รับประทานอาหาร ลูกๆ ก็ต้องช่วยฉันทำงานบ้านจนไม่ค่อยมีเวลาทำ-

การบ้านหรืออ่านหนังสือเลย บ้านก็สกปรกเลอะเทอะเพราะชาคการเอาใจใส่ดูแลจากแม่บ้านนั่นเอง ฉันก็ไ้แต่เตือนให้ภรรยาดูแลบ้านเรือนบ้าง แต่ภรรยาของฉันก็ไม่สนใจเลย

๗. บทบาทของนางวิภาวดี เฒ่าไทย

สมมุติว่าฉันชื่อ นางวิภาวดี เฒ่าไทย เป็นคนที่มีนิสัยชอบเที่ยวและเล่นการพนัน โดยเฉพาะฉันชอบเล่นไพ่เป็นประจำ ฉันนั่งเล่นไพ่ได้ทั้งวันมันเพลินเพลินและสนุกดี ไม่สนใจที่จะดูแลภายในบ้านเลย ไม่ชอบเข้าครัวหุงหาอาหาร กลับมาบ้านรับประทานอาหารแล้วฉันก็รีบไปเล่นไพ่อีก ฉันไม่ค่อยอยู่บ้านเลย บ้านเรือนจึงสกปรกเลอะเทอะ ฉันก็มักดูให้ลูกๆ ทำให้สะอาดโดยที่ฉันเองไม่เคยทำความสะอาดเลย

บทบาทของเด็กชายตุ๊กตุ๋ เฒ่าไทย

สมมุติว่าฉันชื่อ เด็กชายตุ๊กตุ๋ เฒ่าไทย ฉันเป็นเด็กที่ขยันขันแข็ง เมื่อกลับมาจากโรงเรียนก็ต้องช่วยพ่อหุงหาอาหาร ทำกับข้าว ชักผ้า รีดผ้า ทำงานบ้านต่างๆ จนไม่มีเวลาดูหนังสือหรือทำการบ้านเลย

บทบาทของเด็กหญิงเจี๊ยบ เฒ่าไทย

สมมุติว่าฉันชื่อ เด็กหญิงเจี๊ยบ เฒ่าไทย เป็นเด็กที่ขยันขันแข็ง เมื่อกลับมาจากโรงเรียนก็ต้องช่วยพ่อทำงานบ้าน ปักกวาดบ้านเรือน ชักผ้า ล้างถ้วยชาม รดน้ำ-คันไม้จนไม่ค่อยมีเวลาว่างสำหรับอ่านหนังสือหรือทำการบ้านเลย เพราะแม่ไม่ค่อยอยู่บ้าน แม่ชอบไปเล่นไพ่ทุกวัน

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ช่วยกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

1. จงวิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวนี้ว่ามีลักษณะ-อย่างไร

2. นักเรียนเห็นว่าสมาชิกคนใดในกรอบควันที่บอกพร้อมต่อหน้าที่ ขาดคุณธรรมข้อใด ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกบุคคลนั้น นักเรียนจะแก้ปัญหอย่างไร
3. ในเรื่องนี้มีคุณธรรมอะไรบ้าง
4. นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 2) สังเกตจากการตอบปัญหาและแก้ปัญหของนักเรียน
- 3) สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของนักเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 4

1. เรื่อง หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

เวลา 3 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

การที่สมาชิกทุกคนในครอบครัว รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ครอบครัวย่อมมีความสุข

3. จุดประสงค์

- 1) แจกแจงหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวได้
- 2) บอกความสำคัญของหัวหน้าครอบครัวและสมาชิกคนอื่นๆ ได้
- 3) ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้

4. อุปกรณ์

- 1) เอกสารเรื่องสั้น
- 2) วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

- 1) ทบทวนความรู้เดิมที่เรียนจากชั่วโมงที่แล้ว
- 2) ครูเล่าเรื่องสั้นให้นักเรียนฟัง มีครอบครัวหนึ่งที่พ่อแม่มุ่งแต่ทำงานนอกบ้านไม่ได้เอาใจใส่ภายในบ้าน ส่วนแม่นั้นก็มักแต่เป็นนักสังคมสงเคราะห์คนอื่น แต่ไม่ได้อบรมสั่งสอนลูกคนเดียวของตนเอง จนลูกของตนเป็นเด็กเถรไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน
- 3) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยกันหาทางแก้ปัญหาในครอบครัวนี้
- 4) ให้นักเรียนเขียนหน้าที่ของสมาชิกในบ้านแต่ละคนลงในสมุดจกบันทึก

5. ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย

ครอบครัวที่นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทนี้มีสมาชิก 4 คน หัวหน้าครอบครัวชื่อนายวิโรจน์ ใฝ่เสื่อทอง เขามีภรรยาชื่อนางจินตนา ใฝ่เสื่อทอง เขามีลูกชายคนเดียวชื่อเด็กชายวิสุทธิ์ เป็นที่รักและตามใจของทุกคนในบ้าน ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไปทำงานให้กับสังคม ไม่มีเวลาอยู่บ้านอบรมลูก เมื่อลูกโตขึ้นก็คบเพื่อนगेเรเพื่อนพาไปเที่ยวเตร่ สูบบุหรี่ สูบกัญชา หนีโรงเรียน เล่นการพนัน ขอเงินเท่าไรพ่อแม่ก็ให้ สิ้นปีปรากฏว่าต้องเรียนซ้ำชั้น

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษเขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ได้รับก่อนแสดงบทบาท การแสดงจะเริ่มจากการที่พ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้าน ลูกขอเงินไปเกี่ยวกับเพื่อนๆ

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายวิโรจน์ ใฝ่เสื่อทอง

สมมุติว่าฉันชื่อ นายวิโรจน์ ใฝ่เสื่อทอง มีนิสัยขยันขันแข็งในการทำงาน ชอบตื่นนอนแต่เช้าตรู่เพื่อออกไปทำงานนอกบ้าน ฉันมีความรักลูกมาก พยายามหาเงินมามากๆเอาไว้ให้ลูกมีกินมีใช้ ไม่มีเวลาอยู่บ้านเลย เอ้อ ค่ะ เข้าแล้วต้องรีบแต่งตัวไปทำงาน กลับมาถึงบ้านก็ทำงานเขียนหนังสือไม่มีเวลาได้พูดคุยกับลูกเลย

บทบาทของนางจินตนา ใฝ่เสื่อทอง

สมมุติว่าฉันชื่อนางจินตนา ใฝ่เสื่อทอง เป็นแม่บ้านที่ไม่ค่อยได้ดูแลบ้านเท่าไรนัก

เพราะต้องออกไปเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนต่างๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ฯลฯ ไม่ค่อยมีเวลาอยู่บ้านอบรมลูก ต้องออกไปทำงานให้กับสังคม เอ้อ ต้องรีบออกจากบ้านไปคอยรับบริจาคสิ่งของต่างๆ เพื่อนำไปช่วยเหลือผู้อื่น ต้องไปพบปะกับพวกนักหนังสือพิมพ์ คอยให้สัมภาษณ์กับนักหนังสือพิมพ์ว่า วันนี้จะต้องไปคอยช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนในหมู่บ้านต่างๆ เป็นต้น

บทบาทของเด็กชายวิสุทธิ์ ฝึเสื้อทอง

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายวิสุทธิ์ ฝึเสื้อทอง เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่รักและตามใจมาก คี้นนอนสายเป็นประจำ ยังนอนหลับอยู่เมื่อพ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่ได้พบหน้าพ่อแม่สัก ถ้าอยากได้เงินทองเท่าไรก็เขียนหนังสือไว้ที่หน้ากระดาน ฉันมีเพื่อนฝูงมากเพื่อนของฉันชวนฉันไปเที่ยวในที่ต่างๆ หักให้ฉันสูบบุหรี่ สูบกัญชา ชวนหนีโรงเรียนที่ฉันแสนจะเบื่อหน่าย บางครั้งฉันก็ไปเที่ยวเล่นการพนัน มันสนุกดีกว่าเรียนหนังสือ ขอเงินเท่าไรพ่อแม่ก็ให้ พอสิ้นปีปรากฏว่าฉันต้องเรียนหนังสือซ้ำชั้น ฉันต้องมานั่งร้องไห้เสียใจที่ประพฤติดันไม่ดี

บทบาทของเพื่อนๆ ของเด็กชายวิสุทธิ์

สมมุติว่าพวกเราเป็นเพื่อนของเด็กชายวิสุทธิ์ มาชวนให้วิสุทธิ์หักลงสูบบุหรี่ และชวนหนีโรงเรียน อย่าไปโรงเรียนเลยวันนี้ไปเที่ยวกันดีกว่า.....

บทบาทของนางแก้ว สาวใช้

สมมุติว่าฉันชื่อ นางแก้ว เป็นสาวใช้ที่คอยรับใช้และดูแลบ้านนี้มานานแล้ว บางทีฉันคิดว่าฉันเป็นเจ้าของบ้านเสียเอง ฉันอยู่บ้านทั้งวันซึ่งแสนจะเบื่อหน่าย บางทีฉันก็ไปเที่ยวที่ตลาด เก็บซื้อของต่างๆ มาไว้ทำอาหาร

บทบาทของนักหนังสือพิมพ์

กระผมเป็นนักหนังสือพิมพ์ อยากจะเรียนถามคุณจินตนาซึ่งเป็นนักสังคมสงเคราะห์ว่า วันนี้จะไปรับของบริจาคที่ไหนครับ..... และจะนำไปช่วยเหลือใคร ที่ไหนครับและเด็กที่มีปัญหาทางสังคมในปัจจุบันนี้ท่านจะมีวิธีการอย่างไรบ้างที่จะช่วย - แก้ปัญหาให้กับเด็กที่เป็นปัญหาทางสังคมอย่างนั้นครับ.....

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ให้นักเรียนศึกษากันในประเด็นต่อไปนี้

1. จงวิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวนี้ว่า แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องหรือไม่
พ่อ.....
แม่.....
ลูก.....
คนรับใช้....
2. นักเรียนเห็นว่าสมาชิกคนใดในครอบครัวนี้ที่บกพร่องต่อหน้าที่มากที่สุด
เขาขาดคุณธรรมข้อใด ถ้านักเรียนเป็นบุคคลนั้น นักเรียนจะแก้ปัญหาตนเองได้อย่างไร
3. ในเรื่องนี้มีคุณธรรมอะไรบ้าง
4. นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร

6. การประเมินผล

- 1), สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจของนักเรียนในการคิดแก้ปัญหา
- 2) สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของนักเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 5

1. เรื่อง หน้าทีและความรับผิดชอบ

เวลา 3 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

คนที่มี ความรับผิดชอบ ย่อมทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อยทัน-
กำหนด

3. จุดประสงค์

- 1) บอกความสำคัญของสมาชิกในครอบครัวได้
- 2) ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวได้
- 3) บอกถึงวิธีแก้ไขความไม่รู้จักรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

4. อุปกรณ์

- 1) เอกสารเรื่องสั้น
- 2) รูปภาพเด็กเล่นชน
- 3) อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมุติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

- 1) ทบทวนความรู้เดิมที่เรียนมาแล้วในช่วงก่อน
 - 2) ครูสนทนาซักถามนักเรียนทีละคน ถึงความรับผิดชอบของนักเรียน
- เมื่ออยู่ที่บ้านว่า นักเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบทำอะไรบ้าง
- 3) ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 4) ครูให้นักเรียนเขียนความสำคัญของความรับผิดชอบลงในสมุด
 - 5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับ

อีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย

ครอบครัวที่นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทนี้มีสมาชิก 6 คน มีพ่อชื่อ นายมงคล เทียงธรรม เขามีภรรยาชื่อ นางมลฤดี เทียงธรรม มีลูกทั้งหมด 4 คน คนโตชื่อ เด็กหญิงนิค คนรองๆ ลงมาคือ เด็กชายหน้อย เด็กชายหนุ่ย และเด็กหญิงน้อง ความลำบาก พ่อแม่จะแบ่งงานให้ลูกๆ มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานต่างๆ กัน ทุกคนจะทำหน้าที่ที่พวกเขาได้รับมอบหมายจนเสร็จเรียบร้อย พวกเขาจึงจะไปเล่นหรือไปทำงานอย่างอื่น แต่ในจำนวนลูก 4 คน มีเด็กชายหนุ่ยเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ มักจะละเลยต่อหน้าที่เสมอๆ

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ให้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนการแสดง การแสดงจะเริ่มจากการที่สมาชิกทุกคนทำงานตามหน้าที่ของตน แต่พอถึงเวลารับประทานอาหารไม่มีจานสำหรับใส่ข้าว

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายมงคล เทียงธรรม

สมมุติว่าฉันชื่อ นายมงคล เทียงธรรม เป็นพ่อบ้านที่มีลูกทั้งหมด 4 คน ฉันเป็นชาวไร่ปลูกพืชผักต่างๆขายมาเลี้ยงครอบครัว ฉันสั่งสอนให้ลูกๆ รู้จักการทำงานเป็น และให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นคนมีความประพฤติดี มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อลูกทำอะไรถูกต้องก็ว่ากล่าวตักเตือนให้ลูกทำในสิ่งที่ถูกต้อง

บทบาทของนางมลฤดี เทียงธรรม

สมมุติว่าฉันชื่อ นางมลฤดี เทียงธรรม เป็นแม่ที่คอยดูแลเอาใจใส่ภายในบ้านและลูกๆ เป็นอย่างดี มีหน้าที่ทำอาหารให้กับสามีและลูกๆ ช่วยสามีในการอบรมสั่งสอนลูกๆ

ให้ประพฤติกี่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สอนลูกๆ ว่า ถ้าลูกได้รับมอบหมายให้ทำอะไรก็ควรทำสิ่งนั้นให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน แล้วจึงค่อยไปทำอย่างอื่นต่อไป อย่าเป็นคนผัดวันประกันพรุ่ง โดยรอเวลาไว้ เป็นสิ่งที่คนดีเขาไม่ประพฤติกี่ การที่เราไม่ทำหน้าที่ของเราอาจจะทำให้ตัวเราเองหรือผู้อื่นเดือดร้อนก็ได้

บทบาทของเด็กหญิงนิค

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงนิค เป็นลูกสาวคนโตของครอบครัว ฉันมีหน้าที่ซักผ้า รีดผ้า และช่วยแม่ทำอาหาร ฉันจะทำหน้าที่ของฉันเป็นอย่างดีไม่ให้บกพร่อง และคอย کمکเตือนน้องๆ ให้ทำงานที่พ่อแม่มอบหมายให้ทำ นอกจากนี้ยังคอยดูแลน้องๆ เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่

บทบาทของเด็กชายหน้อย

สมมุติว่าฉันชื่อ เด็กชายหน้อย ฉันเป็นลูกคนที่สองของพ่อแม่ ฉันได้รับมอบหมายจากพ่อแม่ให้ดูแลหาสวนดอกไม้และผักสวนครัว ฉันจะคอยพรวนดินให้กับต้นไม้เสมอ และรดน้ำต้นไม้ทุกวัน ต้นดอกไม้และผักสวนครัวของฉันงอกงามดีมากเพราะฉันคอยดูแลจับตัวหนอนและไล่ปูยให้พืชผักเหล่านั้นอยู่เสมอ

บทบาทของเด็กชายหน้อย

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายหน้อย พ่อแม่มอบหมายให้ฉันมีหน้าที่รับผิดชอบในการล้างถ้วยชาม แต่ฉันมักลืมทำหน้าที่เสมอ ฉันมีนิสัยชอบสนุกสนาน ฉันออกไปวิ่งเล่นหรือไม่ก็ดูการ์ตูนในทีวีจนเพลินลืมทำหน้าที่ของตนเองเสมอ วันนี้ก็เหมือนกันฉันออกไปวิ่งเล่น พอกลับบ้านมาก็เปิดทีวีดูการ์ตูนเพลินไปจนลืมล้างถ้วยชาม พอถึงเวลารับประทานอาหารเย็นปรากฏว่าไม่มีจานใส่ข้าวรับประทาน ฉันจึงถูกคุณแม่ดุเอา และพวกพี่น้องก็พากันตำหนิฉันเป็นการใหญ่

บทบาทของเด็กหญิงน้อง

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงน้อง เป็นน้องคนเล็กของครอบครัว มีหน้าที่เอาอาหารให้ไก่กิน ฉันรักไก่ของฉันมาก ฉันเอาอาหารให้มันกินทุกเช้าและเย็น ฉันทำหน้าที่ของ ฉันไม่ให้บกพร่อง ฉันมักชอบตำหนิพี่หนูๆที่ไม่ค่อยรู้จักหน้าที่ของตนเองเสมอ

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายปัญหาต่อไปนี้

1. ถ้านักเรียนเป็นแม่ เมื่อมีลูกเช่นเด็กชายหนูๆและลูกมักลืมหาหน้าที่ของคนอยู่เสมอ นักเรียนจะพูดกับลูกหรืออบรมลูกอย่างไรจึงจะทำให้ลูกดีขึ้น
2. นักเรียนคิดว่านิสัยอย่างเด็กชายหนูๆคืออะไร ถ้าไม่ดีเพราะอะไร หรือถ้าดีเพราะอะไร
3. ที่ถูกต้องแล้ว เด็กชายหนูๆควรปฏิบัติตนอย่างไร
4. ในชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนคิดว่าความรับผิดชอบมีความจำเป็นหรือไม่

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 2) สังเกตจากการตอบข้อซักถามของนักเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 6

1. เรื่อง หน้าทีและความรับผิดชอบของสมาชิกในบ้าน (มารยาทในการต้อนรับแขก หรือญาติผู้ใหญ่)
เวลา 3 คาบ
2. ความคิดรวบยอด/หลักการ
การเป็นผู้มีมารยาทดีในการต้อนรับญาติผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เด็กพึงกระทำ
3. จุดประสงค์
 - 1) บอกลักษณะของผู้ที่มีมารยาทดีได้
 - 2) สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องในการต้อนรับแขกที่เป็นญาติผู้ใหญ่แทนพ่อแม่
 - 3) สามารถหาหน้าที่ในฐานะเจ้าของบ้านได้ถูกต้อง
4. อุปกรณ์
 - 1) รูปภาพการต้อนรับแขก
 - 2) เอกสารเรื่องสั้น
 - 3) อุปกรณ์ในการต้อนรับแขกและใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ
5. วิธีสอนและกิจกรรม
 - ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ
 - 1) ซักถามความรู้เดิมของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องมารยาทต่างๆ และสนทนาถึงมารยาทในการต้อนรับแขกที่เป็นญาติผู้ใหญ่ ให้นักเรียนช่วยกันให้ความหมายของคำว่า "ญาติผู้ใหญ่" และ "แขก"
 - 2) ครูอธิบายถึงการต้อนรับแขกที่เป็นญาติผู้ใหญ่ เมื่อมาเยี่ยมที่บ้าน และพ่อแม่ไม่อยู่ นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร โดยใช้รูปภาพประกอบการอธิบาย
 - 3) แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาค้นคว้า ในเรื่องการต้อนรับแขกที่เป็นญาติผู้ใหญ่ควรปฏิบัติตนอย่างไร แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลของการศึกษาค้นคว้า

4) ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องมารยาทในการต้อนรับแขกทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียนว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร และให้นักเรียนจดลงในสมุดจดบันทึก

5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำความเข้าใจในตอนท้าย

เรื่องที่นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทต่อไปนี้ มีสมาชิก 2 คน คือเป็นลุงและหลาน สมมุติว่าครอบครัวนี้พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน ลูกสาวคือเด็กหญิงมัลลิกาเข้าบ้านอยู่คนเดียว บังเอิญลุงชื่อนายวิเศษ ได้เดินทางมาจากต่างจังหวัด เพื่อมาเยี่ยมครอบครัวของน้องชาย และเพื่อมาทำธุระส่วนตัวที่จังหวัดนี้ ดังนั้นเด็กหญิงมัลลิกาซึ่งอยู่บ้านคนเดียวจะต้องต้อนรับลุง ผู้เป็นแขกแทนพ่อแม่

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่ง โดยผู้แสดงจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจกับบทบาทที่จะแสดงนั้นให้เข้าใจเสียก่อน และใช้ความคิดของตนเองว่าจะแสดงอย่างไร การแสดงจะเริ่มจากการที่หลานสาวอยู่บ้านคนเดียว กำลังอ่านหนังสืออยู่ที่หน้าบ้าน ลุงเดินเข้ามาในบ้าน หลานสาวรีบวางหนังสือยกมือไหว้ลุง และเชิญลุงให้เข้าไปนั่งที่ห้องรับแขก

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของลุง (นายวิเศษ)

สมมุติว่าฉันชื่อนายวิเศษ เป็นลุงของเด็กหญิงมัลลิกา ได้เดินทางมาจากต่างจังหวัด เพื่อมาเยี่ยมครอบครัวของน้องชาย และเพื่อมาทำธุระส่วนตัว ติดต่อกับนายแพทย์ที่เคยรักษาภรรยา เพื่อขอทราบผลการตรวจครั้งที่แล้ว ในการมาเยี่ยม

ครอบครัวของน้องชายนี้ฉันมีของมาฝากหลานๆ ด้วย ฉันจะเอาของให้มัลลิกา แต่-
มัลลิกาบอกว่าเอาไว้ดูพร้อมน้องก็ดีกว่าจะได้ไม่เอาเปรียบน้อง มัลลิกาชักชวนให้ฉัน
รับประทานอาหารเช้าด้วย ฉันก็รับคำและบอกว่าต้องออกไปหาหมอเสียก่อนจะได้เสร็จ
ธุระไป และได้ถามมัลลิกาถึงการเดินทางไปหาหมอนั้น มัลลิกาก็จัดการเรียกรถให้
และฉันได้ขอตัวไปอาบน้ำเสียก่อนที่จะไปหาหมอ เพราะเดินทางจากบ้านมาหลายชั่วโมง
และรู้สึกอ่อนเพลีย

บทบาทของหลานสาว (เด็กหญิงมัลลิกา)

สมมุติว่าฉันชื่อ เด็กหญิงมัลลิกา เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ ฉันมีลุงชื่อ นายวิเศษ
วันนี้ฉันอยู่บ้านคนเดียว พ่อแม่และน้องไปเยี่ยมคุณยาย กว่าจะกลับก็คงจะค่ำ และพ่อ
กับแม่บอกฉันว่าไม่ต้องรอรับประทานอาหารเช้า ให้รับประทานไปก่อน บางทีพ่อกับแม่
อาจจะรับประทานอาหารเช้าที่บ้านคุณยาย เมื่อพ่อกับแม่ไปกันหมดแล้ว ฉันก็เอาหนังสือ
มานั่งอ่านอยู่ที่หน้าบ้าน บังเอิญลุงวิเศษก็เดินเข้าประตูบ้านมา ฉันจึงออกไปต้อนรับและ
ยกมือไหว้ เชิญให้ลุงเข้ามาในบ้าน และไปจัดหาน้ำมาต้อนรับ ฉันบอกให้ลุงรู้ว่าพ่อ
กับแม่ไม่อยู่ ไปบ้านคุณยายกว่าจะกลับก็คงในคอนค้ำๆ และเตรียมจะจัดอาหารกลางวัน
ให้ลุงรับประทาน แต่ลุงบอกว่าเคียวจะออกไปข้างนอกและไปรับประทานอาหารกลางวัน
ข้างนอกเลย เอาไว้ตอนเย็นลุงจึงจะกลับมารับประทานอาหารด้วย และลุงบอกว่าลุงมา
คราวนี้ลุงมีของมาฝากหลานๆ ด้วย แต่ลุงบอกว่าเอาไว้ดูพร้อมกันกับน้องก็ดีกว่า ฉันก็เห็น
ด้วยจะได้ไม่เอาเปรียบน้อง ลุงได้ถามถึงการเดินทางไปหาหมอว่าไปอย่างไร ฉันบอก
ให้ลุงไปอาบน้ำก่อนเพราะลุงเดินทางมาไกล และฉันก็ไปจัดการเรียกรถแท็กซี่มาให้ลุง
และบอกให้รถพาลุงไปส่งที่ร้านของหมอนั้น

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายในปัญหาข้างต่อไป

- 1) เมื่อเวลามีแขกที่เป็นญาติผู้ใหญ่มาที่บ้านของนักเรียน นักเรียนควรจะ-

จัดการต้อนรับแขกอย่างไร

2. เมื่อเวลาแขกอยู่ที่บ้าน เจ้าของบ้านควรรู้จักรักษามารยาทในการเป็นเจ้าของบ้านอย่างไร ควรนำวิทยุมาเปิดแข่งกับเสียงคุยของแขกหรือไม่
3. ในเรื่องนี้มีคุณธรรมอะไรบ้าง

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2) สังเกตจากการที่นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ
- 3) สังเกตจากการแก้ปัญหาของนักเรียน

สถานที่ สมมุติเป็นห้องรับแขกในบ้านแห่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องจัดสถานที่ให้ดูคล้ายของจริง เพียงแต่มีโต๊ะ ม้านั่ง พอที่จะใช้สมมุติว่า เป็นห้องรับแขก และมีแก้วน้ำใสสะอาด ใส่น้ำมีที่รองและฝาปิด พร้อมอุปกรณ์อื่นๆ เช่น ถาดเล็กๆ

ตัวละคร 1. จุง 2. หลาน

สมมุติว่า เปิดฉากที่ม้านั่ง มีหลานกำลังนั่งอ่านหนังสือ จุงเดินเข้ามา หลานรีบวางหนังสือออกไปต้อนรับและยกมือไหว้จุง

หลาน สวัสดีค่ะจุง หลานก็ใจที่จุงมา

จุง สวัสดีหลาน

หลาน เชิญจุงนั่งเถาะค่ะ เคี้ยวหลานจะนําน้ำมาให้

จุง (นั่งลงที่เก้าอี้) ก็เหมือนกัน จุงมาถึงใหม่ๆ กำลังร้อนอยู่ที่เคี้ยว (หลานนําน้ำมาให้จุง จุงรับน้ำมาดื่มแล้ววางแก้วน้ำไว้ในถาดอย่างเดิม หลานวางถาดน้ำลงบนโต๊ะใกล้ๆ จุง)

- ลุง ขอบใจหลานมาก นี่พ่อแม่ของหลานไม่อยู่หรือ
- หลาน ค่ะ พ่อกับแม่ไปเยี่ยมยาย น้องเล็กก็ไปด้วยค่ะ หลานต้องอยู่บ้านคนเดียว
เมื่อมีแขกไปใครมา หลานจะได้ต้อนรับแทนพ่อแม่
- ลุง หลานของลุงคือจริงๆ ทำธุระแทนพ่อแม่ได้ นอกจากหลานจะต้อนรับแขกแทนพ่อแม่ได้
หลานยังทำธุระอย่างอื่นอีกได้ไหมละ
- หลาน ลุงมีอะไรจะใช้หลานหรือค่ะ
- ลุง ไม่ถึงกับจะใช้หลานหรอก ลุงก็อยากจะรอฟพ่อแม่ของหลานเหมือนกันไม่พบกัน
นานแล้ว หลานทราบไหมละว่าเมื่อไรพ่อแม่ของหลานจึงจะกลับ
- หลาน คิดว่าคงจะกลับเย็นมากหน่อยค่ะ เพราะสั่งหลานว่าไม่ต้องคอยรับประทาน-
อาหารเย็น ลุงอยู่เป็นเพื่อนหลานก็ค๊ะ หลานจะได้ไม่เหงา ไม่ต้อง-
รับประทานอาหารอีกคนเดียว
- ลุง เ็นนี้ลุงจะอยู่รับประทานอาหารเย็นกับหลานแน่ แต่ลุงคิดว่าลุงควรจะไปทำ
ธุระของลุงก่อน เพราะมีเวลาเหลือมาก ป้าของหลานมีของฝากมาให้หลานๆ
อยู่ในกระเป๋าของลุง เคี้ยวเอาไว้แจกพร้อมหน้ากันดีกว่านะ
- หลาน ค่ะ แจกพร้อมกันรู้สึกดีแท้แท้ หลานก็ไม่อยากเอาเปรียบน้องคอกค่ะ
- ลุง หลานของลุงนี่นิสัยน่ารักจริงๆ เด็กก็ผู้ใหญ่ก็เมตตาปรานี เด็กคนนั้นก็มัก-
เจริญรุ่งเรือง มีวิถีชีวิตที่มั่นคง ขอให้หลานรักษาความดีของหลานและพยายาม
ประพฤติดีเรื่อยๆ ไปนะหลานนะ
- หลาน ค่ะ หลานจะเชื่อฟังและประพฤติตามคำสั่งสอนเสมอค่ะ
- ลุง ลุงอยากจะขอความช่วยเหลือหลานสักอย่าง ป้าของหลานขอให้ลุงไปหาหมอ
ประจำตัวของเขา แม่ของหลานนั่นแหละรู้จักที่อยู่ของหมอคนนี้ แต่ลุงไม่รู้จัก
หลานรู้จักบ้างไหมละ
- หลาน อ้อ คงเป็นหมอกันเดียวกับที่แม่เคยติดต่อยู่เสมอ ใช่ไหมคะ
- ลุง นั่นแหละหลาน แม่เป็นคนพาป้าไปนะซี

- หลาน ถ้ายังงั้นหลานก็รู้จักคะ จุงจะให้หลานพาไปหรือคะ
- จุง หลานไม่ต้องพาไปหรอก เพราะไม่มีใครอยู่บ้าน หลานบอกทางให้จุงก็แล้วกัน
- หลาน หลานจะเรียกรถให้ขี่ไหมคะ แล้วหลานจะบอกให้เขาพาจุงไป หาไม่ยากดอกคะ
- จุง ก็เหมือนกันหลาน เคยพาจุงจะกลับมา
- หลาน จุงรอหลานประเดี๋ยวนะคะ หลานจะนำกระเป๋าชองจุงไปเก็บเสียก่อน จุงจะไม่อาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าเสียก่อนหรือคะ
- จุง เออ จริงซีหลาน จุงนั่งรถมาตั้งแต่หลายชั่วโมง ชอบใจมาก เรายังมีเวลาอีกหลายชั่วโมง อาบน้ำแต่งตัวใหม่ก็เหมือนกัน
- หลาน เชิญจุงไปห้องพักเถอะคะ เคยหลานจะเตรียมอาหารกลางวันให้จุง
- จุง ช่างเถอะหลาน จุงยังไม่หิว จุงไปร้านหม้อแล้วจุงจะเลยไปหารับประทานเองดีกว่า
- หลาน แต่จุงอย่าลืมมารับประทานอาหารเย็นกับหลานนะคะ
- จุง กลับซีหลาน จุงจะไม่ให้หลานคอยนานหรอก ไปเถอะหลาน
(จุงและหลานพากันเข้าข้างใน)

แผนการสอนครั้งที่ 7-8

1. เรื่อง หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว (บุตรมีหน้าที่รับผิดชอบต่อบิดามารดา)
เวลา 6 คาบ
2. ความคิดรวบยอด/หลักการ
คนที่มี ความรับผิดชอบ จะได้รับความไว้วางใจในการทำงานสำคัญ
3. จุดประสงค์
 - 1) นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยอิสระได้
 - 2) นักเรียนสามารถวินิจฉัยงานที่กระทำลงไปได้
 - 3) นักเรียนสามารถบอกความรับผิดชอบต่อบิดามารดาได้
 - 4) นักเรียนสามารถร่วมกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายได้
 - 5) นักเรียนสามารถสรุปได้ว่าผู้ที่ไม่มี ความรับผิดชอบ ไม่สามารถทำงานใด ๆ ให้สำเร็จได้
4. อุปกรณ์
 - 1) เอกสารเรื่องสั้น (นิทานเรื่องพญาวานรสองพี่น้อง)
 - 2) อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ
5. วิธีสอนและกิจกรรม
 - ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ
 - 1) สนิทนาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สรุปแนวความคิดได้ว่าทุกคนต้องมีความรับผิดชอบตนเองและผู้อื่น เช่น นักเรียนต้องรับผิดชอบการเรียนของตน ต้องช่วยพ่อแม่ดูแลน้อง ช่วยเฝ้าบ้านเวลาพ่อแม่ไม่อยู่บ้าน เป็นต้น
 - 2) บอกผลเสียของการขาดความรับผิดชอบ การไม่ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หากไม่ทำจะเกิดผลอย่างไร เช่น การไม่ทำความสะอาดห้องเรียน ที่อยู่อาศัย การทิ้งหม้อข้าวทิ้งไว้บนเตาไฟแล้วไปเสียที่อื่นเสียจนลืมหุง

ที่ไม่ถูกต้องตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

3) ครูเล่านิทานเรื่องพญาวานรสองพี่น้องให้นักเรียนฟัง แล้วซักถามถึงคุณธรรมที่นักเรียนได้รับจากเรื่องนี้

4) ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงหน้าที่ที่บุตรพึงมีต่อบิดามารดา

5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย

นิทานที่นักเรียนจะแสดงต่อไปนี้ เป็นเรื่องของพญาวานรสองพี่น้องที่มีความรักดีชอบต่อพ่อแม่ พี่ชื่อนันทิยะ ส่วนน้องชื่อจุลนันทิยะ มีวานรเป็นบริวาร 80,000 ตัว ทั้งสองพี่น้องได้ปรนนิบัติมารดาซึ่งตาบอดอาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง ทั้งสองพี่น้องหาผลไม้ที่มีรสอร่อยได้แล้ว ก็ฝากวานรตัวใดตัวหนึ่งนำไปให้มารดา แต่ปรากฏว่าวานรตัวนั้นนำไปกินเสียเอง มารดาจึงضبผอม ทั้งสองพี่น้องจึงปรึกษากันที่จะปรนนิบัติมารดาเสียเอง และจะหึงฝูงลิง หันมาปรนนิบัติมารดา จนมารดาอ่อนพี

ต่อมา มานพคนหนึ่งเรียนสำเร็จวิชาyingขุมมาจากเมืองคักกศิลา เป็นคนกักขะหยาบช้า ขาดความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ก่อนจะลาท่านอาจารย์กลับบ้าน ท่านอาจารย์ได้สอนเป็นครั้งสุดท้ายว่า ให้เลิกนิสัยกักขะหยาบช้านี้เสีย มิฉะนั้นจะเอาตัวไม่รอด

มานพเมื่อกลับมาอยู่บ้านก็ได้ภรรยา มีลูกเต้าเกิดขึ้น ก็ไม่รู้จะประกอบอาชีพอะไร จึงหันมาถืออาชีพเป็นพรานล่าสัตว์ วันหนึ่งเข้าป่าไปล่าสัตว์ ปรากฏว่าไม่ได้สัตว์อะไรเลย จึงเดินทางกลับบ้านผ่านมาทางคันไทรที่วานรแม่ลูกอาศัยอยู่ จึงคิดที่จะเอานางลิงไปถวาย

นันทิยะเห็นว่านายพรานทำท่าจะยิงมารดา จึงร้องบอกจุลนันทิยะว่า นายพรานจะยิงแม่ของเรา พี่จะยอมตายแทนมารดา เมื่อพี่ตายแล้วขอให้น้องช่วยเลี้ยงดูมารดา

ต่อไปด้วยเถิด ว่าแล้วก็กระโดดลงมาจากนายพรานให้ยิงคนแทนมารดา นายพรานใจ
ร้ายแทนที่จะสงสาร กลับยิงธนูไปที่ร่างของนันทิยะตกลงมาตาย แล้วก็หันธนูหมายจะยิง
นางลิงอีก จุลนันทิยะเห็นดังนั้นก็กระโดดลงมาจากทางธนู ห้ามไม่ให้ยิงมารดา
ให้ยิงคนแทน นายพรานจึงยิงจุลนันทิยะตกลงมาตายอีก แล้วก็ยิงนางลิงคาบอศวนั้น-
อีกตัวหนึ่ง แล้วก็มาถึงทั้งสามตัวนั้นติดกันแล้วหามกลับบ้านไปฝากลูกเมีย

ครั้นแล้วสิ่งที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น พ่อได้ฆ่าบ้านของนายพรานไฟไหม้ลูกเมียตาย
หมด มีชายคนหนึ่งเดินผ่านมาได้บอกให้นายพรานรู้ พอนายพรานรู้เรื่องก็ถึงหาบลิ้ง
กลับบ้านด้วยอาการผ่นอ่อนหลุกหลู่ ปากก็ร้องไห้คร่ำครวญไปด้วย เมื่อไปถึงบ้านก็วิ่ง-
เข้าไปในบ้านที่ไฟกำลังไหม้อยู่ ชื่อได้ตกลงมาทับนายพรานล้มลงและถูกไฟไหม้ ก่อนจะ
ตายนายพรานได้รำลึกถึงคำสั่งสอนของอาจารย์และรู้สำนึก เพราะคนไม่เชื่อฟังอาจารย์
จึงเป็นถึงเพียงนี้ แล้วก็ถูกไฟไหม้ตายไป

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของพญาวานรนันทิยะ

สมมุติว่าฉันเป็นพญาวานรชื่อนันทิยะ มีฝูงลิงเป็นบริวาร ๘๐,๐๐๐ ตัว
ฉันมีน้องและมารดาที่ตาบอด ฉันต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูมารดาให้มีความสุข ฉันมี
น้องจุลนันทิยะซึ่งช่วยคอยดูแลฝูงลิงด้วย ฉันได้พยายามหาผลไม้รสอร่อยๆ มาเลี้ยง-
มารดาตาบอด เมื่อหาผลไม้ได้แล้ว ฉันก็ฝากวานรตัวใดตัวหนึ่งให้นำไปให้มารดา
แต่วานรเหล่านั้นไม่ได้เอาไปให้ แต่กินเสียเองหมด ฉันจึงถามมารดาว่า ทำไมแม่จึง
ซุบซอม มารดาก็บอกว่าไม่เคยได้รับผลไม้เลย ฉันจึงปรึกษากับน้องจุลนันทิยะว่า
พี่จะคอยปรนนิบัติมารดา ให้น้องปกครองฝูงลิงต่อไป แต่น้องจุลนันทิยะก็บอกว่าจะขอ-
ปรนนิบัติมารดาด้วย ทั้งสองพี่น้องจึงละทิ้งฝูงลิง หันมาปรนนิบัติมารดา จนมารดาอ้วน
ทวนก็และอยู่เป็นสุขตลอดมา จนกระทั่งวันหนึ่งนายพรายใจร้ายจะยิงมารดา ฉันจึงยอม
เสียสละชีวิตแทนมารดา เพราะฉันถือว่ามารดาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตของฉัน

บทบาทของพญาวานรจุลนันทียะ

สมมุติว่าฉันเป็นพญาวานรชื่อจุลนันทียะ เป็นน้องของพินันทียะ ได้ช่วยพินันทียะ ปกครองฝูงลิงและเลี้ยงดูมารดาตาบอดของเรา ฉันได้หาผลไม้มาเลี้ยงดูมารดาและมีความสุขตลอดมา เมื่อนายพรานจะมายิงมารดา ฉันก็ยอมสละชีวิตเพื่อป้องกันมารดาเช่นกัน เพราะฉันถือว่าเป็นความรับผิดชอบในหน้าที่ของฉันที่จะต้องช่วยป้องกันมารดาให้ได้รับความปลอดภัย

บทบาทของนางลิง

สมมุติว่าฉันเป็นนางลิงตามอก มองอะไรก็ไม่เห็น ไปไหนก็ไม่ได้ ฉันมีลูกอยู่สองตัว เป็นพญาวานร ซึ่งคอยดูแลเอาใจใส่เลี้ยงดูฉันเป็นอย่างดี ฉันอยู่เป็นสุขไม่ได้รับความเคียดแค้นอะไรเลย ฉันคอยตักเตือนลูกๆ ให้ระมัดระวังอันตรายขณะที่ยออกไปหากินในป่า

บทบาทของมาณพ (นายพราน)

สมมุติว่าฉันเป็นนายพรานที่มีนิสัยกักขฬะหยาบช้า ชอบเบียดเบียนสัตว์ ไม่เคยเมตตาปราณีต่อสัตว์เลย พบที่ไหนเป็นคองฆ่าหรือทำร้ายเสมอ เพราะมันสนุกดี ฉันเรียนสำเร็จวิชายิงธนูมาจากเมืองคักกศิลา อาจารย์สั่งสอนให้ฉันมีความเมตตาการุณาต่อสัตว์ แต่ฉันไม่เคยเชื่อฟังเลย เมื่อฉันกลับมาอยู่บ้าน ฉันได้ภรรยาและมีลูกเกิดขึ้น ฉันไม่รู้ว่าจะทำอาชีพอะไรดี ฉันจึงหันมายึดอาชีพเป็นนายพรานล่าสัตว์ เอาสัตว์ไปขายเอาเงินมาเลี้ยงดูลูกเมีย วันหนึ่งฉันเข้าป่าไปล่าสัตว์ แต่ไม่ได้สัตว์อะไรเลย ฉันเดินทางกลับบ้านผ่านมาพบลิงสามตัวแม่ลูก ฉันจึงยิงเอาไปบ้าน เพื่อไม่ให้เสียเที่ยวที่เข้าป่าแล้วไม่ได้อะไรเลย ระหว่างเดินทางกลับบ้านนั้น ฉันก็ได้รับข่าวร้ายจากเพื่อนบ้านว่า ไฟผ่านบ้านของฉันไฟไหม้ลูกและเมียของฉันตายหมด ฉันวิ่งกลับบ้านด้วยอาการผ่นผ่นหลุกหลุ่มเหมือนคนบ้า วิ่งเข้าไปในบ้านที่ไฟกำลังลุกไหม้อยู่ ชื่อบ้านได้หัก

ตกลงมาทับร่างของฉันทน์ ทำให้ฉันทน์ได้รับความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส ก่อนที่ฉันทน์จะตาย ฉันทน์ได้นึกถึงคำสั่งสอนของท่านอาจารย์ที่เคยสอนฉันทน์ให้เลิกนิสัยเป็นพรานเถรที่ชอบรังแกสัตว์ เพราะฉันทน์ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของท่านอาจารย์ ฉันทน์จึงได้รับทุกขเวทนาถึงเพียงนี้ แล้วก็ขาดใจตายไป

บทบาทของท่านอาจารย์

สมมุติว่าฉันทน์เป็นอาจารย์สอนวิชายิงธนูที่เมืองตักกศิลา มีลูกศิษย์อยู่คนหนึ่งที่มีนิสัยกักขฬะหยาบช้า ขาดความเมตตาต่อสัตว์ เห็นมโหครุร้าย ถ้าขึ้นมีนิสัยอย่างนี้อยู่ จะเอาตัวไม่รอด จึงสั่งสอนตอนที่มาดพนันมาลากลับบ้านว่า มาดพเอ๋ย ก่อนที่เธอจะจากไปอาจารย์ขอสอนเป็นครั้งสุดท้ายว่า ขอให้เธอจงระงับความรุนแรง จงละมุนละม่อม ระงับความเหี้ยมโหด เจริญเมตตาคุณา ระงับความหยาบช้า จงมีความสุข ถ้าเธอทำตามอาจารย์ เธอก็จะเอาตัวรอด วิชาที่เธอได้เรียนมาก็จะเป็นผลดีแก่ตัวเธอด้วย ถ้าเธอไม่ทำตาม เธอจะเอาตัวไม่รอด อาจได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส จำคำอาจารย์ไว้ละ "

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายในปัญหาต่อไปนี้

1. จงวิจารณ์การกระทำของตัวละครแต่ละตัวในเรื่องนี้ ว่าใครมีนิสัยอย่างไร

พญาวานรนนทียะนายพราน.....นางลิง.....

พญาวานรจุสนนทียะ.....ท่านอาจารย์.....พวกลิงบริวาร...

2. นักเรียนเห็นว่าตัวละครตัวใดที่บกพร่องต่อหน้าที่ ขาดคุณธรรมเรื่องใด
3. นักเรียนคิดว่าจะแก้ปัญหในเรื่องนี้ได้อย่างไรจึงจะทำให้ทุกคนมีความสุข
4. ทำไมพญาวานรทั้งสองพี่น้องจึงยอมสละชีวิตแทนมารดา

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตดูจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 2) สังเกตจากการที่นักเรียนคิดแก้ปัญหาจากการอภิปรายปัญหานั้น

แผนการสอนครั้งที่ 9-10

1. เรื่อง ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข (ความสมบูรณ์ของจำนวนสมาชิกและฐานะของครอบครัว)

เวลา 6 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกสมบูรณ์กับฐานะจะเป็นครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข

3. จุดประสงค์

- 1) บอกจำนวนสมาชิกในครอบครัวได้
- 2) บอกความสมบูรณ์ของจำนวนสมาชิกและฐานะของครอบครัวของตนได้
- 3) บอกถึงลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุขได้

4. อุปกรณ์

- 1) รูปภาพสมาชิกในครอบครัวที่เหมาะสมกับฐานะ
- 2) เอกสารเรื่องสั้น
- 3) อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

- 1) ครูสนทนาซักถามนักเรียนถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนและอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนหรือพ่อแม่ของนักเรียน

2) ครูอธิบายเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในหัวข้อต่อไปนี้)

- ความหมายของการวางแผนครอบครัว
- ความสำคัญของการวางแผนครอบครัว
- หน่วยงานที่ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว
- ผลดีของการวางแผนครอบครัว

3) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปว่า การวางแผนครอบครัว เป็นวิธีแก้ปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัววิธีหนึ่ง ที่ทำให้ครอบครัวมีจำนวนสมาชิกสมดุลกับรายได้

4) ให้นักเรียนเรียงความเรื่อง "บ้านของฉัน" โดยครูกำหนดแนวทางให้ดังนี้

- จำนวนสมาชิก
- สภาพความเป็นอยู่
- สุขภาพของสมาชิกในครอบครัว
- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในบ้าน

5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้ายเรื่อง อยู่ดีมีสุข
นายอภัยกับนายปานเป็นพี่น้องกัน

ครอบครัวที่นักเรียนจะแสดงบทบาทนี้เป็นครอบครัวของนายอภัย ซึ่งมีสมาชิก 4 คน หัวหน้าครอบครัวคือนายอภัย เกரியงไกร เขามีภรรยาชื่อนางกรุณา เกரியงไกร เขาแต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันมาเป็นเวลา 15 ปีแล้ว อภัยและกรุณาเป็นคนชอบศึกษาหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคม เขารู้จักวิธีวางแผน-

ครอบครัวเพื่อให้เหมาะกับฐานะของตนเองและสังคมในปัจจุบัน เขามีลูกเป็นสายใยแห่งความรักด้วยกัน 2 คน คนโตเป็นหญิงชื่อเด็กหญิงเมตตา อายุ 13 ขวบ เรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 1 คนเล็กเป็นชายชื่อเด็กชายไมตรี อายุ 11 ขวบ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 5 ทุกคนในครอบครัวนี้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในการครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนการแสดงบทบาท โดยการแสดงจะเริ่มจากการที่นายอภัยกำลังอบรมลูกๆ

ขอให้ทุกคนแสดงบทบาทตามนิสัยใจคอของตัวละครที่กำหนดให้ อย่าแสดงตามความคิดของนักเรียนเอง เมื่อทุกคนเข้าใจตามนี้แล้วให้ลงมือแสดงได้

เอกสารที่แจกให้แก่นักแสดง

บทบาทของนายอภัย เกรียงไกร

สมมุติว่าฉันชื่อนายอภัย เกรียงไกร เป็นพ่อบ้านที่เป็นคนขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด เป็นคนสุภาพ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ฉันทำงานอย่างมีระบบและเป็นระเบียบ ให้ความรักเอาใจใส่ลูกๆ เป็นอย่างดี และช่วยเหลือนางภรรยาอบรมสั่งสอนลูกๆ นายอภัยเป็นคนที่ชอบศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เช่น เรื่องการวางแผนครอบครัว จะต้องกำหนดว่าเรามีรายได้เท่าไร ควรจะมีลูกกี่คนจึงจะพอดีกับรายได้ และควรจะมีลูกว่าเมื่อแต่งงานกันแล้วควรจะมีลูกเมื่อไร สำหรับฉันมีรายได้ไม่มากนัก ฉันจึงมีลูกเพียงสองคนก็พอแล้ว เพราะจะได้มีเงินส่งเสียให้ลูกได้เรียนหนังสือโดยที่ตนเองก็ไม่ต้องเดือดร้อนนัก ดังนั้นครอบครัวของฉันจึงมีความสุขมาก ไม่ต้องเดือดร้อนเรื่องเงินทองไม่พอใช้ ฉันจะสอนลูกๆ ว่าคนเรียนดีมีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นลักษณะของสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี ทุกๆ ปีฉันจะพาครอบครัวไปตรวจสุขภาพ ดังนั้นในครอบครัวของฉันจึงมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงทุกคน

บทบาทของนางกรุณา เกรียงไกร

สมมุติว่าฉันชื่อนางกรุณา เกรียงไกร ฉันเป็นแม่บ้านที่ชอบศึกษาหาความรู้ งานบ้านทุกอย่างฉันเป็นผู้รับผิดชอบ ฉันจัดบ้านเรือนสะอาดน่าอยู่มาก ฉันมีลูกสองคนคือ คือเด็กหญิงเมตตา และเด็กชายไมตรี ฉันอบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักทำงานบ้าน และมีความประพฤติดี ฉันและลูกๆช่วยกันปลูกไม้ดอก ไม้ประดับไว้ที่หน้าบ้านสวยงามมาก รายรับรายจ่ายของครอบครัวฉันจะมีบัญชีไว้เรียบร้อยเพื่อไม่ให้จ่ายอย่างสับสน รายครอบครัวของเรามีเงินฝากออมไว้กับธนาคาร สำหรับเป็นทุนให้กับลูกๆ ไว้ศึกษาเล่าเรียน และสิ่งจำเป็นอื่นๆ ที่จะต้องใช้ในอนาคต ฉันมีคติว่าชีวิตที่เป็นอยู่แต่พอดีจะมีความสุข การฟุ้งเฟ้อจะทำให้เกิดทุกข์ ครอบครัวของเราจึงไม่มีปัญหาเรื่องการเงินเลย เพราะเรามีการวางแผนครอบครัว โดยมีลูกไม่มากจนเกินฐานะของเรา ทุกคนมีสุขภาพแข็งแรงอนามัยดี ทุกปีครอบครัวของเราจะพากันไปตรวจสุขภาพเสมอ

บทบาทของเด็กหญิงเมตตา เกรียงไกร

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงเมตตา ไกรๆ ก็ชมฉันว่าเป็นเด็กน่ารัก ฉันรู้สึกภูมิใจ และมีความสุข เพราะทั้งพ่อและแม่รักใคร่เอาใจใส่ลูกๆ อยู่เสมอ ฉันมักถามพ่อแม่เสมอว่าสุขภาพบุรุษ สุขภาพสตรีเป็นอย่างไร เพราะพ่อชอบพูดเสมอว่าให้ทำตัวเป็นสุขภาพบุรุษ-สุขภาพสตรี ฉันเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่เป็นอย่างดี ขยันศึกษาเล่าเรียน และทำงานบ้าน ฉันมีสุขภาพแข็งแรงเพราะอยู่ในบ้านที่สะอาดถูกอนามัย ฉันไปตรวจสุขภาพกับพ่อแม่เสมอทุกปีที่สถานีนอนามัย

บทบาทของเด็กชายไมตรี เกรียงไกร

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายไมตรี เป็นเด็กน่ารักที่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ฉันจะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้ พรวนดินให้ต้นไม้ และขยันศึกษาเล่าเรียน เมื่อมีเวลาว่างฉันจะเอาหนังสือมาอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ฉันมีสุขภาพอนามัยแข็งแรง และไปตรวจสุขภาพกับพ่อแม่ทุกปี

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ศึกษาในปัญหาต่อไปนี้

1. ครอบครัวที่อยู่ที่มีสุขควรจะมีลักษณะอย่างไร
2. การวางแผนครอบครัวหมายถึงอะไร และมีความสำคัญอย่างไร
3. จงบอกถึงหน่วยงานที่ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว
4. จงบอกถึงผลดีของการวางแผนครอบครัว

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม
- 2) สังเกตจากความสนใจในการฟังคำอธิบายเรื่องการวางแผนครอบครัว
- 3) ตรวจผลงานภาคปฏิบัติ การเขียนเรียงความเรื่อง บ้านของฉัน
- 4) สังเกตจากการตอบปัญหาของนักเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 11-12

1. เรื่อง ลักษณะของครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข (ปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัว และวิธีแก้ไข ครอบครัวยุคใหม่ที่มีแต่ทุกข์)

เวลา 6 คาบ

2. ความถนัด/หลักการ

ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกสมดุลกับฐานะของครอบครัว จะเป็นครอบครัว
ที่อยู่ดีมีสุข

3. จุดประสงค์

- 1) บอกความสมดุลของจำนวนสมาชิกและฐานะของครอบครัวของตนได้
- 2) บอกถึงการเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัวได้
- 3) อธิบายปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัวและวิธีแก้ไขปัญหานั้นๆ
ได้

- 4) อุปกรณ์

- 1) รูปภาพครอบครัวที่ยากจนและมีลูกมาก
- 2) เอกสารเรื่องสั้น
- 3) แบบสำรวจ
- 4) อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

- ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

- 1) ทบทวนความรู้เดิมที่เรียนมาในชั่วโมงที่แล้วเกี่ยวกับครอบครัวที่อยู่
ดีมีสุข
- 2) สนทนากับนักเรียน ให้นักเรียน(บางคน)เล่าถึงครอบครัวของตน
ว่ามีความสุข หรือความทุกข์ และให้อภิปรายถึงสาเหตุของความสุขหรือความทุกข์นั้น
- 3) แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาปัจจัยต่างๆที่จะช่วยให้ครอบครัวมีความสุข

เช่น รายรับรายจ่าย ความสมดุลของรายรับรายจ่าย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสมดุลของรายได้และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มของสมาชิกในครอบครัว

4) ให้นักเรียนทำตารางแสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของแต่ละคน ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ลำดับที่	ชื่อ	ฐานะ	เพศ	อาชีพ	หมายเหตุ
1		(พ่อ)	(ช.)		
2		(แม่)	(ญ.)		

ความเห็น

ให้นักเรียนเขียนความเห็นเกี่ยวกับครอบครัวของตนเอง จากข้อมูลในตาราง เช่น " ครอบครัวของฉันมีสมาชิกไม่มากไม่น้อยเกินไป ทำให้ครอบครัวของฉันอยู่กันอย่างมีความสุข เพราะไม่เคยครุ่นเรื่องการเงิน ฯลฯ "

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย เรื่องอยู่ไม่มีแต่ทุกข์
เรื่องนี้นักเรียนจะแสดงบทบาทนี้ เป็นครอบครัวของนายป่าน มีสมาชิก 7 คน

นายปาน เกรียงไกร เป็นพี่ชายของนายอภัย เกรียงไกร ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หมู่บ้านเก่า ตำบลคลองขวาง เขามีภรรยาชื่อนางแก้ว เกรียงไกร เป็นภรรยาที่ทุกข์ทรมานมากกับนายปาน เขามีลูกด้วยกัน 5 คน คนโตชื่อเด็กชายโต้ง คนต่อมาคือ เด็กชายต้อม เด็กชายแดง เด็กหญิงต้อย เด็กหญิงคิม และนางแก้วกำลังจะให้กำเนิดลูกคนที่ 6 ในอีกสองเดือนข้างหน้า ทุกคนอยู่ด้วยกันด้วยความทุกข์ยาก ในภาวะข้าวยากหมดแพ่งน้ำมันแพง รายได้ไม่พอกับรายจ่าย นางแก้วต้องช่วยทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัวด้วย เฉพาะแต่รายได้ของนายปานไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวไปได้ตลอดเดือน ทั้งๆ ที่นายปานพยายามทำงานอย่างหนัก แต่รายจ่ายที่เลี้ยงดู ให้การศึกษาลูก ๆ อีก 5 คน ไม่เพียงพอ สุขภาพจิต สุขภาพกายของทั้งสามมีภรรยาเสื่อมทราม เพราะปัญหาการเป็นอยู่ของครอบครัวมีมาก บ้านเรือนสกปรกขาดคนรับผิดชอบ ลูกๆ ขาดความอบอุ่น เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาสำหรับลูกๆ เขามีพ่อแม่ต้องรีบไปทำงาน ลูกๆ ยังไม่ทันตื่นนอนเลย กลับมาตอนเย็นก็มีค่ำแล้ว และเห็นเหนื่อยจากการทำงาน ต้องการพักผ่อน ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก จึงห่างเหินกันมาก คำพูดเก่าแก่ของพ่อแม่ที่สอนลูกๆ พวกๆ จึงไม่ค่อยเชื่อฟัง เพราะเขารู้สึกว่าพ่อแม่ไม่มีความสำคัญต่อชีวิตของเขาเท่าไรนัก ลูกๆ บางคนก็อ้วน ชอบลักขโมย เพราะรู้สึกว่าเขาขาดความอบอุ่น ขาดแคลนสิ่งต่างๆ เด็กชายแดงเป็นลูกคนที่สาม กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 8 เป็นเด็กที่มีปัญหาที่สุดของชั้นเรียน ทั้งๆ ที่ครูพยายามช่วยเหลือเขา

นายปานและนางแก้วก็มีความรักและห่วงใยลูกๆ เหมือนพ่อแม่ทั่วๆ ไป แต่เขาขาดความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว เขาจึงมีปัญหามาก ต้องทำงานหนักและคิดมากจนทำให้ทั้งสองคนดูแก่เกินวัย บางครั้งก็ล้มป่วยลง จึงทำให้เกิดปัญหาเรื่องรายได้ลดลง และไม่มีเงินจะรักษาพยาบาล ต้องกู้ยืมเงินจากผู้อื่น สร้างปัญหาเพิ่มขึ้นอีก นายปานมักพูดกับนางแก้วเสมอว่าชีวิตนี้มีแต่ปัญหาทุกข์ทรมาน เขาคงจะสบายเมื่อความตายมาถึงเท่านั้น

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเรื่องนี้ โดยทุกคนจะได้

รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียนทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนการแสดงบทบาท การแสดงจะเริ่มจากการที่พ่อแม่ต้องรีบออกไปทำงานนอกบ้านแต่เช้ามีค ลูกๆ ไม่มีผู้ดูแลเอาใจใส่

ขอให้นักเรียนแสดงบทบาทตามนิสัยใจคอของตัวละครที่กำหนดให้ อย่าแสดงตามความคิดของนักเรียนเอง เมื่อทุกคนเข้าใจตามนี้แล้วให้ลงมือแสดงได้

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายปาน เกรียงไกร

สมมุติว่าฉันเป็นนายปาน เกรียงไกร เป็นพ่อที่มีลูก 5 คน และกำลังจะมีลูกคนที่ 6 ในอีกสองเดือนข้างหน้า ฉันไม่มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ต้องทำงานหนักและคิดมากจนเหนื่อยเกินไป เพราะรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ต้องตื่นนอนแต่เช้าเพื่อรีบไปทำงานหาเงิน และกว่าจะกลับบ้านก็มีค่ำแล้ว ซึ่งก็เหนื่อยเหนื่อยจากการงาน จึงไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูก ฉันก็มีความรักและห่วงใยลูกๆ เช่นกัน แต่ก็ไม่ค่อยสนิทสนมกับลูกๆ นัก สุขภาพจิตและสุขภาพกายก็ไม่ค่อยจะดี

บทบาทของนางแก้ว เกรียงไกร

สมมุติว่าฉันชื่อนางแก้ว เกรียงไกร มีลูกแล้ว 5 คน และกำลังจะมีคนที่ 6 ซึ่งจะคลอดในอีกสองเดือนข้างหน้า ฉันไม่มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ฉันไม่เคยอ่านหนังสือเลย ฉันจึงมีลูกมาก ต้องทำงานหนัก และคิดมากจนเหนื่อยเกินไป ไม่มีเวลาศึกษาหาความรู้ รายได้ก็ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ฉันต้องไปช่วยสามีทำงานหาเงินอีกแรงหนึ่งเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว เพราะเงินเดือนของนายปานมีไม่พอใช้ตลอดเดือน สุขภาพจิตและสุขภาพกายไม่ค่อยจะดี บ้านเรือนก็สกปรก ไม่มีเวลาดูแลทำความสะอาดบ้าน ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลลูกๆ แต่ฉันก็รักและห่วงใยลูกๆ เหมือนกัน

บทบาทของเด็กชายโต้ง

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายโต้ง เป็นพี่คนโต กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 1 มีน้องๆ

อยู่ 4 คน ฉันมีนิสัยชอบรังแกน้องๆ เพราะถือว่าตนเองเป็นพี่ ชอบบังคับให้น้องๆ ทำอะไรๆ ให้ตนตามใจชอบ

บทบาทของเด็กชายต้อม

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายต้อม เป็นลูกคนที่สองของนายปาน กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนิสัยชอบทำอะไรตามใจตนเอง เพราะถือว่าทุกคนเป็นอิสระในการทำงาน ฉันทะเลาะกับพี่โต้งเสมอเพราะชอบใช้ให้ฉันทำงานให้ แต่ฉันไม่ยอมทำให้

บทบาทของเด็กชายแดง

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายแดง เป็นลูกคนที่ 3 ของพ่อแม่ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉันไม่ค่อยได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่ ฉันขาดความรักและความอบอุ่นจากพ่อแม่ ฉันไม่ค่อยจะมีของใช้เมื่อเห็นคนอื่นมีใช้ฉันจึงอยากได้ เมื่อเวลาไม่มีใครเห็นฉันก็ขโมยเอาฉันคือวันและเกลียดชังทุกๆ คน

บทบาทของเด็กหญิงต้อย

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงต้อย เป็นลูกคนที่ 4 ของพ่อแม่ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ฉันไม่ค่อยได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่ ฉันชอบนำของเล่นมาเล่นทำให้สกปรกเลอะเทอะ ฉันมักถูกพวกพี่ๆ รังแกเสมอ

บทบาทของเด็กหญิงคิม

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงคิม เป็นน้องคนเล็ก กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ฉันมักถูกพวกพี่ๆ รังแกเสมอ ฉันมีนิสัยอ่อนโยน ชอบเล่นกับต้อย แต่ก็มักถกเถียงกันบ้าง พวกพี่ๆ มักชอบใช้ให้ฉันทำอะไรๆ ให้เสมอ

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5–6 คน อภิปรายในประเด็นที่ศึกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. จงพิจารณาการวางแผนครอบครัวหมายถึงอะไร ทำไมถึงต้องมีการวางแผนครอบครัว
2. จงพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวนี้
3. จงพิจารณาอุปนิสัยของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวนี้
4. นักเรียนคิดว่าถ้านักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวนี้ นักเรียนจะแก้ปัญหาได้อย่างไร
5. นักเรียนคิดว่าในเรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไรกับนักเรียนบ้าง

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจของนักเรียนและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2) สังเกตจากการตอบปัญหาในการอภิปรายการแก้ปัญหาในเรื่องนี้

แผนการสอนครั้งที่ 13

1. เรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

เวลา 3 คาบ

2. ความคิดรวบยอด/หลักการ

การใช้เวลาว่างทำงานหรือทำกิจกรรมที่เหมาะสม นอกจากจะให้ความ-
เพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้นด้วย

3. จุดประสงค์

- 1) บอกความหมายของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้
- 2) แจกแจงวิธีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวได้
- 3) อธิบายได้ว่า งานหรือกิจกรรมใดที่ให้ประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวได้
- 4) บอกวิธีเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวในยามว่างและปฏิบัติได้ตามควรแก่โอกาส

4. อุปกรณ์

- 1) เอกสารเรื่องสั้น
- 2) วัสดุที่ใช้ประดิษฐ์ในเวลาว่าง
- 3) รูปภาพคนกำลังอ่านหนังสือ เล่นกีฬา ฯลฯ
- 4) อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

1) ครูสนทนากับนักเรียนถึงประสบการณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว

2) ครูให้นักเรียนเขียนรายงานกิจวัตรประจำวันของตนเอง (ตามความเป็นจริง) ในวันหยุดตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเวลาเข้านอน (หนึ่งวัน) โดยแยกแยะ-

กิจกรรมต่างๆ เช่น

- 06.00 น. ตื่นนอนและหาธุระส่วนตัว
- 07.30 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.30-10.00 น. ช่วยทำงานบ้าน
- 10.00-12.00 น. วึ่งเล่นและพักผ่อน

ฯลฯ

3) แบ่งกลุ่มนักเรียนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในการวิ่งเล่น (หรือเวลาที่เสียไปโดยเปล่าประโยชน์) โดยถ่วงเฉลี่ยกลุ่มละกี่ชั่วโมงในหนึ่งวัน นำผลเฉลี่ยมาร่วมกันอภิปรายถึงการใช้เวลาว่างนั้น เราควรนำเวลานั้นๆ มาทำกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว เช่น

- คำนวณร่างกาย
- คำนวณสติปัญญา
- คำนวณจิตใจ
- การเพิ่มพูนรายได้

4) ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5) ให้นักเรียนตอบคำถามลงในสมุด โดยใช้คำถามเดียวกันกับอีกกลุ่มหนึ่ง

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย

ครอบครัวที่นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทนั้นมีสมาชิก 4 คน นกขุนทอง 1 ตัว หัวหน้าครอบครัวชื่อนายประยงค์ บ้านสวน เขามีภรรยาชื่อนางประนอม บ้านสวน มีลูกคนโตชื่อเด็กชายประยัค กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 5 และคนเล็กเป็นหญิงชื่อเด็กหญิงสุนทรี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 3 ครอบครัวนี้มีอาชีพทำสวนผลไม้

พ่อแม่จะอบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในรอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้ รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อได้รับแล้วให้นักเรียน ทำความเข้าใจบทบาทที่ตนได้รับก่อนการแสดงบทบาท การแสดงจะเริ่มจากเช้าตรู่ของ วันหนึ่ง ทุกคนตื่นนอนแต่เช้าออกไปทำงาน

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนกขุนทอง

สมมุติว่าฉันเป็นนกขุนทอง จะมีหน้าที่ส่งเสียงปลุกสมาชิกที่อยู่ในบ้านให้ลุกขึ้นใน ตอนเช้า " ตื่นเถิด ตื่นเถิด ตื่นเถิด เข้าแล้ว เข้าแล้ว....."

บทบาทของพ่อ (นายประยงค์ บ้านสวน)

สมมุติว่าฉันชื่อนายประยงค์ บ้านสวน มีลูกสองคน เป็นชาวสวนที่ทำสวนผลไม้ เช่น ส้ม เงาะ ทุเรียน ฉันตื่นนอนแต่เช้าตรู่เข้าไปในสวน เพื่อดูแลสวนผลไม้เป็นประจำ และเก็บผลไม้ไปขาย ฉันอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น สอนให้ลูกปลูกผักโดยใช้รั้วบ้านเป็นหลัก ในตอนกลางคืนฉันก็สอนหนังสือให้กับลูกๆ ให้ลูกรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทางด้านสติปัญญา ทางด้านร่างกาย และทาง ด้านจิตใจ

บทบาทของแม่ (นางประนอม บ้านสวน)

สมมุติว่าฉันชื่อนางประนอม บ้านสวน เป็นแม่บ้านที่คอยดูแลรับผิดชอบงานบ้าน เป็นอย่างคี่ โดยทำอาหารเอง ทำความสะอาดบ้าน ดูแลบัญชีการเงินรายรับรายจ่าย ของครอบครัว ถ้ามีเวลาว่างก็จะไปช่วยดูแลสวนกับนายประยงค์ ฉันกับนายประยงค์ จะช่วยกันอบรมสั่งสอนลูกๆ ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และชมเชยลูกๆ ที่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

บทบาทของเด็กชายประหยัด บ้านสวน

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายประหยัด บ้านสวน เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 5 ฉันชอบทำงานอดิเรก (งานที่ฉันชอบหรือรักอยากจะทำ) คือฉันชอบปลูกผักสวนครัวต่างๆ โดยมีความคิดริเริ่มในการคิดแปลงรั้วบ้านให้เป็นหลักของผักสวนครัว โดยฉันจะใช้เวลาว่างหลังจากเลิกกลับจากโรงเรียนในตอนเย็นและตอนเช้า ในการปลูกผักต่างๆไว้ ผักที่ฉันปลูกไว้ที่ริมรั้วบ้านก็มีถั่วพู พริก กระถิน ชะอม กระเพรา โหระพา ตำลึง ซึ่งแม่มักจะขอไปปรุงอาหารเสมอ ทำให้เราได้รับประทานผักสดๆ แม่จะชมเชยพวกเราว่ารู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในวันเสาร์อาทิตย์ฉันมักตัดผักที่ปลูกไว้ไปขายให้แม่ค้า เมื่อได้เงินมาก็แบ่งให้น้องบ้าง แล้วนำไปฝากธนาคารออมสินไว้

บทบาทของเด็กหญิงสุนทรี บ้านสวน

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงสุนทรี เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ ๓ เมื่อฉันมีเวลาว่าง งานอดิเรกที่ฉันชอบคือช่วยพี่ปลูกผักสวนครัวและปลูกดอกไม้ ฉันช่วยรดน้ำผักสวนครัวและต้นไม้ทุกวัน เมื่อขายได้เงินมาฉันก็นำไปฝากออมสินไว้ ตอนนี้ฉันมีเงินตั้งเยอะแยะแล้วนะ

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. จงพิจารณาคำว่า "เวลาว่าง" หมายถึงอะไร และเราควรใช้เวลาว่างไปในทางใดบ้างจึงจะเกิดประโยชน์
2. ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวนี้ นักเรียนจะมีความรู้สึกร้อยอย่างใดบ้าง
3. ในเรื่องนี้มีคุณธรรมอะไรบ้าง
4. นักเรียนจะตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
- 2) สังเกตจากการตอบปัญหาของนักเรียนถึงวิธีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

แผนการสอนครั้งที่ 14

1. เรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

เวลา 3 คาบ

2. ความถี่รวบยอด/หลักการ

การใช้เวลาว่างทำงานหรือกิจกรรมที่เหมาะสม นอกจากจะให้ความ-
เพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยทำให้สุขภาพอนามัยของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้นด้วย

3. จุดประสงค์

- 1) แจกแจงวิธีใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 2) บอกถึงการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวได้
- 3) บอกวิธีเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวในยามว่างได้

4. อุปกรณ์

- 1) รูปภาพคนทำงานต่างๆ
- 2) เอกสารเรื่องสั้น
- 3) อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

- 1) ทบทวนความรู้เดิมที่เรียนมาแล้วในชั่วโมงก่อน
- 2) ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างให้เกิด

ประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว

- 3) ให้นักเรียนอภิปรายถึงการทำกิจกรรมนั้นๆ เช่น

การทำสวนครัวมีประโยชน์อย่างไร ควรใช้เวลาตอนไหนทำ

การเลี้ยงสัตว์มีประโยชน์อย่างไร และควรเลี้ยงเวลาไหน

การประกอบอาหารมีประโยชน์อย่างไร และควรประกอบเวลาไหน

การอ่านหนังสือมีประโยชน์อย่างไร และควรอ่านเวลาไหน

การประดิษฐ์เศษวัสดุมีประโยชน์อย่างไร และควรใช้เวลาไหน

การทำงานบ้านมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอย่างไร และควรใช้เวลาไหน

4) ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงประโยชน์ของกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

อ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในตอนท้าย

ครอบครัวที่นักเรียนจะต้องแสดงนี้มีสมาชิก 4 คน ครอบครัวนี้มีพ่อชื่อนายมัน วัฒนกิจและแม่ชื่อนางวิมล วัฒนกิจ ซึ่งมีลูกชายสองคนด้วยกัน คนโตชื่อเด็กชายอุดม กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 5 คนเล็กชื่อเด็กชายชลอ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 3 พ่อแม่รักลูกทั้งสองคนนี้มาก พยายามอบรมสั่งสอนให้ลูกประพฤติดี รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แต่ลูกทั้งสองคนนี้มีนิสัยแตกต่างกันมาก โดยเด็กชายอุดมเป็นเด็กที่ขยันขันแข็งไม่ยอมปล่อยเวลาให้เสียไปโดยไม่เกิดประโยชน์ เขาจะใช้เวลาว่างทำงานอดิเรก เช่น เลี้ยงไก่ หรือไม่ก็อ่านหนังสือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนเด็กชายชลอ นั้นเป็นเด็กเกียจคร้าน ปล่อยเวลาให้เสียไปในวันหนึ่งๆ ด้วยการนอนหรือไม่กินนอน เรียนหนังสือก็อ่อนมาก ตรงกันข้ามกับพี่ชาย สอบเกือบได้ที่สุดท้ายทุกที

นักเรียนจะต้องแสดงเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวนี้ โดยผู้แสดงจะได้รับกระดาษเขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อนักเรียนได้รับแล้วทำความเข้าใจกับบทบาทที่ตนจะแสดงนั้นเสียก่อน เมื่อเข้าใจแล้วให้นักเรียนลงมือแสดงได้ โดยจะเริ่มจากการที่อุดมกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่ ส่วนชลอ นั้นก็นอนหลับอยู่

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของนายมัน วัฒนกิจ (พ่อ)

สมมุติว่าฉันชื่อนายมัน วัฒนกิจ เป็นพ่อบ้านที่มีลูกชายสองคน ซึ่งมีนิสัยแตกต่างกันมาก ฉันรู้สึกหนักใจลูกคนเล็กที่มีนิสัยเกียจคร้านมาก เรียนหนังสือก็ไม่ดี ฉันสั่งสอนทุกวันแต่ก็ยังไม่มีดีขึ้นเลย ลูกคนเล็กของฉันชื่อเด็กชายชลอ ส่วนลูกคนโตนั้นชื่อเด็กชาย-

อุดม เป็นเด็กที่มีนิสัยตรงกันข้ามกับคนเล็ก เป็นเด็กขยันขันแข็ง ทำงานโดยไม่ต้องออกปากใช้เลย ฉันพยายามสั่งสอนลูกของฉันให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ให้รู้จักอ่านหนังสือ เล่นกีฬา เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัวเมื่อมีเวลาว่าง เป็นต้น

บทบาทของแม่ (นางวิมล วัฒนกิจ)

สมมุติว่าฉันชื่อนางวิมล วัฒนกิจ มีลูกชายสองคน คนโตชื่อเด็กชายอุดม เป็นเด็กที่มีความขยันขันแข็ง รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่วนคนเล็กชื่อเด็กชายชลอ เป็นเด็กเกียจคร้าน ชอบปล่อยเวลาให้หมดไปวันหนึ่งๆ ด้วยการนอนหรือไม่กี่วิ่งเล่น ฉันรู้สึกหนักใจลูกคนเล็กมาก เพราะไม่ค่อยสนใจในการเรียนเลย ถึงอย่างไรก็ตาม ฉันก็รักลูกทั้งสองคนนี้มาก

บทบาทของเด็กชายอุดม (เด็กที)

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายอุดม เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ ใครๆก็เรียกฉันว่า อุดมเด็กที ฉันจะใช้เวลาว่างทำงานอดิเรกที่ฉันชอบคือการเลี้ยงสัตว์ ฉันเลี้ยงไก่ไว้ 5 ตัว ฉันรักและเอาใจใส่มันเมื่อมีเวลาว่างเสมอ นอกจากนี้ฉันยังชอบอ่านหนังสือ เพราะอ่านแล้วจะได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ฉันชอบอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะทำให้ฉันมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก ฉันพยายามสอนน้องชายให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แต่น้องฉันเขาก็ไม่ค่อยสนใจ ฉันจึงบอกให้น้องเขาอย่างผึ่งหรือมดที่มันไม่เคยปล่อยเวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ มีความขยันดีกว่าบางคนเสียอีก ฉันคอยสอนการบ้านให้น้อง แต่น้องของฉันก็ไม่ค่อยอยากจะทำการบ้านส่งครู

บทบาทของเด็กชายชลอ

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายชลอ เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ ฉันไม่ต้องทำงานก็ไม่เคียดร้อนอะไร ฉันได้รับการตามใจจากพ่อแม่เสมอ ฉันจึงไม่อยากทำงาน ฉันไม่ชอบเรียนหนังสือหรือทำงานอะไรเลย ฉันชอบวิ่งเล่นหรือไม่กี่นอนหลับ พ่อแม่และพี่

ชอบเตือนให้ฉันรู้จักการทำงาน หรือให้อ่านหนังสือ แต่ฉันก็ไม่อยากอ่าน เมื่อผลการสอบประจำภาค ประกาศผลการสอบ ปรากฏว่าฉันสอบตก ฉันรู้สึกเสียใจมากที่ไม่ยอมเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่และพี่ เพราะฉันปล่อยเวลาว่างไปโดยไม่อ่านหนังสือ หรือทำอะไรเลย ฉันจึงต้องมานั่งร้องไห้เสียใจอย่างนี้

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ศึกษาในปัญหาต่อไปนี้

1. จงวิจารณ์สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวนี้ว่าเป็นคนมีนิสัยอย่างไร
2. ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร และจะนำสิ่งใดจากในเรื่องนี้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้
3. การปฏิบัติตนอย่างเด็กชายอุดม จะมีผลดีและผลเสียอย่างไรบ้าง
4. การปฏิบัติตนอย่างเด็กชายชลอ จะมีผลดีและผลเสียอย่างไรบ้าง
5. ในเรื่องนี้ นักเรียนคิดว่า จะหาวิธีแก้ไขอุปนิสัยของเด็กชายชลอได้อย่างไร
6. ในเรื่องนี้ มีคุณธรรมอะไรบ้าง
7. ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจของนักเรียน
- 2) สังเกตจากการที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
- 3) สังเกตจากการปฏิบัติงานของนักเรียน จากงานที่ได้รับมอบหมาย

แผนการสอนครั้งที่ 15

1. เรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

เวลา 3 คาบ

2. ความถนัด/หลักการ

การใช้เวลาว่างทำงาน หรือเล่นกีฬาที่เหมาะสม นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยทำให้สุขภาพอนามัยสมบูรณ์

3. จุดประสงค์

- 1) บอกถึงประโยชน์ของการเล่นกีฬาและดูกีฬาได้
- 2) บอกถึงวิธีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ได้
- 3) สามารถแยกแยะการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัวได้ เช่น ประโยชน์ทางร่างกาย ทางด้านสติปัญญา

4. อุปกรณ์

- 1) เอกสารเรื่องสั้น
- 2) รูปภาพการประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ
- 3) ของใช้ต่างๆที่ประดิษฐ์จากเศษวัสดุ
- 4) อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ

5. วิธีสอนและกิจกรรม

ก. การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

- 1) ครูทบทวนความรู้เดิมที่เรียนมาแล้วในชั่วโมงก่อน
- 2) ครูให้นักเรียนแจกแจงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว ให้แยกออกเป็นด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และวิธีเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว โดยครูซักถาม ให้นักเรียนช่วยกันตอบ
- 3) ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 4) ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง " การใช้เวลาว่างให้-

เกิดประโยชน์ของข้าพเจ้า " โดยให้นักเรียนเขียนเรียงความจากสภาพความเป็นจริง
ของนักเรียน

ข. การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารที่แจกให้ทุกคน

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจและทำตามคำสั่งในคอนท้ายเรื่อง

ครอบครัวที่นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทนั้นมีสมาชิก 3 คนซึ่งมีแม่ชื่อนางวิภา มีลูกคนโตเป็นชายชื่อเด็กชายศักดิ์ชัย และคนเล็กเป็นหญิงชื่อเด็กหญิงสุธีราพร วันหนึ่งเป็นวันแข่งขันกีฬาของโรงเรียนประจำปี เนื่องจากทางโรงเรียนได้แบ่งนักเรียนออกเป็นสายๆ แต่ละสายต่างก็พยายามแข่งขันกันในด้านต่างๆ ในเมื่อวันนี้เป็นวันสำคัญที่ทางโรงเรียนได้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างสายขึ้น สุธีราพรและศักดิ์ชัยสองพี่น้องก็มีความตื่นเต้นเป็นอย่างยิ่ง เพราะทั้งสองคนได้พนันกันไว้ว่า ถ้าสายใดใครได้คะแนนรวมชนะ ผู้ที่อยู่สายแพ้จะต้องเป็นผู้เสียเงินค่าดูภาพยนตร์ในวันอาทิตย์หน้า เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลง ศักดิ์ชัยก็วิ่งไปหาสุธีราพร เพื่อหวังที่จะให้สุธีราพรไปเลี้ยงภาพยนตร์ แต่สุธีราพรกำลังโกรธที่ฝ่ายตนแพ้จึงเกิดการถกเถียงกันกับพี่ชายขึ้น โดยสุธีราพรไม่ยอมออกค่าดูภาพยนตร์ให้ ศักดิ์ชัยจึงวิ่งไปฟ้องแม่ แม่จึงสั่งสอนให้ลูกเคารพในกติกาและการตัดสินของกรรมการ และสั่งสอนให้ลูกรู้ถึงคุณค่าของการดูกีฬาและการเล่นกีฬาว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และผู้เล่นกีฬามีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ลูกไม่ควรถือว่าเป็นเรื่องแพ้ชนะกัน ควรคิดว่าการเล่นกีฬาเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างหนึ่ง

นักเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มครอบครัวนี้ โดยทุกคนจะได้รับกระดาษที่เขียนบอกหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงเอาไว้ เมื่อนักเรียนได้รับแล้วทำความเข้าใจกับบทบาทที่ตนได้รับก่อนการแสดง การแสดงจะเริ่มจากการที่การกีฬาได้สิ้นสุดลง ศักดิ์ชัยวิ่งไปหาสุธีราพรเพื่อหวังสัญญาที่ตกลงกันไว้

ขอให้นักเรียนแสดงบทบาทตามนิสัยใจของตัวละครที่กำหนดให้ อย่าแสดงตามความคิดของนักเรียนเอง เมื่อทุกคนเข้าใจความนี้แล้วให้ลงมือแสดงได้

เอกสารที่แจกให้กับผู้แสดง

บทบาทของแม่ (นางวิณา)

สมมุติว่าฉันชื่อนางวิณา มีลูกสองคน คนโตเป็นชายชื่อเด็กชายศักดิ์ชัย ส่วนคนเล็กชื่อเด็กหญิงสุธีราพร ศักดิ์ชัยเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนสุธีราพรเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลูกสองคนมักชอบถกเถียงกันในเรื่องเกี่ยวกับการพนันกัน ฉันต้องคอยตักเตือนอยู่เสมอให้ลูกปกครองกัน และอธิบายให้รู้ถึงคุณค่าของการดูกีฬาและการเล่นกีฬานั้นเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้ดูเกิดความเพลิดเพลินและทำให้ผู้เล่นร่างกายแข็งแรง ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะต้องถือเอาแพ้ชนะกันเป็นสำคัญ และฉันสั่งสอนไม่ให้ลูกๆ ทะเลาะเบาะแว้งกัน มีอะไรก็ให้มาบอกแม่ และสอนให้ลูกรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นๆ อีก

บทบาทของเด็กชายศักดิ์ชัย

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กชายศักดิ์ชัย เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ มีนิสัยชอบดูกีฬาและเล่นกีฬา เวลาว่างส่วนใหญ่จะใช้ในการเล่นกีฬาและดูกีฬา วันหนึ่งได้มีการพนันกับน้องสาวคือเด็กหญิงสุธีราพร เรื่องการแข่งขันกีฬาระหว่างแต่ละฝ่ายว่า ถ้าฝ่ายใดชนะจะต้องพาไปเลี้ยงภาพยนตร์ ผลการแข่งขันปรากฏว่าฝ่ายของฉันเป็นฝ่ายชนะ ฉันจึงไปทวงสัญญาให้น้องเลี้ยงภาพยนตร์ แต่น้องสาวกำลังโกรธที่ฝ่ายของตนแพ้ จึงเกิดการถกเถียงกันขึ้น โดยน้องจะไม่ยอมจ่ายค่าดูภาพยนตร์ให้ ฉันจึงวิ่งไปหาแม่ให้ช่วยตัดสินให้

บทบาทของเด็กหญิงสุธีราพร

สมมุติว่าฉันชื่อเด็กหญิงสุธีราพร เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ ฉันได้พนันกับพี่ชายคือเด็กชายศักดิ์ชัยไว้ว่า ถ้าฝ่ายใดแพ้จะต้องเลี้ยงภาพยนตร์ ปรากฏว่าฝ่ายของฉันแพ้ ฉันรู้สึกใจพ้อใจท้อที่ฝ่ายของพี่ศักดิ์ชัยเล่นโกง โดยที่กรรมการมองไม่เห็น ฉันจึงไม่ยอมจ่ายค่าดูภาพยนตร์ให้พี่ศักดิ์ชัย เพราะฉันถือว่าฝ่ายของฉันไม่แพ้ แต่แม่ก็สอนให้ฉันรู้จักเคารพกติกาของกรรมการ และสอนให้ฉันรู้ว่าการดูกีฬาเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ดูได้รับความเพลิดเพลิน

และทำให้ผู้เล่นร่างกายแข็งแรง ไม่ใช่ถูกกีฬาเพื่อการพนัน

แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายในปัญหาต่อไปนี้

1. เมื่อเราเกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ เราควรพักผ่อนร่างกายโดยทำอะไรดี
2. เมื่อเราถูกกีฬาเราควรถือเป็นเรื่องการพนันหรือไม่ และถ้าหากเราเล่นกีฬา ควรถือเอาเป็นเรื่องแพะชนะกันหรือไม่
3. การเล่นกีฬามีประโยชน์อะไรบ้าง

6. การประเมินผล

- 1) สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียนว่า มีความเข้าใจมากขึ้นเพียงใด จากข้อเขียน
- 2) สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

สมมุติฉากการแสดง

วันนี้เป็นวันแข่งขันกีฬารองโรงเรียนประจำปี เนื่องจากทางโรงเรียนได้แบ่งนักเรียนออกเป็นสายๆ แต่ละสายต่างก็พยายามแข่งขันกันในด้านต่างๆ ในเมื่อวันนี้เป็นวันสำคัญที่ทางโรงเรียนได้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างสายขึ้น สุธีราพรและศักดิ์ชัยสองพี่น้องก็มีความตื่นเต้นเป็นอย่างยิ่ง เพราะทั้งสองได้พนันกันไว้ว่า ถ้ากีฬาสายใครได้คะแนนรวมชนะ ผู้ที่อยู่สายที่แพ้จะต้องเป็นผู้เสียเงินค่าดูภาพยนตร์ในวันอาทิตย์หน้าต่อไปนี้เป็นฉากหลังจากการแข่งขันสิ้นสุดแล้ว

ศักดิ์ชัย (วิ่งเข้าไปหาน้องสาวซึ่งกำลังกลับจากการเชียร์กีฬาด้วยสีหน้าโกรธแค้นมาก) "อาทิตย์หน้าพี่โชคคือแล้ว"

สุธีราพร (ใบหน้ายังโกรธอยู่ พูดอย่างไม่มีน้ำเสียง) "โชคคืออะไรกัน"

- ศักดิ์ชัย "อ้าว ก็จะได้ดูภาพยนตร์ฟรีนี่ซี"
- สุธีราพร "ภาพยนตร์อะไรกัน"
- ศักดิ์ชัย "ก็ที่ตกลงกันไว้ไงละ"
- สุธีราพร "ใครตกลงด้วย"
- ศักดิ์ชัย "ที่เราพูดกันไว้ว่า ถ้ากีฬาสายใครแพ้ก็จะเลี้ยงภาพยนตร์กันรอบหนึ่ง"
- สุธีราพร "กีฬาของสุไม่แพ้หรอก ถ้าหากสายของพี่ศักดิ์ไม่แพ้"
- ศักดิ์ชัย "ใครแพ้ล่ะ ก็กรรมการเขาตัดสินแล้ว"
- สุธีราพร "ก็กรรมการเขาไม่เห็นนะซี กรรมการแย่มาก"
- ศักดิ์ชัย "กรรมการจะแยหรือไม่แยก็ช่าง แต่อาทิตย์หน้าพี่ต้องได้ดูภาพยนตร์นะ"
- สุธีราพร "จะให้ใครเลี้ยงก็ไปเถอะ สุไม่ไปกับพี่ก็แล้วกัน"
- ศักดิ์ชัย "ไม่ไปก็ไม่เป็นไร แต่ขอเงินค่าดูด้วยซี"
- สุธีราพร "สุไม่มี ถึงมีก็ไม่ให้ เพราะกีฬาของพี่ศักดิ์ไม่ได้ชนะด้วยควมบริสุทธิ์"
- ศักดิ์ชัย "ก็ตอนนั้นเราไม่ได้พูดกันไว้นะน้องว่า ถ้าชนะด้วยควมไม่บริสุทธิ์แล้ว จะไม่เลี้ยงภาพยนตร์"
- สุธีราพร "พี่ศักดิ์ไม่ได้ตกลงไว้กับน้องนี่คะว่า ถึงชนะด้วยควมไม่บริสุทธิ์ก็จะให้เลี้ยงด้วย"
- ศักดิ์ชัย "แต่พี่ไม่ยอมแน่ๆ "
- สุธีราพร "ไม่ยอมก็อย่ายอม ไม่ให้เงินก็แล้วกัน"
- ศักดิ์ชัย "พี่จะฟ้องแม่"
- สุธีราพร "อยากฟ้องก็ฟ้องไปซี น้องบอกว่าน้องไม่มีเงิน"
- ศักดิ์ชัย "พี่ก็จะให้แม่ลงโทษน้องเสียบ้าง"
- (ศักดิ์ชัยวิ่งเข้าไปหาแม่ซึ่งกำลังจัดอาหารให้ลูกๆ อยู่)
- ศักดิ์ชัย "แม่ครับ น้องสุช็โก่งจังเลยครับ"
- แม่ "อะไรกันละลูก"
- ศักดิ์ชัย "น้องสุครับ น้องสุบอกว่าถ้ากีฬาของสุแพ้ น้องสุจะเลี้ยงภาพยนตร์ผมครับ"

- แม่ "แล้วยังไงล่ะ"
- ศักดิ์ชัย "ก็สายของน้องสุแพ้งจิงๆ นะซีครับ"
- แม่ "หมายความว่า ลูกจะให้น้องสุธีราพรเขาเลี้ยงภาพยนตร์ย้งั้นหรือ"
- ศักดิ์ชัย "ก็แพ้นะครับ ก็ต้องเลี้ยงภาพยนตร์ตามที่ตกลง"
- แม่ "น้องสุธีราพรเขายังไงล่ะ"
- ศักดิ์ชัย "เขาไม่ยอมเลี้ยงตามที่พูดครับ แม่ช่วยจัดการให้ผมซีครับ"
- แม่ "จะให้แม่จัดการอย่างไร น้องสุธีราพรเป็นน้องของลูก ในเมื่อน้องไม่ยอมก็ควรจะยอมตามใจน้องสิลูก"
- ศักดิ์ชัย "ก็แม่เคยบอกว่า มีเรื่องอะไรกันแม่จะจัดการให้"
- แม่ "นี่แล้วน้องกำลังอยู่ที่ไหน"
- ศักดิ์ชัย "เดี๋ยวผมจะตามมาให้ นะครับ"
- (ศักดิ์ชัยรีบวิ่งออกไปตามน้องสาวอย่างเร่งรีบ เพราะความไม่ยอมแพ้ม)
- ศักดิ์ชัย "มาแล้วครับแม่"
- แม่ "ลูกสุ ลูกสัญญากับพี่เขาว่าอย่างไร"
- สุธีราพร "ก็พี่สาวของพี่ศักดิ์เขาโกงลูกกะ ลูกจึงไม่ยอมทำตามสัญญา"
- แม่ "ลูกว่าสายของพี่ศักดิ์เขาโกงอย่างไรล่ะ"
- สุธีราพร "เขาไม่ปฏิบัติตามกติกา แล้วกรรมการไม่เห็น"
- แม่ "ก็ในเมื่อเขาเสร็จสิ้นแล้ว กรรมการเขาคัดสินด้วยความยุติธรรมแล้ว ลูกก็ควรจะเชื่อถือเขา การต่อว่าต่อขานกรรมการนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีคตินอกจากนั้นยังเป็นเหตุที่ทำให้ลูกของแม่ทะเลาะกันอีก แม่ขอให้ลูกจัดการตามที่ตกลงกันไว้ก็แล้วกัน และอีกอย่างหนึ่ง การเล่นกีฬาเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ ทำให้ร่างกายแข็งแรงและให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจของผู้เล่นด้วย ไม่ควรมาเถียงว่าเป็นเรื่องแพ้นะกัน เมื่อเวลาลูกเรียนหนังสือมาสมองตึงเครียดได้เล่นกีฬาแล้วก็จะทำให้สบาย สมองเกิดความปลอดภัยโปร่งโล่ง ควรรู้จักใช้กีฬาให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายนะลูก"

ภาคผนวก จ.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน"
แบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์

แบบสอบถามวัดทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำอธิบายในการทำแบบสอบถาม

1. ให้นักเรียนอ่านข้อความที่เป็นสถานการณ์สมมติเหล่านี้ แล้วคิดเทียบกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนเองว่ารู้สึกอย่างไร โดยให้นักเรียนกาเครื่องหมาย✓ ลงในช่องที่นักเรียนมีความรู้สึกหรือเคยปฏิบัติมากน้อยเพียงใด เช่น เกือบตลอดเวลา บ่อยๆ บางครั้งบางครั้งว นานๆ ครั้ง เกือบไม่เคยเลย ดังตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอดเวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บางครั้งว	นานๆครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
๐	คอยช่วยทำงานบ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้ ถูบ้าน เลี้ยงน้อง เพื่อแบ่งเบาภาระ ของคุณแม่ นักเรียนคิดว่า ถ้ามี เวลาว่าง นักเรียนจะปฏิบัติเช่นคอย ในลักษณะอย่างไร					

2. หากมีใครสงสัยยกมือถามครูก่อนที่จะลงมือทำ ขอให้นักเรียนเขียนชื่อ
บนหัวกระดาษให้เรียบร้อย

3. เราจะทำข้อสอบ 43 ข้อนี้ไปเวลา 60 นาที

ขอให้ทุกคนโชคดีและทำข้อสอบด้วยความจริงใจและตั้งใจมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
1	เมตตาเป็นเพื่อนที่ทุกคนมักมาหาเมื่อยาม ต้องการความช่วยเหลือ เพราะเมตตา ไม่เคยปฏิเสธที่จะช่วยเหลือเพื่อนเลย บางครั้งแม้จะไม่ขอร้อง ถ้าเมตตาทราบ ก็จะรีบช่วยเหลือ ถ้านักเรียนมีโอกาศ นักเรียนจะปฏิบัติเช่นเดียวกับเมตตาบ้าง หรือไม่.....					
2	นักเรียนชั้นหนึ่งได้รับมอบหมายให้ช่วย พัฒนาสนามของโรงเรียนในวันอาทิตย์ แต่วิชัยไม่มาร่วมทำงาน เพราะว่ามี ความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องทำราย- งานที่รับผิดชอบอยู่ส่งครู จึงไม่มาช่วย พัฒนาโรงเรียน นักเรียนเคยทำอย่าง วิชัยบ้างไหม.....					
3	อำนาจเชื่อความคิดของตนเองมาก ดังนั้นเขาไม่ค่อยปรึกษาหารือใครๆ หรือ ขอให้ใครช่วยเหลือเขา เพราะไม่มี ใครทำอะไรได้ถูกใจเท่าตัวเขา นักเรียนมีลักษณะอย่างอำนาจบ้างไหม.....					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย
4	4 * จุ่มชอบคะแนนคะแนนขอให้เพื่อนทำอะไรๆ ให้เธอเสมอ วันนี้จุ่มจะแวะไปซื้อของให้คุณแม่ในตอนเย็น จุ่มชวนตัวไป ลืมไม่ไม่อยากไป เพราะอยากกลับบ้านไปหาการบ้าน แต่จุ่มก็รีบเร่งจนตัวต้องไปเป็นเพื่อนจุ่ม ถ้านักเรียนมีฐานะอย่างจุ่มนักเรียนจะหาอย่างจุ่มบ้างไหม					
5	5 ในโรงเรียนแห่งนี้หนึ่งนักเรียนมีการแตกแยกเป็นสองกลุ่มและขัดแย้งกันอย่างรุนแรง กิตติจึงสืบหาข้อเท็จจริงจากนักเรียนทั้งสองฝ่าย ถ้าเป็นนักเรียนนักเรียนจะหาอย่างกิตติหรือไม่.....					
6	6 ดุสิตหากระจุกของห้องเรียนแตกโดยไม่มีผู้ใดทราบ ดุสิตจึงไปซื้อกระจุกมาใส่แทน เพื่อนบางคนทราบเรื่องภายหลังก็คิดว่าดุสิตโกง ถ้าหากว่าเป็นนักเรียนนักเรียนจะหาอย่างดุสิตหรือไม่.....					
7	7 เวลาเกิดปัญหาขึ้นศรีจิตต์มักนำมาปรึกษาหารือกับเพื่อนๆ เสมอ เพราะศรีจิตต์เชื่อว่าจะช่วยแก้ปัญหาได้ดีกว่าคิดค้นแก้ปัญหาตามลำพังคนเดียว เมื่อนักเรียนมีปัญหาต้องคิด นักเรียนจะหาอย่างศรีจิตต์ไหม.....					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
8	หลังจากที่สมคิดเรียนวิชาเลขคณิตผ่านไป แล้ว ครูให้การบ้านเลข 5 ข้อ นักเรียนส่วนใหญ่ทำเลขเสร็จ แต่สมคิด ทำได้เพียง 2 ข้อ สมคิดจึงขอให้ครู เฉลยในชั่วโมงหน้า แล้วจึงทำต่อให้ เสร็จ นักเรียนเคยทำอย่างสมคิดบ้าง ไหม.. .. .					
9	เวลากลุ่มทำงานด้วยกัน สมศักดิ์มักเป็น ผู้นำเสนอ เขาจะเป็นผู้ชักชวนใจแต่ผู้- เดียว เพราะสมศักดิ์เชื่อความคิดของ เขาเป็นใหญ่ และเพื่อนๆ ก็เกรงใจ เขามาก ถ้านักเรียนอยู่ในฐานะอย่าง สมศักดิ์ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างสมศักดิ์ บ้างไหม.. .. .					
10	อินทนิลเป็นคนเกรงใจเพื่อน เธอไม่ ค่อยกล้าตัดสินใจหรือทำให้เพื่อนรอเขา นานเลย วันนี้อินทนิลจะไปเที่ยวกับ เพื่อนที่สวนสาธารณะ เวลา 10.00 น. บังเอิญมีเหตุทำให้เสียเวลาจนเกือบถึง เวลานัดก็ยังไม่ได้ถึงสถานที่นัดพบ ดังนั้น					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
	อินทนิลจึงยอมเสียเงินขึ้นรถแท็กซี่ไปให้ ทันนัดกับพวกเพื่อนๆ นักเรียนเคยรู้สึกว่ จะต้องทำอะไรๆ ให้ส่วนรวมสบายใจไม่ ผิดหวังเพราะเราเองอย่างอินทนิลบ้าง ไหม.....					
11	ครูประจำชั้นมอบหมายให้ ชิค ซอบ ชม และ แซม ทำรายงานร่วมกันเพื่อนำมา รายงานหน้าชั้น พวกเขาทำงานที่ได้รับ มอบหมายจากครูด้วยวิธีวางแผนและทำ- งานร่วมกัน ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียน จะทำอย่างบุคคลกลุ่มนี้หรือไม่.....					
12	เมื่อแข่งขันกีฬาแพ้ อนงค์กับบ่อน้อย่างท้อ ใจว่า "คะแนนของกลุ่มเรารู้ของกลุ่ม- อื่นไม่ได้" อนงค์จึงไม่ค่อยชอบการแข่งขัน เวลาแข่งขันกันนักเรียนเคยรู้สึก อย่างอนงค์บ้างไหม.....					
13	เวลาชนะการแข่งขัน พวกผกามักชอบ แสดงความดีใจออกมาจนเกินหน้า บาง- ครั้งคุยโอ้อวดจนเพื่อนๆ ที่แพ้รู้สึกไม่พอ ใจเมื่อนักเรียนชนะผู้อื่น นักเรียนเคย แสดงอย่างพวกผกาบ้างไหม.....					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
14	คำและเพื่อนๆ ร่วมกันทำแปลงปลูกผักไว้ที่โรงเรียนเกิดปัญหาน้ำท่วมแปลงผัก คำจึงให้เพื่อนๆ ช่วยกันเสนอวิธีแก้ปัญหาลงหลายๆ วิธี ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างใดหรือไม่.....					
15	อัมพาไม่ชอบเล่นกับเพื่อนที่แค้นตัว สกปรกรุงรังและเรียนอ่อน ถูกครูดุบ่อยๆ เธอเห็นเขาเป็นเด็กไม่ดี ถ้านักเรียนมีเพื่อนอย่างนั้น นักเรียนจะรู้สึกต่อเพื่อนเหมือนอย่างอัมพาไหม.....					
16	ในการทำงานร่วมกันครั้งหนึ่ง สมศรีเป็นผู้หนึ่งที่ได้อภิปรายเสนอแนวทางในการดำเนินงานครั้งนั้นด้วย แต่ความคิดของสมศรีไม่ตรงกับสมาชิกส่วนใหญ่ และคณะร่วมทำงานได้ลงมติเกี่ยวกับความคิดเห็นนั้นไปแล้ว สมศรีต้องร่วมมือกับกลุ่มแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตาม ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างสมศรีบ้างไหม.....					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
17	กิจจารักครูณุลเพราะครูณุลให้ความสนใจ นักเรียนทุกคนเท่ากันหมด แม้เวลาทำผิดก็ลงโทษโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง นักเรียนรักครูของนักเรียนที่มีลักษณะเหมือนครูณุลอย่างก่กิจจารักครูของเขาบ้างไหม.					
18	สมหมายเป็นเกลื่อน เพื่อนมาชวนเขาไปดื่มและอาบน้ำที่บ่อศักดิ์สิทธิ์ตามข่าวหนังสือพิมพ์ ถ้านักเรียนเป็นสมหมาย นักเรียนจะไปกับเพื่อนหรือไม่.					
19	ในการทำงานร่วมกัน ยอดขายร่วมทำงานทุกครั้ง แต่มักวางตนเฉยๆ ไม่สนใจในการแสดงความคิดเห็น นักเรียนเคยปฏิบัติอย่างยอดเยี่ยมบ้างไหม.					
20	สุชาดาหวังดีต่อเพื่อน เธอมีวิธีพูดตักเตือนเพื่อนโดยไม่ทำให้ผู้อื่นโกรธและเชื่อฟังเป็นอย่างดี ถ้านักเรียนอยากพูดตักเตือนเพื่อน นักเรียนจะพูดอย่างสุชาดาได้บ้างไหม.					

ข้อ ๗	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
21	ผู้เรียนรักเมลเซา มักจะดูชั้นใหญ่ หญิง เด็ก หรือคนชราเสมอ นักเรียน เคยท้ออย่างผู้เรียนบ้างหรือเปล่า.....					
22	ครูมอบหมายให้มีการจัดป้ายนิเทศ สักคำมีความสามารถทางศิลปะ เขา ช่วยในการจัดป้ายนิเทศครั้งนี้อย่างเต็ม ที่ หมายความว่า สักคำจะต้องทุ่มเท เวลานานกว่าคนอื่นๆ นักเรียนยอม ปฏิบัติอย่างสักคำบ้างไหม.....					
23	ในการทำงานเป็นหมู่คณะ มีเพื่อนร่วม งาน 5 คน โดยมีสมเดชเป็นผู้ร่วม งานด้วยคนหนึ่ง การทำงานของกลุ่ม มักไม่ค่อยราบรื่น เพราะมีสมาชิก 2 คน กอปรลงหลังงานเป็นประจำ สมเดชจึงไปพูดคุยกับสมาชิก 2 คนนั้น และสอบถามสาเหตุที่ไม่ทำงาน เพื่อ หาทางแก้ไขให้มีความสามัคคีกันใน กลุ่ม ถ้าเป็นนักเรียน นักเรียนจะทำ อย่างสมเดชหรือไม่					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
24	อาทิตย์หน้าสมบัติจะไปพักแรมที่ค่ายแห่งหนึ่งสมบัติวางแผนว่าจะเตรียมของใช้อะไรไปบ้างแล้วจดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกระเป๋าเดินทาง ถ้านักเรียนเตรียมตัวหาสิ่งใด นักเรียนคิดว่าจะวางแผนอย่างสมบัติบ้างไหม.....					
25	นางนุชไม่ชอบการทะเลาะวิวาท เมื่อนางนุชเห็นเพื่อนจะชกต่อยกัน เธอมักจะเข้าห้ามปรามให้เจรจากันโดยใช้เหตุผล ถ้านักเรียนพบเพื่อนโกรธกัน นักเรียนจะหาหน้ที่ทานองเดียวกันกับนางนุชบ้างไหม.....					
26	วิภาไม่ชอบไปตลาดกับคุณแม่ เพราะคุณแม่ไม่ค่อยคิดล่วงหน้าว่าจะหาอาหารอะไร ควรซื้ออะไรบ้าง จึงเดินวนเวียนอยู่เป็นนานกว่าจะได้ของครบตามที่ต้องการซื้อ ถ้านักเรียนเป็นวิภาได้รับมอบหมายให้ซื้อกับข้าว นักเรียนจะทำอย่างคุณแม่ของวิภาบ้างไหม.....					
27	เวลากอบเก็บของทำงานร่วมกับเพื่อนๆ กอบเก็บมักจะเสนอให้เพื่อนๆ ช่วยกันออกความคิดเห็นว่าควรจะทำ					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบตลอดเวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บางคราว	นานๆ ครั้ง	เกือบไม่เคยเลย
	อะไรก่อน ทำอะไรหลัง ถ้านักเรียนทำงานรวมกลุ่มกัน นักเรียนจะเสนอให้กลุ่มวางแผนในการทำงานอย่างใดที่มอบข้อเสนอหรือไม่.....					
28	เวลาอรุณรุ่งคําน้ำของเล่นใหม่ๆ มาให้เล่นเกมเล่นควย เกมของพยายามให้คุณแม่ซื้อให้บ้าง เกมชอบมีทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนผู้อื่นหรือมากกว่าผู้อื่นเสมอ					
29	นักเรียนเกยรู้สึกละอายใจบ้างไหม.....					
30	เวลาคุยกับเพื่อนๆ หรือผู้อื่น วัฒนจะให้ความสนใจและตั้งใจฟังเป็นอย่างดีเสมอ วัฒนแสดงเช่นนั้นกับทุกๆ คน นักเรียนคิดว่าจะสามารถทำอย่างวัฒนบ้างได้ไหม.....					
31	เวลาสมพิศโกรธเพื่อน สมพิศไม่กล้าแสดงความรู้สึกให้ใครรู้ เพื่อนๆ จึงพากันคิดว่าสมพิศเป็นคนโกรธคนไม่เป็นและเป็นคนอารมณ์เย็น ถ้านักเรียนโกรธเพื่อนๆ นักเรียนสามารถทำอย่างสมพิศได้เพียงไร.....					
	เวลาตู่ตักผู้อื่นพูด ตู่ตักมักไม่สามารถรอนจนผู้อื่นพูดจบ เธอมักแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งออกมาก่อนที่ผู้อื่นจะพูดจบ					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
32	นักเรียนเป็นอย่างคุ่มบ้างไหม... เมื่อนิพนธ์รับงานจากครูมาแล้ว นิพนธ์ก็นำไปให้คุณแม่ช่วยทำให้ที่บ้าน และคุณแม่ก็มักจะช่วยทำให้เสมอ นิพนธ์ก็ดีใจเพราะไม่ต้องทำงานด้วยตนเอง พี่น้องในครอบครัวของนักเรียนเคยปฏิบัติอย่างนิพนธ์บ้างไหม					
33	สุชาติรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ออกไปพูดหรือแสดงกิจกรรมหน้าชั้นเรียน เมื่อใดมีโอกาสสุชาติมักจะออกไปแสดงอยู่เสมอ นักเรียนทำเช่นเดียวกับสุชาติบ้างไหม.....					
34	จินตนาชอบแอบเล่นในขณะที่ครูสอน บางครั้งก็เหม่อลอย จึงมักฟังครูไม่รู้เรื่อง นักเรียนเป็นอย่างจินตนาบ่อยหรือไม่.....					
35	เวลาฟังคำสั่งต่างๆ หรือฟังกติกาในการเล่น เกม สมภพมักต้องให้ผู้อื่นอธิบายให้ฟังเพิ่มเติมอยู่เสมอ นักเรียนต้องให้ใครอธิบายให้ฟังอย่างสมภพบ้างไหม.....					
36	ในการไปพักแรมของลูกเสือ ทุกคนในค่ายทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม เช่น ทำกับข้าว ตักน้ำ เก็บฟืน ก่อกองไฟ ฯลฯ นักเรียน					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
	คิดว่าควรนำวิธีแบ่งงานของลูกเสือมาใช้ ในบ้านของเราบ้างไหม.....					
37	เวลากลับไปถึงบ้านศศิธรมักไม่มั่นใจใน การทำงานที่ครูสั่งหรือการบ้านที่ครูให้ทำ เพราะไม่ค่อยเข้าใจคำสั่งที่เขียนในสมุด จดการบ้าน นักเรียนเคยเป็นอย่างศศิธร บ้างไหม.....					
38	ในการรายงานผลหน้าชั้นสุรพลรายงาน ผิดพลาด โสรัฐและเพื่อนๆ พากันโกธร สุรพลอย่างมาก ถ้านักเรียนมีเพื่อนรวม งานอย่างสุรพล นักเรียนจะรู้สึกต่อเขา เช่นเดียวกับโสรัฐและเพื่อนๆ บ้างไหม..					
39	เมื่อโสรัฐและเพื่อนๆ รู้ว่าสุรพลรายงาน ผิดพลาดเพราะมีความเข้าใจผิด เนื่อง จากระหว่างเรียนสุรพลไม่สบายหยุดเรียน บ่อย ทุกคนพากันเห็นใจและให้อภัย ถ้า นักเรียนมีเพื่อนที่ทำผิดเพราะมีความจา- เป็น นักเรียนจะให้อภัยเขาได้เพียงไร.....					
40	การเดินทางไกลครั้งหนึ่ง นิคมเดินทาง เป็นเวลาหลายชั่วโมงด้วยความเข้มแข็ง ออกทน ไม่บ่นคร่ำครวญอย่างเพื่อนบางคน					

ข้อที่	ข้อความ	เกือบ ตลอด เวลา	บ่อยๆ	บางครั้ง บาง คราว	นานๆ ครั้ง	เกือบ ไม่เคย เลย
41	ไม่ว่าจะทำอะไรนิคมจะทำกัวยความ ออกทนเช่นนี้เสมอ หากนักเรียนต้องทำ สิ่งที่ยากลำบาก นักเรียนต้องแสดง ความออกทนเช่นนิคมได้มากน้อยเพียงไร.....					
42	สรพงษ์เป็นคนมีมารยาทดี เขาไม่ชอบ รบกวนหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนรำคาญใจ เพื่อนๆจึงรักสรพงษ์มาก นักเรียนทำตัว เหมือนสรพงษ์ได้มากน้อยเพียงไร.....					
43	เวลานางนุชเพื่อนของนิคไม่สบายใจ นิค พยายามหาทางถามจนรู้ว่านางนุชเป็นอะไร เพื่อจะไ้ช่วยทำให้นางนุชสบายใจขึ้น เวลานักเรียนพบเพื่อนของนักเรียนไม่ สบายใจ นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนเช่น- เกี่ยวกับนิคทำกับเพื่อนของเธอหรือไม่.....					
	โกศลได้รับมอบหมายให้ซ่อมหนังสือห้อง- สมุดของโรงเรียน ซึ่งต้องใช้เวลาซ่อม อย่างน้อยถึง 5 วันเต็มจึงจะเสร็จ เผอิญเพื่อนรักมาชวนไปเที่ยวต่างจังหวัด ซึ่งเขาไม่เคยไป เขาอยากไปมาก แต่เขาไม่ไป และบอกเพื่อนให้ทราบว่ ตนมีงานที่ต้องทำ ถ้าหากว่าเป็น- นักเรียน นักเรียนจะหาอย่างโกศลไหม.....					

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วย "ชีวิตในบ้าน"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วกาเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร

ก. ข. ค. ง.

1. คำว่า "ครอบครัว"หมายถึงอะไร ก. หน่วยที่เล็กที่สุดของประเทศ ข. หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม ค. หน่วยที่เล็กที่สุดของชุมชน ง. หน่วยที่เล็กที่สุดของการครองชีพ	4. บุตรที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่อย่างไร ก. เคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ ข. ช่วยไปซื้อของให้พ่อแม่ ค. ทำงานเท่าที่จำเป็นในบ้าน ง. โต้เถียงพ่อแม่บ้างในบางครั้ง
2. ครอบครัวที่เล็กที่สุดมีจำนวนเท่าไร ก. 1 คน ข. 2 คน ค. 3 คน ง. 4 คน	5. ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันเสมอ ผลจะเป็นอย่างไร ก. ลูกๆจะต้องช่วยกันทำงานเอง ข. ลูกๆจะมีความรับผิดชอบดีขึ้น ค. ลูกๆมีความสามัคคีกัน ง. ลูกๆจะมีความสุข
3. ตามกฎหมายไทยใครเป็นหัวหน้าครอบครัว ก. พ่อ ข. แม่ ค. ผู้อาวุโส ง. เจ้าของบ้าน	6. บิดามารดาพึงปฏิบัติต่อบุตรอย่างไรถึงจะดี ก. ตามใจลูกทุกอย่าง ข. ส่งลูกให้เรียนหนังสือ ค. พาลูกไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ง. อดทนและฝึกสอนเพื่อลูกจะได้เป็นคนดี

7. พี่ที่ควรปฏิบัติก่อนอย่างไร

- ก. ช่วยแต่งตัวให้น้อง
- ข. น้องขออะไรควรหาให้
- ค. ช่วยน้องทำการบ้านที่ครูสั่ง
- ง. ช่วยดูแลน้องเมื่อพ่อแม่ไม่อยู่

8. น้องที่ควรปฏิบัติต่อพี่อย่างไร

- ก. มีขนมก็แบ่งให้พี่บ้าง
- ข. พี่ขออะไรก็ควรให้ของนั้นแก่พี่
- ค. ไม่รบกวนเมื่อเวลาพี่กำลังทำงาน
- ง. ช่วยพี่ทำงานบ้านตามความสามารถ

9. ข้อใดเป็นหน้าที่ที่สามีไม่ควรปฏิบัติต่อภรรยาตามศีลธรรมมากที่สุดที่เป็นชาวอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้

- ก. ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา
- ข. ค้ำถ่วงการยกย่องว่าเป็นภรรยา
- ค. ค้ำถ่วงการไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม
- ง. ค้ำถ่วงการมอบความเป็นใหญ่ให้

10. ทำไมในหน้าที่ของสามีต่อภรรยาจึงไม่กล่าวถึงความขยันขันแข็งไว้เช่นหน้าที่ของภรรยา

- ก. เพราะตามปกติสามีเป็นคนขยันขันแข็ง

ข. เพราะเป็นไปตามการตกลงของสามีภรรยา

ค. เพราะตามปกติภรรยาเป็นคนเกียจคร้าน

ง. เพราะสามีเป็นผู้ต้องทำมาหาเลี้ยงครอบครัว

11. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของสามีภรรยาตามกฎหมาย

- ก. สามีต้องควนการมีชู
- ข. ไม่ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
- ค. สามีภรรยาที่ต้องอยู่ด้วยกันตามปกติวิสัย
- ง. ภรรยาต้องยอมให้สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว

12. พ่อแม่ที่แยกกันอยู่ พ่อไปมีภรรยาใหม่ แม่ไปมีสามีใหม่ อะไรจะเกิดขึ้น

- ก. แม่จะมีความสุขที่สุด
- ข. พ่อจะมีความสุขที่สุด
- ค. ภายในบ้านจะสงบเงียบ
- ง. ลูกจะเกิดความว้าเหว่

13. ทำอย่างไรจึงจะทำให้พี่น้องมีความสามัคคีกัน

- ก. ปีกัดให้ลูกมีความอดทน
- ข. พ่อแม่ให้ความรักต่อลูก
- ค. ปีกัดให้ลูกมีมารยาทที่ดีต่อผู้อื่น
- ง. ปีกัดให้ลูกทุกคนรู้จักการเสียสละและให้อภัย

- อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 14-15 "น้องร้องลั่นบ้านไม่ดูแล กลับมาสนใจแค่ของเล่น...ลูกนะลูก "
14. ใครเป็นผู้กล่าวข้อความนี้
- พี่
 - แม่
 - ครู
 - คนใช้
15. ผู้กล่าวมีความรู้สึกอย่างไร
- กังวล
 - รำคาญ
 - อ่อนใจ
 - ยุ่งใจ
16. เราสามารถดัดแปลงสิ่งใดมาแทนแจกันได้
- จาน
 - ชวด
 - ถ้วยกาแฟ
 - ที่เขียนูห์รี
17. ผู้ใหญ่เป็นห่วงเด็กประเภทใดมากที่สุด
- เด็กเล็ก
 - เด็กอวดดี
 - เด็กที่ทำผิด
 - เด็กอายุน้อย
18. เมื่อญาติผู้ใหญ่มาเยี่ยมที่บ้าน แต่เกิดพ่อแม่ไม่อยู่ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
- บอกญาติผู้ใหญ่ว่าพ่อกับแม่ไม่อยู่
 - บอกญาติผู้ใหญ่ให้กลับไปก่อนวันหลังค่อยมาใหม่
 - จัดการต้อนรับญาติผู้ใหญ่แทนพ่อแม่
 - จัดการส่งญาติผู้ใหญ่ให้ไปพักบ้านญาติคนอื่น ๆ แทนก่อน
19. ในครอบครัวหนึ่งๆ ควรมีลูกกี่คนจึงจะดี
- มีเพียงหนึ่งคน
 - มีเพียงสองคน
 - มีหลายๆ ก็จะได้เอาไว้อยู่ด้วยกันทำงาน
 - มีให้เหมาะสมกับฐานะของครอบครัว
20. ความสุขของชีวิตคืออะไร
- การแต่งงานตามที่ต้องการ
 - การทำงานจนมั่งคั่งร่ำรวย
 - การได้เป็นผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง
 - การพบความสำเร็จที่ต้องการ

21. ทำไมจึงต้องมีการวางแผนครอบครัว

- ก. เพื่อให้การดำเนินชีวิตราบรื่นยิ่งขึ้น
- ข. เพื่อให้มีลูกพอเหมาะกับฐานะครอบครัว
- ค. เพื่อให้มีการวางแผนเป้าหมายของชีวิตไว้
- ง. เพื่อให้มีแนวทางในการครองเรือน

22. การวางแผนครอบครัว คืออะไร

- ก. การที่คู่สมรสกำหนดเป้าหมายในชีวิต
- ข. การที่คู่สมรสกำหนดการดำเนินชีวิต
- ค. การที่คู่สมรสกำหนดการมีลูกในอนาคต
- ง. การที่คู่สมรสเลือกที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม

23. ข้อใดเป็นข้อที่สามีภรรยาส่วนใหญ่ไม่ค่อยเอาใจใส่ในการวางแผนชีวิตครอบครัวในปัจจุบัน

- ก. การเลือกที่อยู่อาศัย
- ข. การรักษาสุขภาพอนามัย
- ค. การเลือกประกอบกิจการงาน
- ง. การคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะมีลูกเมื่อใด

ให้นักเรียนอ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถาม "บางครั้งเราอาจขาดแคลนเงิน เพราะมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย วิธีแก้ไขเรื่องนี้อาจทำได้โดยการลดรายจ่ายให้น้อยลง หรือพยายามหารายได้ให้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ทั้งสองวิธีนี้จะต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมกับฐานะและสภาพ ไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น จึงจะเป็นวิธีที่ควรปฏิบัติ"

ให้นักเรียนพิจารณาการกระทำในข้อ 24-28 ว่ามีลักษณะเช่นไร โดยเลือกคำตอบจากที่กำหนดให้ดังต่อไปนี้

- ก. เป็นวิธีลดรายจ่ายที่ควรกระทำ
- ข. เป็นวิธีลดรายจ่ายที่ไม่ควรกระทำ
- ค. เป็นวิธีเพิ่มรายได้ที่ควรกระทำ
- ง. เป็นวิธีเพิ่มรายได้ที่ไม่ควรกระทำ

24. นักเรียนชักจูงเพื่อนตัวเอง

25. นักเรียนยืมเวลาตัดผมเป็น 2-3 เดือนต่อครั้ง

26. นักเรียนเดินขายหนังสือพิมพ์ตามบ้าน

27. นักเรียนเป็นเด็กรับใช้ในไนท์คลับ
28. นักเรียนกินของคนอื่น ของเรา
เก็บไว้
29. การประหยัดโดยวิธีงดการเที่ยว
เตร่ดีกว่าการงดอาหารกลางวัน
เพราะเหตุผลใด
- ก. เพราะพ่อแม่ไม่ชอบให้เที่ยว
- ข. เพราะต้องไปกินหลายคน
- ค. การไปเที่ยวไม่ใช่สิ่งจำเป็น
- ง. การไปเที่ยวเสียเวลามาก
30. การใช้เวลาว่างควรยึดหลักการ
สำคัญข้อใด
- ก. ให้เพิ่มพูนรายได้
- ข. ให้เพิ่มพูนความรู้
- ค. ให้มีการออกกำลังกาย
- ง. ให้มีประโยชน์
31. การใช้เวลาว่างในข้อใดจะนำ
ความเสียหายมาสู่ตนได้
- ก. ไปดูฟุตบอล
- ข. ไปดูมหรสพ
- ค. อ่านหนังสือนิยาย
- ง. ขาดพวงมาลัยยามว่าง
32. งานอดิเรกมีลักษณะสำคัญข้อใด
- ก. งานที่ชื่นชอบ

- ข. งานที่ทำประจำ
- ค. งานที่เพิ่มพูนรายได้
- ง. งานที่ชอบและทำนอกเวลา
33. ข้อใดจัดว่าไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์
- ก. นอนพักผ่อน
- ข. ออกไปเล่นกีฬา
- ค. ช่วยแม่เช็ดจาน
- ง. ดูภาพยนตร์สารคดี
34. "เวลาเป็นเงินเป็นทอง" มีความ
หมายสนับสนุนข้อใดมาก
- ก. การตรงต่อเวลา
- ข. การมีความมัธยัสถ์
- ค. การมีความมานะอดทน
- ง. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
35. การใช้เวลาว่างอย่างไรจึงจะช่วย
ให้มีพลานามัยดี
- ก. ดูกีฬา
- ข. ปลูกต้นไม้
- ค. ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์
- ง. อ่านหนังสือพิมพ์

36. "เวลาว่าง" หมายถึงเวลาใด
- ก. เวลาที่ทำงานประจำ
 - ข. เวลาที่ใช้สำหรับนอน
 - ค. เวลาที่พักจากงานประจำ
 - ง. เวลาที่เราไม่อยากทำงานประจำ

37. ถ้านักเรียนเรียนหนังสือมา
เคร่งเครียดทั้งวัน ควรใช้เวลา
ว่างทำอะไรจึงจะเหมาะ
- ก. เรียนพิเศษ
 - ข. อ่านหนังสือเรียน
 - ค. เตรียมบทเรียนวันรุ่งขึ้น
 - ง. ออกไปเล่นกีฬาออกกำลัง

38. ข้อใดไม่ใช่งานอดิเรกของ
นักเรียน
- ก. โรงเรียนหยุดจึงไปชม
โบราณวัตถุ
 - ข. ไม่ไปโรงเรียนเพื่ออยู่ทำ
คอกสัตว์
 - ค. หาหนังสือในห้องสมุดอ่าน
ตอนหยุดพัก
 - ง. คอนเสิร์ตรณรงค์ต้นไม้ที่
ปลูกไว้

39. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
อย่างไร จึงจะทำให้เราได้รับ
ความรู้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก
ปัจจุบันและได้รับความเพลิดเพลิน
มากที่สุด

- ก. ทำสวนครัว
- ข. เลี้ยงนกเขา
- ค. อ่านหนังสือพิมพ์
- ง. สะสมรูปภาพและแสตมป์

40. เราเรียนเรื่องการใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์ทำไม

- ก. เพื่อให้รู้จักแบ่งเวลาทำงาน
และเวลาพักผ่อน
- ข. เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์
- ค. เพื่อฝึกทักษะในการทำงาน
- ง. เพื่อให้มีนิสัยรักการงาน

41. การฟังปฐกถาจะไ้ประโยชน์
อย่างไร

- ก. ได้ฝึกการฟัง
- ข. ได้รับความรู้
- ค. ได้รู้จักผู้บรรยาย
- ง. ได้แสดงความคิดเห็น